

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Martie 2023 (Anul XV) Nr. 169 (3/2023)

BOEM@

Martie 2023 (Anul XV) Nr. 3 (169) - 48 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida A.S.P.R.A.

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

3 / 2023

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu
Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu
Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu
Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Laura Ilinca (Franța), Florin Logreșteanu (Craiova), Ana Opran (Vaslui), Ligia Popa (Cluj-Napoca), Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță (București)

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul
www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: Editura Boema

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: +40726 337376

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

- În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
- Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.
- Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: Mihaela Vaida (p.7), Ionuț Caragea (p.9), Mariana Didu (p.10), Maria Ieva (p.19), Mihaela Gudană (p.20), Gavril Iosif Sinai (p.21), Adrian Lăzărescu (p.29), Ștefănel Ionescu (p.32), Mioara Baciuc (p.33)

Proză: Cristian Gălățanu: Tratat către o nouă realitate. Infrarealism (fragment) (p.3), Dumitru Băluță: Creanga de argint (p.30), Eugen Oniscu: Inima străinului - Nuvelă-foileton (15) (p.39)

Cronică de carte: Lucia Pătrașcu: Eugenia Lucica Delcea – Dansul norilor, Vol.1 Lița, Valea Mare, Poem (p.23), Valentin Lupea: Scrisori de dragoste expediată (Letters of delivered love), o carte triplu premiată (p.25)

Note de lectură: Ana Opran: Annie Ernaux (p.11)

Eseu: Petre Rău: Din nou despre matematica lui Nichita Stănescu (p.44)

Note de călătorie: Ștefan Andronache: Strasbourg - Orașul care și-a propus să cucerească Europa (p.35)

Interviu: Mihaela Vaida: Interviu cu scriitorul și editorul Petre Rău (p.14), Cristian Mladin: Interviu cu scriitorul Gheorghe Schwartz (p.27)

In memoriam: Dionisie Duma: Poezii (p.6)

Cărți: Redacția: Cărți sosite la redacție (p.47)

Grafică:

Coperta I: Chad Knight – Spring

Coperta IV: Salvador Dali – Surrealistic Painting

Interior: Grafică de Elena-Liliana Fluture

www.boema.inforapart.ro

Cristian GĂLĂȚANU

TRATAT CĂTRE O NOUĂ REALITATE. INFRAREALISM

(fragment)

les din magazin. Am lăsat macbook-ul pro al danieliei. Mă întorc să văd dacă îmi mai zice ceva. Nu a zis decât un "bu..ziua". Atât am înțeles și până să procesez m-am întors la el și am întrebat: "poftim? Ah, credeam că ai vrut să zici ceva." Las în urmă un scurt "la revedere" și încerc să depășesc momentul cringe. El nu știe că nu aud cu o ureche, iar sunetele ca un difuzor spart îmi invadează receptorul auditiv. Ca atunci când te plimbi printre morminte și parcă fiecare mort ți-ar șopti de pe lumea ailaltă. Mai multe voci decât ai putea discerne. Încerc să depășesc momentul cringe. La colț de magazin e o pancardă pe care scrie: "ai probleme cu auzul? Testează-ți urechea acum. Pune aparat auditiv cât mai rapid." Dar ei nu știu că eu nu mai am ce repara la mine. Nu ai cum să instalezi un aparat auditiv pe o ureche nefuncțională, care ba e moartă, ba e trează. Poate chiar și moartă de beată. Cel mai rău e când înfloresc, pictez pereți goi. Tu nu auzi decât pereți goi, dar îi pictezi în culorile care ți se par ție mai potrivite. Un fel de tunelul lui Ernesto Sabato – mergi totdeauna în paralel cu oamenii. Uneori, mici găuri apar, ferestrele încadrate în beton. Celălalt mimează pentru tine. Tu încerci să discerzi. Mimezi și tu, ți poți poate, dai cu pumnul în termopan: dar în final o mare parte din vocea ta se va pierde în coridorul tău. Vocile care reușesc însă să ajungă pe malul celălalt sunt cele norocoase - întocmai ca povestea cu spermatozoizii, numai că chinezii aceia mici sunt vocile mele. În fine, deraiez.

De fapt, așa suntem toți azi. Poate sunt eu jumătate surd, dar surzenia mea m-a ajutat să înțeleg cum de fapt suntem *noi*. În realitate, toți avem propriul nostru tunel și îl străbatem toată viața, ne naștem în el, trăim în interior (ni-l aranjăm, îl înfrumusețăm cu tablouri, mobilă sau tablouri de artă), murim în el. Cu toate acestea, el mereu va rămâne ceea ce este: un tunel. Vreau să spun că auzim numai ce vrem să auzim, înflorim ce n-auzim și răspundem numai la ce vrem să răspundem. Vorbele noastre ies grele, judgemental. Toți ne credem în sinea noastră un fel de dumnezeu. Puțini ne dăm seama, însă realitatea e că Nietzsche a schimbat profund lumea, atunci când a afirmat că "Dumnezeu a murit!" - tot el și-a dat seama că oamenii, natural, vor încerca să creeze un nou dumnezeu, pentru ei înșiși, pentru fiecare dintre ei. Vreau să spun, dispărând obiectivitatea, legea morală și universală (din cauza morții ideii de dumnezeu, care a făcut să dispară și conceptul judecății de apoi, precum și întreaga morală

creștină odată cu ea) a apărut subiectivismul. "Totul este relativ" – este sintagma care ar putea caracteriza eul nostru de astăzi. Fiecare avem un adevăr înăuntrul nostru, propriu, unic și aproape irevocabil, deoarece în sinea noastră noi credem că a murit dumnezeu și l-am înlocuit cu altul: cu noi înșine.

Dar cum spuneam, eu sunt numai un surd printre alți surzi. Poate mai aparte decât alții, însă tot în același tunel îmi pun capul. Același întuneric miros. Florile copacilor le văd pe parcurs, răsărind neașteptat pe geam, ca niște decorații dintr-o piesă de teatru. Viața mea este o poezie onirică. Mă sperii mereu de realitatea mea și a celorlalți. Am în cap fragmente din piese de puzzle, pe care mereu încerc să le potriveșc pentru a compune muzicuța omenirii. "Jigsaw puzzle eșuat. Error." Fiecare piesă este mai pătrătoasă decât cealaltă. "Testează-ți auzul, implantează-ți aparat auditiv". Dar urechea mea e surdă, îmi zic, nu am ce să instalez în mine. Nu poți descărca o platformă sănătoasă într-un software bolnav.

Continui drumul spre serviciu. Depășesc momentul cringe. În rest, viața e frumoasă.

Acest drum îmi este caracteristic, aș putea spune că-l cunosc, întocmai ca o persoană. Zi de zi îl trag pe nas: mirosul de flori, tei, de beton încins, gazat mai mereu de șirul de albine bâzâitoare, îmbrăcate în caroserie veche. Ce să fac, îmi trăiesc viața în tunel. Într-adevăr, acest drum este un adevărat drog pentru mine, la fel cum voi sunteți pentru mine. Drumul meu nu pare deloc lung. De la Șos. Ștefan cel Mare nr. 31 te lovești de foarte multe blocuri, soldăței aranjați într-un șir indian, aruncând cu țițele după tine sau cu tencuiala care își dă ultima răsuflare legată de pereții vechi, erodați. Și totuși, tot acest jeg pare plăcut – undeva există suflet. Îmi inspiră iubire, căldură, speranță când mă gândesc la masele de oameni din interior, fiecare în mica lui sufragerie, chinuindu-se să existe.

Oamenii sunt exteriorul clădirilor care emană un spirit aparte, iar spiritul lor refulează prin toate balcoanele – prin bucăți de cărămidă, găuri în beton sau aparatele de aer condiționat. Deodată, securea și ciocanul nu mai par atât de dureroase. Nimeni nu scrie astăzi despre clădirile dărăpănate ale Bucureștiului. Și chiar nu știu de ce. Fac parte din mine și din tine, de ce ne negăm pe noi înșine? Ca și cum te-ai da singur afară din casă. De fapt, ne urâm pe noi înșine. Ne urâm pentru neputință. Pentru tipetele surde din tunelul nostru, care se petrece în acest apartament din București.

Oamenii nu-și dau seama, dar orașele sunt parte din pielea noastră. Imaginați-vă epiderma voastră întinsă pe șosea: ca un covor care acoperă ceva mai adânc. Șos. Ștefan cel Mare este epiderma mea: pe mine curg tramvaie, oameni, valuri de mașini și sentimente. Pe mine ajunge pișatul boschetarilor din spatele blocurilor, atunci când au băut prea multe Ciucaș la 0.3. Pe mine ajung lacrimile fetei înșelate de la stația de autobuz Lizeanu. Pe mine clănțane mașinile de la Lizeanu, cu curbele aplecate la genunchii șoferului.

Eu cedez priorități mașinilor și le dau viteză; sunt

(continuare în pag. 4)

toate firele de păr negru de rom, căzute pe trotuar. Pe mine se construiesc toate blocurile cenușii din București. Sunt ecosistemul minții voastre: fiecare amintire de-a ta se plimbă acum pe străzile mele și se pierde la primul colț.

Nimic nu se pierde. Niciun gest, gust, cuvânt – nici măcar cele nespuse. Pierdem o treime din viața noastră pe drumurile către muncă – și nici măcar nu știm să apreciem acest drum atât de lung și necesar. Căci despre asta vrem să discutăm. Despre drumurile pierdute la prima stație de autobuz, dar care acum se intersectează cu rândurile mele.

De ce vă pierdeți viața pe drumuri? În final, trebuie să vă dați seama: perspectiva e totul. Către ce vă direcționați mintea? Data viitoare când faceți drumul spre muncă, încercați să vă gândiți la altceva decât: de ce mama ei e iarăși luni și de ce încă sunt la job-ul ăsta de rahat? În loc, spuneți: ce mai fac părinții mei? Acest copac îmi amintește de copilărie, când ieșeam cu părinții în parc și jucam un fotbal cu tata. Fiți mai retrospektivi, repriviți-vă în oglindă. Cine sunt eu? Unde sunt în viață? De cele mai multe ori ne evităm, ca un partener pe care nu-l mai dorești.

Și adevărul e că așa simțim. Totul pentru că timpul s-a dilatat, iar noi nu mai suntem în stare să avem o perspectivă corectă asupra timpului: devenim clesidra. Totuși, când vă priviți părinții, nu vi s-a întâmplat vreodată să-i vedeți prea diferit? Să-ți spui: omul ăsta din fața mea e un adevărat străin, un spirit camusian, groaznic! Cine sunt eu, dar, mai important, cine e el? Este înstrăinare, probabil sentimentul de care ne lovim cel mai des. Privim mereu cu amintirile și, deci, gândim tot cu ele. Realitatea este ori intermediată, ori imediată. În al doilea caz, părinții sunt nemulțumiți, iar noi preferăm înjurături la rândul nostru, la adresa lor, pentru a ne exterioriza propriile noastre nemulțumiri. Un exchange de frustrări – l-am putea numi. Există oare un sfârșit al acestora cu adevărat? Probabil, nu. În primul caz, ne amintim de durerea pe care ne-au provocat-o părinții, iar noi, stând ca niște roșii stoarse de căldură pe scaunul de birou, ne gândim la răul pe care ni l-au făcut ei odată. Desigur, comparația este strict un exemplu - par excellence - care la fel de bine s-ar putea aplica oricărei alte ipoteze. Am vrut să ne abatem de la "drumul" nostru tocmai pentru a încerca să explic că, în opinia mea, așa cum obișnuia să zică profesorul meu de română din clasa a - XII - a, totul se rezumă în final la cum privim. Stoicii credeau asta: ceea ce ni se întâmplă este de cele mai multe ori incontrollabil, de asta trebuie să ne concentrăm numai pe ceea ce putem controla și numai pe modul în care reacționăm la ele. Nu uitați de Zenon din Kition. Un adevărat lov al Bibliei. În timpul Imperiului Fenician, deci undeva prin secolul al 3-lea înainte de Hristos, dragul nostru Zenon, învățat de tatăl său de mic să deprindă cunoștințele esențiale ale comerțului, pleacă într-o călătorie. Cu toate acestea, în loc să-și atingă destinația mult dorită, naufragiază în Attica. Aici ajunge întâmplător, în contextul unui transport de purpură din Fenicia cu destinația Piraeu. Corabia sa eșuează pe coasta Atticii, undeva în jurul Atenei. Cumva ajunge să cunoască printr-un librar un text al lui Xenofon, unul dintre cei mai importanți

discipoli ai lui Socrate. Ulterior, află de moartea sa și decide să se dedice complet filozofiei. Nu trebuie să uităm că Zenon pierduse aproape toată marfa sa destinată comerțului: scopul lui era profitul, însă viața i-a deturnat planurile. Nu mai avea nimic¹. În urma experienței sale a decis să împartă întâmplările omenirii în două categorii: cele pe care noi le putem controla și cele pe care noi nu le putem controla. Concluzia? Nu are sens să ne gândim la trecut, nici să chibzuim prea mult asupra lui – este de nemodificat. Desigur, îți înveți lecția, însă niciodată nu există asigurarea că acesta nu s-ar putea repeta. Nu este ca un joc pe calculator, în care poți da "resume" și imediat te-ai întors în timpul de dinainte să mori. Viața este - vrem, nu vrem - liniară, cu o existență temporală neaccesibilă. Tocmai de asta - nu pierde vremea cu ceea ce ai pierdut, nu putem controla mereu ceea ce ni se întâmplă, dar putem controla reacția noastră la ele. Zenon, în loc să se îmbete și să meargă la curve (un moldovean, în locul lui, sigur ar fi terminat tot stocul de Mona de la singurul magazin din comună) a ales să nu se lase pradă emoțiilor conduse de truf.

Desigur, vedeți unde vrem să ajung – sunt un ipocrit, dar oare nu toți suntem? Cine nu susține lucruri pe care niciunul dintre noi nu le poate realiza cu desăvârșire? Noi vedem oamenii cu amintirile, indiferent că ele privesc realitatea imediată sau intermediară, astfel cum explicam mai sus, totul este de fapt o amintire. În timp ce eu scriu aceste rânduri, presar în urmă amintiri sub formă de bobite de piper, poate uneori și sub formă de sare.

Drumurile noastre (oriunde ne-ar duce viața) trebuie să fie în acord cu realitatea – Proust credea cu tărie în acest lucru, în timp ce se plimba pe străzile Parisului, observa mereu ceva nou, chiar dacă străzile ce le cutreiera erau revizitate la infinit. La fel este și viața noastră de azi - o alergătură continuă. Suntem toți haos, comprimați într-o cutie în care nu alegem să fim. Cu cracii întortocheați, cu capul exagerat de înclinat, cu mâinile chircite, dar numai așa putem încăpea în realitate. Asta e: nu alegem când și unde să ne naștem. Trebuie să înțelegem cum putem reacționa la realitate. Arta este cuțitul care va tăia scociul cutiei. Haosul poate fi controlat. Realitatea de azi ne tot înfundă în sobă cu lemne, lemne peste lemne și noi ardem și mai tare – creditul la bancă, pierderea casei, a siguranței, a familiei, a serviciului, toate sunt combustibil. Literatura este o realitate. Este noua realitate care ne transferă către un alt țărâm, accesibil oricând și oriunde, întocmai ca o ușă care a fost mereu deschisă, dar pe care ai refuzat să o deschizi vreodată. Viața este crudă, neplăcută, iar dacă lăncezești prea mult în ea nu poate duce decât într-un singur loc: nebulie.

Spun că realitatea este insuportabilă (mai ales în România) tocmai din cauza nemulțumirilor, frustrărilor care ies inevitabil la suprafață din poeziile de azi. Să vă cuprind cu poeme, ca o mare îmbrățișare. Începem cu Olga Ștefan: „opium 30/ inocența și frumusețea./ frumusețea și inocența./ eu le-am avut/ și le-am epuizat./ viața e suportabilă/ abia în articularele ei narcotice./ în ofertele hedoniste/ și-n alinările reci, nemeritate./ știa asta oricare/ azilant./ (mai ales când

(continuare în pag. 5)

nu câștigi./ mai ales când/ n-ai câștigat nimic niciodată./ dar încep visele./ fecundele./ călătorii/ spre faliile invizibile ale orașelor./ e un sân mutilat soarele lor/ semantic. vise-corp care merg/ vindecate/ spre moarte./ în perfectă coerență/ cu tot ceea ce le justifică înfățișarea./ prezența/ și îndrăzneala./ ce e/ sub acest linoleum murdar/ pe care tai fructe/ amare?, te-ntreabă./ ne visez falși// pe noi,/ blestemați cu intensitate./ pe străzi de care/ până acum doar orbirea și aceste blocaje-matrioșcă/ din biografie/ m-au ferit. / cartierul crește spre un imens răsărit./ fenomene trandafirii, beauty queens of 6/ slaughtered îl populează./ cum la finalul competiției/ de pe fețele celor mai cruzi jurați cad/ măștile exigenței/ și rămân minele constante/ ale oamenilor la 5-10 ani distanță/ de primul lor avc./ spații vitrege/ din deceniul trecut devin brusc/ încurajatoare./ (o retorică de adolescență: aceste/ ziduri de oglindă/ n-au știut nimic despre mine./ dar mi-au întors în sfârșit privirea/ înainte să cadă.)// depresiile noastre alternative n-au fost/ decât simulacrele unor/ arme din traforaj în posesia/ bătrânului paranoic/ care face de veghe noaptea/ pe promontoriu./ să vezi clar e să te întorci/ acasă./ chiar dacă nu ai/ cui să o spui.”

În poezia Olgăi, trăirea devine amintire. Tot ceea ce este realitate se transformă în film: scene derulate prin fața ochilor, fără oprire. Datorită pauzelor scurte, versurilor tăiate cu cuțitu de bucătărie, a ceea ce ar fi putut fi poem în proză, dar decupat - scriitorul dă senzația unor sentimente închegate, dar care se acoperă unul pe altul, val după val, care-i înconjoară întreaga în realitate. Mai mult, uneori pare să domine chiar și frica de bătrânețe (cum se întâmplă de altfel, în România, pentru că dacă n-ai copii, pensia nu-ți va ajunge celebra ciorbă la pat): “viața e suportabilă/ abia în articularele ei narcotice./ în ofertele hedoniste/ și-n alinările reci, nemeritate./ știa asta oricare/ azilant.”. Frica te trecut o ajunge din urmă: “ne visez falși// pe noi,/ blestemați cu intensitate./ pe străzi de care/ până acum doar orbirea și aceste blocaje-matrioșcă/ din biografie/ m-au ferit.”. Desigur că nu pot reda aici toate textele care descriu neputința românului (a tuturor românilor), realitatea este lupta lui Quijote cu morile de vânt. But see it for yourself. Citește toți poezii douămiismului și nu numai – îmi veți da dreptate.

Dar, dacă încă nu v-am convins, vă ofer alt text – de data asta al lui C. Komartin, din “Autoportret în flamă de sudură” (ed. Max Blecher, 2021) “spitalele nu sunt decât o ruletă rusească pe care o joci legat la ochi ca nenorocitul de Feodor în fața unui pluton de execuție sarcastic și mult prea precis”. Lăsând deoparte comparația cu scena aproape mortală a lui Dostoievski, observăm realitatea imediată: spitalele lugubre și insalubre din România, care au dat naștere celebrei vorbe din popor: odată ce ai intrat în spital, nu știi dacă mai și ieși. Există cumva această frică metafizică (dar nu totală) privind spitalele noastre: sunt găurile negre ale istoriei noastre.

În final, doresc doar să subliniez că mintea noastră funcționează întocmai ca stream of consciousness: suntem cu toții hoinari prin București. Toți suntem boschetarii cu casele de sub Obor. Și noi suntem tot aceleași cârțițe. De multe ori vrem să fim diferiți, să ne vedem superiori, dar azi nu mai putem. Realitatea e mai imediată decât oricând. Oricât am fugi de ea, folosindu-ne de lumea digitală, tot ne îmbătăm cu apă rece.

Fluxul conștiinței este tehnica literară care a devenit realitate. Astăzi, toți trăim această stare continuă, în care mintea noastră se concentrează către punctul A, dar hoinărește prin punctul B. Viața noastră este o casă pe jumătate părăsită, pe jumătate vie. Totul depinde doar de camera pe care o vizităm. În timp ce mintea noastră pleacă spre dormitor, picioarele noastre s-ar putea să fugă către baie; mâinile să-și imagineze un șemineu, când de fapt caloriferele sunt reci. Corpul tău este o dulapul de haine: azi o cămașă, mâine un tricou sport etc. De aceea, la fel trebuie să fie și literatura de azi. Ea se potrivește cu realitatea noastră, iar unele poezii sunt trase la indigo cu fluxul conștiinței.

Este alegerea mea și a ta de a privi diferit. Totul ar trebui văzut ca prima oară. Gândește-te, cum ar fi dacă amândoi ne-am întâlni acum, pentru prima oară vs. cum ar fi dacă ne-am privi părinții dacă ar fi prima oară? Deci, revin la întrebarea mea: de ce? Cel mai des pierdem vremea cu drumurile: le vedem mereu intermediare, ca un pod deschis către o lume fantastică. În loc să ne pierdem în prezent, să fumăm o țigară la colțurile unui bloc pe care nu l-am mai descoperit, prin noul Mega Image construit la colț de Vasile Lascăr, alegem – în schimb – să ne înjunghiem ca un criminal în serie. Ce sens au toate astea? Dar viața e cu adevărat camusiană! Explicați-mi ce sens are băiatul care vrea să scape de canapeaua de la etajul 7 și o aruncă de pe balcon și strivește căpățâna unui trecător. Cum de se întâmplă totul în exact acel minut și secundă. Lăsăm totul în mâinile lui Dumnezeu? Dar cum rămâne cu noi? Doar a murit Dumnezeu? Ce este el, dacă nu o literă fără majuscule, o economie a consoanelor, într-o lume a vocalelor? El a dispărut demult.

Mă repet: ce l-a determinat pe acel om să arunce 32 de kg de la etajul 7 fără să se asigure sau să conștientizeze riscul prăbușirii mobilei. Sau de ce trecătorul? Creierii lui întinși ca un altar pe beton. Ultimul pepene de la Obor. Nimic nu are sens, dacă Dumnezeu este mort. Dar astăzi este mort cu un sens. Transmit: să trăim prin artă.

Am ajuns la intersecția cu Str. Vasile Lascăr și mai aveam puțin până la sediul lui BEJ CHIȚESCU. Priveam în față plicticosul Turnul Victoriei, în timp ce nimeream cu piciorul în și mai multe gropi. Mă simt ca un burete de 3.25 lei de la Mega (Image). Ce suntem noi dacă nu un absorbant de vase? Realitatea intră în venele noastre ca *zăpada*. Și expirăm durerea când ne lovește interioarele. Viața n-are treabă, curge peste noi detergentul, iar noi îl sugem prin toți porii, ștergem minuțios fiecare farfurie servită. În final, suntem sclavii realității. Reclamele ne sunt livrate ca un fast-food van, iar noi ne oprim întotdeauna în fața obișnuitorilor prețuri de la KFC. Știm că puii sunt violați și uciși înainte de a ajunge pe farfuria ieftină de plastic din fața noastră, dar noi tot îi mâncăm. Ne răscolim interioarele. Suntem ceea ce suntem. Credeți că sclavia s-a evaporat? Sclavia există în fiecare dintre noi care nu este un Bad Bunny sau J. Balvin. Democrația e sclavie. Comunismul e idealism. Am degustat organele clădirilor. Am sacrificat cele mai mari intime clă-

(continuare în pag. 8)

Dionisie DUMA

Invocație

Nu, ploile încă nu au venit
Și toamna din clopot nu se aude.
Strigă-mă tu de unde-am plecat
Spânzurat de cer cu aripile ude.

Strigă-mă, strigă-mă fără-ncetare
Strigă-mă, fii frunză - eu ram
Fii fără cădere, eu - fără uitare -
Trecuți în clipa ce-o așteptam.

Perspectivă

Sufletul tău
căptușit cu
cărțile mele
și unghiul de
pasăre în
care-ți zăresc
profilul
imaculat.
Ceva îmi
spune că
nu vom
pieri în
aceeași secundă.
Până atunci
pentru siguranță
deplină mi-am
transferat inima
în pulsul
timpului tău.

Secvență

În cimitir
ciorile
stau de strajă
pe stâlpii
de cruci.
Plopii împing
spre cer
podoabele lor
de gheață.
Nici un
semn, nici
o adiere
de viață.

Trupurile și
sufletele
plâng în
adânc...
De ce, Doamne,
m-amestec cu ele
mă frâng?

Nimic
pe lume
mai trist
ca zăpada
strivită
de
urmele tale!

Macromolecularo (pseudoblestem)

Macromolecularo,
îți ziceam
după noaptea
de dragoste
neatinsă de
brumele singurătății!
Camera respiră
din aerul
plămânilor tăi
și fiecare obiect
îți purta
amprente.
Ma-cro-mo-le-cu-la-ro
strigam în
gara pustie
rezemat de
zidul luminii
rupt complet
de conținutul
zilei...
Și dus-ai fost
duce-te-ar gândurile
unde știu eu...

Ziua de ieri

Ziua de ieri a
pierit în perdele
și pe fruntea mea
Îngerii au pictat
umbre albastre
cine moare acum
va intra, desigur,
în Veșnicia Dorului.

(continuare în pag. 7)

Pseudobacoviana

Ascultă-mă, Vulture, ascultă-mă Greiere,
Sângele toamnei a prins să cutureiere

Frunzele, tristele cad răvășite
Mă caut în beznă, pe căi infinite

Picură ploaia și mă pătrunde
Gândul se-ascunde în clipe rotunde

Și tu, din ceruri, furi roua de stele
Și umpli paharul viselor mele

Toamna, pe dealuri, și-ascute cuțitele
Și păsări de iarnă plutesc, obositele.

Psalm

Aud prin vid cum oasele-mi trosnesc
A vreme rea și a singurătate
Se face frig; bat clopote-n Cetate
Și-n jur miroase-a mir dumnezeiesc.

Mă simt șocat când aripile-mi cresc
În scenele de zbor multiplicare
Dar nu-s Icar cu vise sfărâmate
La piscuri prea înalte nu râvnesc!

Ar însemna o vajnică tortură
Un episod rămas neîncheiat
Jucând un rol în altfel de postură.

Sunt mulțumit cu cât îmi este dat
Chiar dac-o notă de pe partitură
Așteaptă Psalmul încă necântat...

Invocație

Lasă-mă
să simt
odihna pe
vertebrele
tale ca pe
traversele de
cale ferată
și uită-te-n zare
dacă vine zăpada și
crivățul bate
din spate.
Mângâie-mi fruntea
cu sarea
grunzoasă
de pe rochia ta
de mireasă
și strigă la prieteni
să revină-n
Cetate, să
revină
acasă!

Mihaela VAIDA

IREVERSIBIL

Nu știu câți ani-lumină au trecut
de când te strig fără să te aflu
și de când te aflu fără să mă găsești.
Nici numele tău repetat
pe care-l strig pentru a te chema
nu pare a mai potcovi timpul.
Nici inima asta,
pe care-o port zi de zi, în mână
nu-si mai găsește stăpânul.
Totul e atât de străin
și totuși atât de aproape...
Singură,
luna coboară lovindu-si rotunjimile de ape.

Oh, ceas fără hotar,
lasă-mi ochiul viu pentru a te străbate!

ÎNGĂDUINȚĂ

În noi au înnoptat tăcerile.
Dorurile dor,
se ascund în tine
ca o boală intrată în oase
odată cu ploaia.
În fiecare zi
simți mirosul jilav al mucegaiului
strâns între dinți.
Cuprins de păcat,
alunecând spre desfătare,
trupul greu
cade în cea mai ciudată neliniste.
Gândul ucide tăcerea.
Câtă durere o să ne sângere
până când cuvântul ne va tămădui?
Depărtând slăbiciunea,
ochii-si caută Cerul
iar buzele graiul sfânt,
căci iubirea înseamnă
lepădare de ploaie și
înălțare-n deșertăciune.

DINCOLO DE ZID

Dincolo de mine, dincolo de tine
e lumea trecerii de zid.
O singură cale și-o singură frică:
sufletul se-nalță-n cădere.
Timpul se întoarce în el însuși
purtând moartea către naștere
și zâmbetul către-ntâiul plâns.

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

În goliciunea ei, luna-și cutremură destinul.
 Până și ultima stea cerșește-o amânare a morții.
 Nimic nu se sfârșește din senin. Pasul e gata de drum.
 Cu o șchiopătare de inimă m-agăț de-un țipăt în somn.
 Firavă și slută
 în spatele întunericii,
 lumea se naște din pântecul pământului,
 dincolo de tine și dincolo de mine...

LINIȘTE DE IARNĂ

Din noi se desprind începuturi,
 drumuri care merg înainte.
 Grăbiți de vreme,
 pașii rătăcesc în plecări.
 Sunt grei dar
 încă mai poartă în ei
 albul primei chemări.
 E timp de omăt și mirare.
 În mijlocul pustietății,
 departe de restul lumii,
 inima crește în tine
 și cu tine...

POMI ÎNFLORIȚI

Se scaldă primăvara-n noi...
 În ochii adânci e-un freamăt viu
 și-n lumea lor se-ntorc cocori
 doinind chemări în joc de azur.
 Iar în sălbatic decoruri,
 printre săruturi de lumină,
 petale prinse-n bob de rouă
 iubirii noastre se închină.
 Pe ramuri prinse-n părul tău
 fugind de ploi, doar muguri noi!

Miroase-a verde crud în jur,
 pământul încă ne mai doare.
 Și e târziu... Și peste cer
 se scutur nori împovărați
 de-atâta alb și-atâta floare.

CE-AȘ FI DE N-AI FI...

Maci frământându-și păcatul.
 Taina orei târzii
 înclestată-n adânc..
 Șoapta caldei chemări
 asternute la mal.
 Val revărsat în firescul apus,
 fir de nisip nefiresc recompus...

Și cad și mă-nalț...
 Și cerul e gol fără roșul aprins.
 Ce-aș fi de n-ai fi,
 Tu, plâpândă iubire?

MUGURI

Rădăcinile m-apasă, frunza-mi urcă pân-la cer
 Mai cerșesc o zi cu soare să mă nasc, apoi să pier.
 Taina timpului apune, clipa-i prinsă de lumină,
 Ramul încărcat de viață spre Pamânt iar se înclină.
 Mirosind a primăvară, iarba crudă îl așteaptă
 Îmboldită de o rază, îl mai urcă încă-o treaptă.

Gândurile se arcuiesc printre ramuri, arzătoare
 Și-n albastrul cel ceresc se pierd păsări călătoare.

Dar când vântul se-ntețeste,
 norii grei sub cer se-adună,
 Niciun zbor nu se zărește, niciun cânt nu mai
 răsună.
 Mugurii ascunși sub pleoape,
 se feresc de umbra nopții,
 Fug din calea rătăcirii, a durerii și a morții:
 N-avem rost fără iubire!- tot încearcă să o spună-
 Mărturie ne rămâne, frunza smulsă de furtună!

PLOAIA

Inima e plină de poezie...
 Dincolo de ea,
 lumea se despică în jumătate.
 Degetele-mpreunate arată umbre.
 Grotele părăsite așteaptă.
 Pe cărări flori, patimi și iubiri..
 Culorile rup din singurătate.
 Cerul împrăstie nori.
 Cuvintele mușcă din trup.
 La colțul străzii apare un câine
 ce mă privește absent.
 La fel îl privesc și eu. Devenim prieteni.
 Pornim la drum amandoi.
 Printre ruine, ploaia are miros de mucegai.
 „Demult n-a mai plouat” - gândesc și-i zâmbesc.
 Inima e plină de poezie...!

La mulți ani, Mihaela Vaida, cu ocazia zilei de naștere, îți urează Revista Boem@!

(urmare din pag. 5)

diri din mine, doar pentru un cean de mămligă și o mână de pâine. Suntem Groapa lui Eugen Barbu la 64 de ani de la apariție. Suntem București. În timp ce priveam drumul plin de gropi, ploaia a prins putere, golu- rile se umpleau, lumea alerga speriată, umbrelele se deschideau ca o gură de aer, femeile în tocuri și fustele prelungite în picioare de zebră. Haos. Toată lumea a- lerga. Eu în mijloc, așteptam ploaia să acopere călcă- iele mele. Frunzele, ca o prelungire a venelor mele, îmi aminteau de Parisul din 2018. Asta înseamnă trans- plantare. Deși era martie, ochii mei erau octombrie. Atunci am aterizat pentru prima oară în Franța.

Ionuț CARAGEA**Îmi plac amintirile tale**

nu vreau să trăiesc
doar în creierul meu
ca într-o peșteră
desenând amintirile pe pereți
veau să ies și afară
înfruntând orice pericol
și poate că cineva
sătul de viața fără sentimente
și fără culoare
va spune:

îmi plac amintirile tale
și vreau să mă scald
în apa lor vindecătoare
îmi plac amintirile tale
și vreau să mă-mbăt
cu vinul lor vechi
cu gust puternic de pasiune
și arome fine de vise
îmi plac amintirile tale
și vreau să mă plimb printre
florile lor zâmbitoare
sau printre arborii lor înțelepți
îmi plac amintirile tale
ce aleargă ca niște cai năvălași
pe câmpiile imaginației
îmi plac amintirile tale
ce cântă ca niște păsări
bucurându-se
de lumina ochilor ce le privesc
îmi plac amintirile tale
ce se apropie ca niște valuri
mângâind trupul obosit
al prezentului

Iubiri hrănite cu vise

odată, m-am retras în mine
așa cum se retrage melcul
în cochilia sa
simțeam că nu mai am
pentru cine să trăiesc
simțeam că trebuie să mă închid
în întunericul meu
așa cum se închide nufărul noaptea
vorbind pe limba rădăcinii sale
doar cu mărul și apa

în întunericul acela
m-am întâlnit cu visele mele
fiecare vis era ca aluatul unei pâini
ce aștepta focul inimii

atunci am înțeles
pentru cine trebuie
să trăiesc

pentru toate iubirile astea
ce vin ca niște păsări
la ferestrele ochilor mei
așteptând să le hrănesc
cu visele mele

Ciorchine

Inima,
acest ciorchine
cu două miliarde de boabe
din vița-de-vie
a sângelui

fiecare bob căzând
cu martori
sau fără martori
în gura lacomă
a abisului

tu, iubire,
calcă-mi inima
în picioare
să gust din mustul dulce
al trecerii

iar vinul, vinul
să ajungă
cu pocalul de aur
al poemului

pe masa
lui Dumnezeu!

Doar atâta pot face

aș vrea să pot spune:
uite, am inventat călătoria în timp
poți revedea pe oricine
sau poți vizita viitorul
pentru a ști ce să corectezi în prezent
uite, sunt capabil
să vindec orice durere
sunt capabil de înfăptuirea
atâtor și atâtor minuni...

și aș mai vrea să pot spune:
uite, împreună cu visele mele
am trecut pragul vieții
e numai fericire dincolo
e tot ce vrei să-ntâmpie
dar nu se poate întâmpla
aici, pe pământ
e gândul tău atotputernic
care guvernează
noua lume creată de tine
iar Dumnezeu e prietenul cel mai bun
care își face simțită prezența
exact atunci când ai nevoie de el

aș vrea, aș vrea
ah, cât de mult aș vrea...
dar tot ce pot face

(continuare în pag. 10)

este să-ți dăruiesc un poem
care să înflorească precum ghiocelul
în primăvara ochilor tăi
făcându-te pentru o clipă să uiți
de iarna nesfârșită a tâmpelor
de frigul care ți se insinuează
ca un șarpe prin văgăunile pielii
încercând să-ți înghită
fiecare bătaie de inimă
și, apoi, inima toată

doar atâta pot face
iartă-mă că nu pot amesteca nemurierea
în sărutul cuvintelor mele
iartă-mă că sunt doar un om
care își trădează
umbra lui credincioasă
străduindu-se
din tot muntele cărnii sale
să ridice o aripă
care să atingă pleoapele cerului
și să înduioșeze o stea

Înălțare

tu, umbră,
tu, floare putrezită a trupului
tu, șarpe veninos
ce se târăște pe pietre
tu, înger fără nimic îngeresc
tu, cerber la poarta
dintre raiul viselor și iadul realității
tu, ancoră-nfiptă
între valuri mari de pământ
tu, oglindă obscură
ce-mi pânzește cu lăcomie privirea
tu, pânză de păianjen
în care mi se zbate
fără zgomot, fără suspine
ultima lacrimă

azi, vreau să renasc
din ruina trecutului
azi vreau să țâșnesc ca o magmă
din gura tăcerilor mele
azi vreau să mă-nalț ca un poem
bătând din aripile neobosite
ale cuvintelor

tu, umbră
nu încerca să mă oprești!
ție îți las durerile
cele mai vii
ție îți las agonia
ție îți las groapa în care să-ți lingi
rănile pierderii mele!

o stea mă așteaptă
un trandafir de lumină
fără spini de întuneric...

(din volumul în pregătire "Fântâna care-și bea singură apa")

Mariana DIDU

am înflorit de lumină

Este nevoie de tine, Poezie
i-au strigat înaltului, blândului cer,
femeie-poezie a arșiței cuvântului dor
tu -întruchipare a ramului înflorit de lumină
din lucrurile anapoda ce pier
și lăsate vederii să-și arate dezidirea,
visul ce alăptează măreția
și eternul și nuntirea,
arsura și cântul ce ieri era tern
din febra sângelui cuvintelor.
Este nevoie de tine, femeie-poezie
timpul stingher acum se arcuiește
și spațiul stelar îmbrățișează picioarele
și brațele tale-drumuri în etern -
lupii în feți-frumoși n-au atins tărâmul
ce și-au promis, să muște din luna-înalta
ea trece divină dinspre o lume spre alta
nepământescă, în haine de gală, mlădie
ne vântură iubiri, ne tulbură somnul
este nevoie de tine, Poezie, femeie-poezie.

Sunt aici în zborul secund

Sunt acolo în somn
în vise, în eden
în copacul astral
rotind universuri
stea irizând întuneric
nimb sufletului tău,
netrufaș gând, iubire

Ești acolo, întreagă făptură
-ochi de apă- mijind?
lumina e dără în sufletul meu
sunt aici în zborul secund
mereu zâmbind visului aievea
mereu înflorind pentru tine.

Ilogica simțurilor

Să nu ieșim din logica lucrurilor
a nașterii și renașterii
primilor oameni de pe pământ
imediat după apocalipsă,
din istoricul gândurilor
graba ne trădează insensibilitățile
nu vâslim la întâmplare
nu ne vor lua ostatici simțurile
la început vin iertările
apoi blândește încrucișări ale săbiilor
ne guvernează dragostea moartea

(continuare în pag. 11)

stă lipită de rozul buzelor mele
de obrazul tău nebărbierit
ba chiar și cerul cu durerea stelelor
și-a schimbat poziția astrelor
mulți nebuni au iscat primăvara iubirii
în piața publică, născocind un vals
deși se întrevăd firave semne ale fericirii
nu va trece ea iubirea chiar pe-aici
doar nuanțe de mister și valuri spumegă
fiindcă viața cântă din ce în ce mai fals.

Vor răsări izvoare de iubire

Apă bolnavă
nu mai mi-e lumea
nici chipul tău cu care
-n somn mă înconjoară
în vis se plimbă
tufe roșii de aurore
și tu îmi scrii scrisori
din veșnici depărtări
și ard și brațe și pântecul
și toate-nsemnele firii
și pielea-i toată
o jerbă de focuri și flori
pe ape ard semințele
neurii ci iubirii
un snop de mâini
cu ochi de foc așteaptă
să se deschidă
și în iubirea noastră-o treaptă
pe care eu să urc și tu să mori
din apa de iubire-a noastră
vor bea perechi de visători
și veșnic însetații de nefire
și focurile înalte din aurori
ne vor cânta iubirea
și dincolo de viață
vor răsări izvoare de iubire.

Trezirea din nedumerire

Moarte și înviere erau numele femeii mele
Și eu le mărturisiseam gleznelor ei mult mai devreme
Părul ei saturnian povestea despre ea o poveste
Firele lui, ca niște sferice antene
Drenau energii nepământene
Cu farmece puse la cingătoare
Și ochi din mărgelile de coral
Era mai frumoasă decât orice sonet astral
Într-o vreme a schismei și a dezvrăjirii firii
Astfel, văzând-o eu, setea mi se făcu sferă
Prințul setei maure desfăcute în foc și aur devenii
Amare cuțite prinseră să joace prin auroră
M-aș fi vrut arendașul trupului ei în vesta jarului
Căci mi-era dor de ea și mi-era dor și de iubire
Dar, fulgerele ochilor ei bătută mai departe ca zeii
Și treziră morții la mijlocul nopții
Și mă treziră din nedumerire.

Mătase mov

Mătase mov, văd bine
Cum fierbe văzduhul ca un iad
În fața ta pălesc sicomori și curbe perfecte
Și se îneacă vidrele apei cristaline în vad
Mătase mov, cartuș de grenadă cu grații
Srapnel de trandafir așteptând să explodeze
Vibrațiile orbitoare ale dimineților mele boeme
Mătase mov, am văzut apusul ca o gheară
Pe spatele făpturii tale albe ca o aură.

Însetez

Odinioară trecutul sângelui
îi invadase fântâna din răscruce
fântâna nimănui printre pietre pripășită
neiubită de nici o trecătoare
anotimpurile prezentului se liniștiseră
acum, avea în piept arșița însetatului
după iubirea ei
Însetez, spune-mi sufletul tău, femeie iubită
nu mai vreau alergare în cerc
să ne vedem cozile noastre
du-mă la râul vieții tale, deasupra firii
vreau să te caut prin vămile iubirii
zilele acolo coboară din calendar
și noi nu ne petrecem ca umbre
timpul nu se măsoară în secunde
genunchii dorințelor mele
vor rămâne rozalii
nu vor mai cânta în ei greierii
iubesc ce faci tu din vise
grădini din flori care nu există
ne învecinăm cu o constelație pomenită
de mulți îndrăgostiți, locuim
într-un castel de smarald
și orice zâmbet are ochii tăi
nu există singurătăți colibri
eu navighez pe spatele unei stele
anulând distanțele dintre inimi
râurile toate curg într-o singură mare
ca o predestinație, ca un unic destin
du-mă pe firul apei tale ademenitoare
sau trece-mă de partea morții
nu te mai juca de-a dragostea
grăbește-te, suntem calatori îndrăgostiți
prin negurile timpului singuratic.

Oamenii nu sunt numere

Oamenii nu sunt numere, ei gândesc
Priviți-i cum strălucesc ca soarele în zori
Cei mai mulți sunt anotimpuri ale frumuseții
Care se preschimbă-n aur când iubesc
Scările lor duc spre raiul altor inimi
Liberi, aleargă în jurul copacilor
Și știu să vorbească florilor pe limba lor
Doar unii sunt păsări cu zboruri spre înalte zări
Dar sunt și dintre aceia care navighează
Pe brize de oțel, învingători în viață, sau ratați.

Ana OPRAN

Annie Ernaux

Annie Ernaux este o scriitoare franceză născută în 1940 la Lillebonne în Normandia Superioară (Franța). De extracție socială modestă (părinții, inițial muncitori, au condus mai târziu un mic magazine cu o cafenea), a urmat liceul și a studiat la Rouen și Bordeaux. Lucrează ca profesor de litere la liceul din Bonnaville, la Collège d'Evire din Annecy-le Viux și la Centul National de învățământ la distanță.

Debutază în 1974 cu romanul autobiografic „Les armoires vides” pentru ca, zece ani mai târziu, să primească premiul Renaudot pentru romanul „La Place” (apărut în 1983). În 2008 primește „Le prix de la langue française” pentru întreaga sa lucrare (inclusiv pentru romanul „Les années” deja deținător a mai multor premii). Au urmat printre altele „La femme gellée” (1981), „La passion simple” (1991), „L'événement” (2000) „L'autre fille”, „L'atelier noir” (o colecție de note), antologia „Ecrire la vie” (2011), „L'écriture comme un couteau” (2011), „Regarde les lumières, mon amour” (2014), „Memoire de fille” (2016), „Le jeune home” (2022).

Regarde les lumières, mon amour – ed. Gallimard, 2016

Răsfoind micul volum în „folio” îmi spun că probabil mă voi plictisi. E un jurnal de cumpărături de-a lungul unui an. Nimic mai banal. Gândul că autoarea este deținătoarea Premiului Nobel pentru literatură (2022), mă tulbură și mă deconectează totodată. Însă, după primele pagini, nu-l mai pot lăsa din mână. Banal precum cotidianul vieții. Asta și-a dorit scriitoarea. Să prindă în obiectiv Realul în desfășurare. Cu toate interconexiunile sale. Ea povestește, sub forma unui jurnal scris la persoana I, cea mai mare parte a ieșirilor sale în supermarketul Auchan din apropiere, din noiembrie 2012 până în octombrie 2013, scoțând la lumină, precum se scoate aurul din pânțelele muntelui, filoane din minereul greu al vieții. Citesc, mă întorc, subliniez, meditez...

Este oare această carte (96 de pagini) un eseu socio-psihologic despre omul de azi, în ipostaza sa de consumator și despre dependența lui de supermarket? Atunci, s-ar putea numi simplu „Eu și supermarketul”.

Este această scriere un studiu socio-economic despre comerțul contemporan, managementul său și conexiunile multiple cu viața cotidiană a omului privit ca obiect aducător de venit?

S-ar putea numi deci „Supermagazinele: organizare și rolul lor în economia de piață actuală”. Dar nu! Nu-i destul! Nu-i relevant!

Situată ca specie în literatura de frontieră, operă literară memorialistică, utilizând tehnica jurnalului intim, surprinde viața omului din acest început de mileniu al III-lea, în ceea ce are ea mai reprezentativ: globalizarea economică generatoare de uniformizare a vieții umane, în pofida sau chiar cu aportul diversității formelor sale. Prin urmare, ar putea fi considerată un gen de „roman” realist cu două personaje colective care sunt ca două fețe ale aceleași medalii: consumatorul și distribuitorul, puse sub lumina reflectorului de un narator, în același timp martor declarat și personaj participant la episoadele de viață derulate, analizator fin și sagace, judecător tăios în subtext și melancolic rememorator în final. De fapt, abstracție făcând de omniprezența naratorului, inclus ca personaj în categoria consumatorilor, al treilea „personaj” principal este supermarketul; atotputernic, învâluitor, pulsând de energie, mereu racordat la nevoile consumatorului, pe care le sugerează, le stimulează, le creează și le satisface într-un ritm crescendo. Pare o entitate anonimă și autonomă. În realitate creatorii lui sunt cei ce se ascund anonimi în spatele imenselor spații comerciale. Prezența lor, sloganele lor false, tehnicile lor de manipulare, democratismul lor ca strategie de marketing se insinuează în tot și în toate.

Celălalt personaj colectiv e lumea consumatorilor; o masă uneori indistinctă din care se desprind ici și colo figuri clare, tipuri sociale sau profesionale cognoscibile: casierita/casierul, supraveghetorii, gospodina zăpăcită, omul fără adăpost („les sans abris”), mama și copilul, bunica, școlarul, reporterul, imigrantul, femeia musulmană și voalul ei strâns în jurul frunții și al capului,...

Pledează pentru această din urmă interpretare a scrierii, ca formă originală de roman social, atât titlul sugestiv încărcat de sentiment și metaforic totodată („Regarde les lumières, mon amour”), cât și impresia puternică pe care o trăiește cititorul de-a lungul lecturii; aceea că se află în plină „comedie umană” balzaciană, cu multitudinea ei de aspecte, evenimente majore sau minore, drame consumate în timpul real sau al amintirii.

Autoarea înșeși mărturisește, într-un fel de cuvânt înainte, că supermarketurile nu înseamnă doar

(continuare în pag. 13)

economie domestică. „Ele suscită gânduri, fixează în amintire senzații și emoții” (p.14). Ele conțin de fapt viața în toată puterea viului ei: „Cu certitudine s-ar putea scrie povești de viață traversând marile suprafețe comerciale frecventate” - solilocvează Annie Ernaux, o fanatică a autenticului surprins cu o acuitate rară a ochiului-observator, pe post de aparat foto ultraperformant. „Pentru a povesti viața noastră de azi eu am ales ca obiect supermarketul” [...] „Femeile și oamenii politici, jurnaliștii și «experții», toți cei care n-au pus nicio dată piciorul într-un supermarket nu cunosc realitatea Franței de astăzi” (p.15).

Frecventat de majoritatea oamenilor, de mai bine de o jumătate de secol, supermarketul și-a câștigat dreptul de reprezentare umană. El este pentru toată lumea un spațiu familiar încorporat în existența cotidiană. Individul uman apare aproape despuat de intimitate și mister. Totul este expus și poate fi citit aici cu ușurință: originea etnică, clasa socială, gradul de cultură, obișnuințele alimentare, starea civilă, caracterul și starea psihică... Fiecare poate pătrunde în intimitatea celui alt cu o singură privire asupra produselor cumpărate: „Fiecare produs împrumută deodată un sens greu, relevă modul meu de viață [...] sunt observată, sunt doar un obiect” (p.72). Peste abundența de produse și pe fondul murmurului confuz al clienților își face loc brusc tragedia acestei lumii „Bilanțul cutremurului din Rana Plaza, Bangladesh, este de 1.127 morți. S-au găsit printre dărâmături etichete ale mărcilor Carrefour, Camaieu și Auchan”. Notația este rapidă, comentariul e subînțeles superfluu, efectul penetrant. Stilul super concis și concentrat al autoarei pare neutru. Concentrându-se asupra prezentului imediat, ea înseși pare că se dizolvă în recit retrăgându-se din tabloul lumii, abolind propria-i viziune asupra acesteia. „Pentru că a vedea pentru a scrie este a vedea altfel. Înseamnă a distinge obiecte, indivizi, mecanisme și a le conferi valoarea de a exista” (p.88). Alegerea în sine stă sub semnul intenționalității, al creației, al țesăturii artistice. Neutralitatea, obiectivitatea totală a naratorului e, deci, o aparență, o imensă figură de stil care-i dă cititorului senzația că se află cufundat în Real, că nicio umbră de ficțiune nu-i atinge propria percepție. Însă, nu rareori, fapte de viață importante pentru fiecare ființă se leagă de amintirea marilor suprafețe comerciale cu micile scene de viață derulate sau sugerate, cu pantomima personajelor individuale care pentru o clipă ies la rampă, detașându-se din masa colectivă, cu întâlniri și oameni care readuc brusc în memorie alte fapte și trăiri, un pic precum în „oginda magică a memoriei” proustiene din „În căutarea timpului pierdut”. Căci aici, în acest spațiu de adevărată „întâlnire umană”, „ca un spectacol”, fluxul necontrolat al memoriei transgresează fina linie de demarcație dintre prezentul real și prezentul interior, întipărit în subconștient. „Noi suntem cei care își aleg obiectele și locurile de amintire sau mai curând *aura timpului decide ceea ce merită să-ți amintesti*” (p.12).

Memorabilă este surprinderea psihologiei colective într-un moment de început a erei supermarketului. Secvența este cinematografică în alb/negru: „Acum douăzeci de ani mi s-a întâmplat să mă aflu la cumpărături într-un supermarket la Kosice în Slovacia. Tocmai deschiseseră și erau primii din oraș după căderea regimului

comunist... La intrare, un angajat al magazinului pune autoritar un paner în mâinile oamenilor deconcertați. În centru, cocoțat pe un podium de cel puțin 4 m înălțime, o femeie supraveghea faptele și gesturile clienților ce se plimbau printre raioane. Totul în comportamentul acestora din urmă semnală neobișnuită cu serviciu liber. Ei se opreau îndelung în fața produselor, fără să le atingă, ezitând cu precauție, revenind pe urmele propriilor pași, nehotărâți, într-o învălurire imperceptibilă de corpuri aventurate pe un teritoriu necunoscut (p.11). La celălalt capăt al recitului autoarea notează: „Supermarketul este, vrând nevrând, traversat de istorie, așa cum el oferă acesteia tabloul evolutiv” (p.95). Curând el va deveni obiect de amintire fiind înlocuit de sisteme comerciale individualizate precum comenzile pe Internet și „drive-ul”.

„Atunci copiii de astăzi deveniți adulți își vor aminti poate cu melancolie cumpărăturile de sâmbătă la Super U, așa cum cei în vârstă de peste 50 de ani păstrează în memorie buticurile de mai ieri cu dulciurile lor mirositoare”.

Istoria nu e decât viață în mișcare și curgere continuă.

16 februarie 2023

8 martie

La multi ani !
Tuturor femeilor

Mihaela VAIDA

Interviu cu scriitorul și editorul Petre Rău

Petre Rău face parte din generația scriitorilor care au cu adevărat ceva de spus în literatura română. De aceea mi-am și permis, la ceas aniversar¹, să pășesc alături de dumnealui într-un interviu de la suflet la suflet.

Mihaela Vaida: Pentru mine, ziua lansării volumului meu de debut, "Zbor alb", a avut o încărcătură emoțională deosebită, mai ales pentru faptul că am avut aproape prezența dumneavoastră, un om cu renume în cultura gălățeană și națională, critic literar, editor, poet, prozator și eseist. Aș spune că fiecare început are timpul și oamenii lui. Și nu ne rămâne decât să le mulțumim! Știu că ați debutat cu poezie, prin 1971, într-un supliment literar-artistic al unui cotidian local. Ce amintiri mai păstrați de la acest debut?

Petre Rău: Debutul meu nu a fost unul spectaculos, dar am trăit totuși, la acea vreme, o mare satisfacție. Eram licean, prin clasa a XI-a, eram membru al cenaclului literar "Calistrat Hogaș" din Tecuci și, la una dintre ședințele cenaclului (ședințe care se țineau o dată la două săptămâni), am avut ca oaspete un reprezentant important al presei județene care, la final, a strâns de pe masă toate foile cu creațiile noastre. Mare mi-a fost mirarea când, după câteva zile, suplimentul literar-artistic al cotidianului județean "Viața nouă" a publicat una din poeziile mele. Eram singurul membru căruia i s-a publicat o creație proprie atunci, iar emoția mea a fost, desigur, pe măsură. Ca și surprinderea că, după alte câteva zile, am primit, de la același cotidian, un mandat poștal cu suma de 96,25 lei pentru lucrarea mea. Evident că a fost un imbold deosebit pentru mine și pentru creația mea literară viitoare, mi-a crescut încrederea în forțele proprii și, în perioada care a urmat, am scris aproape un întreg volum de poezie, pe care însă n-am apucat să-l public atunci (de altfel, pe de o parte era și foarte dificil la vremea aceea să te încumeți la o treabă ca asta, iar pe de altă parte preocupările mele legate de cealaltă pasiune a mea, cea pentru matematică, admiterea la facultate, profesia pe care mi-am ales-o etc. nu mi-au lăsat deloc răgaz), l-am publicat mult mai târziu, prin anii 90, intitulându-l - desigur, sugestiv - "Întârziata vestire".

Mihaela Vaida: Ați absolvit Facultatea de Matematică a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, secția "Cercetare operațională", promoția 1976. În perioada studenției, ați fost membru al cenaclului literar "Mihail Eminescu". În 1983 ați ajuns să fiți alături de fondatorii cenaclului „Noduri și semne” din Galați, iar în anul 2000 ați întemeiat Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice (ASPRA).

Cum s-a desfășurat activitatea în cadrul cenaclului literar "Mihail Eminescu" și care considerați că este importanța unui cenaclu literar în formarea și promovarea talentului literar?

Petre Rău: Aș face o completare și aș (re)aminti că activitatea mea de cenaclist a început, așa cum am precizat la întrebarea anterioară, în anii liceului, în Tecuci. Pe atunci cenaclul literar "Calistrat Hogaș", care își avea sediul la Biblioteca Municipală "Ștefan Petică", era condus de cunoscuții profesori și oameni de cultură Ștefan Andronache și Doru Scărlătescu. Pe lângă mulți alți colegi, i-am avut alături și pe

Scriitorul Petre Rău

câțiva prieteni buni, și i-aș aminti aici pe Ignatie Grecu și Ion Avram, azi scriitori cunoscuți, membrii ai Uniunii Scriitorilor din România.

În Iași, în perioada studenției, mi-am continuat pasiunea pentru literatură începută pe la 15-16 ani și am activat la cenaclul "Mihail Eminescu" ("Juniimea"), coordonat la acea vreme de profesorul universitar Virgil Cuțitaru. L-am avut alături din nou pe Ion Avram, colegul meu din cenaclul tecucean, și el ajuns, doi ani mai târziu, student în Iași.

Aceasta nu a fost pentru mine o perioadă prea fertilă din punct de vedere creativ, în schimb aș putea menționa că am avut multe de învățat din această experiență. Abia atunci am înțeles cât de mari sunt pretențiile și așteptările de la cei care se dedică acestei pasiuni, cât de sever trebuie să fie un scriitor cu el însuși, cu propria sa operă, așa încât la cititor să ajungă doar ce e mai bun din tot ceea ce poate realiza.

Cât privește rolul unui cenaclu literar în promovarea talentelor, acum să nu credem că toate cenaclurile au asta ca obiectiv. Cunosced cenacluri literare în care membrii se întâlnesc doar pentru a-și asculta unii altora creațiile și atât. Pe de altă parte, nu sunt prea multe cenacluri care se preocupă îndeaproape să promoveze talentele literare. Și nici nu cred că e neapărată nevoie de asta. Eu însumi prefer ca o șezătoare literară să aibă mai degrabă un rol pregnant în a atrage talente, în a întreține pasiunea pentru literatură și creație, în a da imbold și încredere unora care sunt pe drumul cel bun etc.

Mihaela Vaida: În anul 2003 ne vorbeați, într-un eseu binecunoscut azi, despre Conceptele matematice și filozofice în poezia lui Nichita Stănescu. Iată, am extras un scurt fragment din lucrarea dvs: "Poemele lui Nichita pun în mișcare o serie de concepte geometrice și logice precum punctul, linia, pătratul, cercul, cubul, sfera, numărul... Complementaritatea, care participă la reîntregirea lucrurilor, este regăsită în puterea umană care îmbrățișează și desăvârșește totul". Cât de complementare sunt matematica și literatura în opera dvs și cât de greu e să scrii o poezie când mintea ți-e la fel de preocupată și cu matematica?

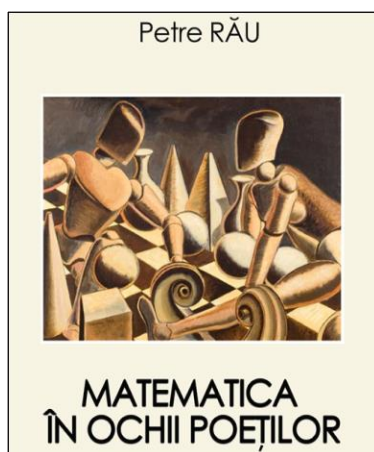
Petre Rău: Poezii nu se pot desprinde de matematică. De fapt, am fost printre primii care am susținut că anume poeziile sunt atrași de conceptele

(continuare în pag. 15)

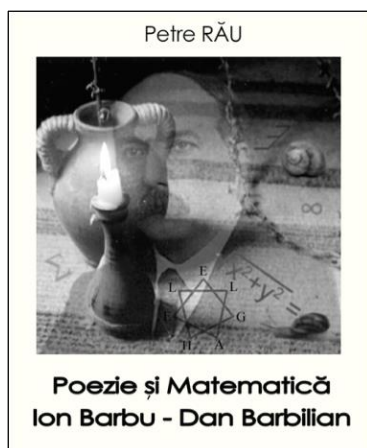
(urmare din pag. 14)

matematice, cu mult mai mult decât prozatorii. Voltaire a observat că „*Puțini vor nega un merit al poeziei și anume acela de a spune mai multe și în mai puține cuvinte ca proza*”. Ori asta este o caracteristică intrinsecă a matematicii („scurt, clar și precis” - repeta obsesiv un profesor de-al meu) - aceea de a fi mult mai concisă, mai econoamă la vorbe decât oricare altă știință. Poeții, însă, sunt pur și simplu atrași de conceptele cu care lucrează matematica, ca de un magnet. Exemplele românești ne sunt martore și sunt concludente: Mihai Eminescu, Nichita Stănescu, Ion Barbu, și cred că e suficient să ne oprim la aceștia trei, pentru că ei sunt și titani.

Eseul meu din 2003 nu e decât o exemplificare largă, bazată pe întreaga operă poetică a lui Nichita Stănescu, privind abundența de concepte matematice și filosofice în poezie. Recent (2021) am publicat o carte intitulată „Matematica în ochii poezilor”, în care am prezentat o bogată colecție de poeți și poezii la scară universală, în care conceptele de matematică sunt în exces.

Pentru mine matematica a fost prima mea dragoste, motiv pentru care mi-am ales-o și ca profesie. Dar încă din adolescență creația literară a devenit și ea o pasiune care nu m-a părăsit niciodată. Cum se împacă cele două pasiuni ale mele? Aș zice că la modul ideal. Eu le iubesc deopotrivă și, atunci când muza uneia mă părăsește o vreme, apare cealaltă care îi ia imediat locul. Așa încât, trăind toată viața în această dualitate creativă, nu-mi rămâne deloc timp să stau degeaba.

Dacă ar trebui să răspund pe larg la întrebarea pe care mi-ați adresat-o, aș prefera să-i invit pe cei interesați să consulte cartea mea recentă „Poezie și Matematică. Ion Barbu - Dan Barbilian”, în care am dedicat un capitol întreg

acestui subiect: „Farmecul intersecției dintre matematică și poezie” (apărut anterior în revista „Convorbiri literare”, în septembrie 2021, p.148). În rezumat, aș prelua câteva idei din articolul menționat. De pildă, aș menționa unele din vorbele celebre ale unui ilustru matematician german, Weierstrass care susținea: „*La mulți oameni înțelepți se simte o lipsă, ei nu posedă destulă fantezie și este sigur că cineva care nu e puțin poet nu poate fi un matematician strălucit*”. Însuși remarcabilul poet și matematician român Ion Barbu a spus la un moment dat: „*matematica cere tot atâta imaginație ca și poezia. Matematicile pun în joc puteri sufletești, nu mult diferite de cele solicitate de poezie și de artă*”. Și ca să încheiem aici înșiruirea citatelor celebre, amintim și afirmația lui Albert Einstein care spunea că: „*Matematica pură este, în felul său, poezia ideilor logice!*”.

Mihaela Vaida: *Mulți psihologi ne vorbesc despre valoarea terapeutică a scrisului. Ne ajută să punem ordine în gânduri, să ne calmăm emoțiile și, mai mult, să găsim sensul evenimentelor pe care le trăim. Sunteți de acord cu acest lucru? Este necesar să ne așternem gândurile pe hârtie?*

Petre Rău: Sigur că sunt de acord cu această afirmație. Eu însumi am simțit-o pe pielea mea. Unii cârcotași au luat în derâdere, la un moment dat, declarația mea publică în care afirmam că „nu mă mai pot lăsa de scris”. Fără să-mi aștern gândurile pe hârtie nici nu cred că mai pot exista. Desigur, trăind aproape toată viața sub înrăurirea profesiei de informatician, gândurile mi le aștern direct pe calculator, care, în mintea mea, îmi pune la dispoziție, mult mai comod și mai avantajos, o hârtie imaginată.

Nimic din ce gândesc că este important să afle și alții nu-mi scapă să nu devină proiecția mea într-o viitoare carte care să ajungă la cei interesați. Am avantajul, aș zice eu unul esențial, că, în funcție de preferințe și dispoziție, mă pot refugia cel puțin într-una din cele două direcții, în fapt cele două mari pasiuni ale mele: creația matematică și creația literară. Așa încât, scrisul meu nu are șanse să se oprească vreodată, atâta timp cât mintea și inima mă mai inspiră la modul semnificativ în vreunul din cele două domenii.

Mihaela Vaida: *În anul 2009 ați înființat și conduceți tot de atunci revista literară Boem@, cu apariții lunare în format online (www.boema.inforapart.ro) și trimestriale în variantă tipografică. Revista și dumneavoastră personal ați primit din partea APLER – Asociația Publicațiilor Literare și Editorilor din România, premiul “Redactorul anului 2019” - Petre Rău și Editura InfoRapArt. Ce înseamnă azi această revistă pentru dumneavoastră și pentru cititorii ei, într-o perioadă în care nimeni nu mai pare interesat de cultură?*

Petre Rău: Nu aș spune prea apăsător că lumea de azi nu mai este interesată de cultură sau nu mai are nevoie de cultură. Mai degrabă aș spune că politica și politicienii nu pun mare preț pe cultură, la fel cum și unele instituții care chiar cu asta ar trebui să se ocupe, dar o fac într-un mod superficial, cu dezinteres, iar uneori chiar lamentabil. La fel cum și ritmul mult prea

(continuare în pag. 16)

alert al vieții noastre care nu lasă șanse prea mari unei evoluții în această direcție.

Ne mândrim azi că, timp de 14 ani, revista literară Boem@ a apărut permanent, fără hiatus. Și asta pentru că am avut un conținut de calitate, pe gustul cititorilor, am avut realizatori și colaboratori de nădejde care ne-au stat alături, hotărâți să facem împreună o treabă serioasă.

Azi se dovedește că nu e greu să înființezi o revistă literară, dovada o găsim în numărul relativ mare al celor apărute în ultimii ani. Chiar și cei care n-au experiență literară și editorială suficientă, printre ei și o mulțime de amatori, fac asta. Mai greu este însă să o menții, să o aduci în fruntea revistelor naționale.

Așadar, revista literară Boem@ a fost un proiect care ne-a adus până acum numeroase satisfacții, reușind să o înălțăm la nivelul celor mai bune reviste de acest gen din țară, așa cum ne mărturisesc mulți dintre cititori, cei care ne cunosc și ne urmăresc. Aprecierile unor critici importanți au fost de bun augur, iar ele, de-a lungul timpului, au avut darul să ne încurajeze.

Mihaela Vaida: *Ați semnat peste 50 de cărți, aproape în egală măsură de literatură (poezie, proză, eseu, critică) și tehnico-științifice (matematică, informatică, de popularizare etc.), parte dintre ele fiind reeditate. Cu o bogată și însemnată activitate literară, nu ați fost niciodată interesat de premii și distincții. Din experiența dumneavoastră, care credeți că este secretul unui scriitor de succes? Ce credeți că dă valoare unei cărți?*

Petre Rău: Într-adevăr, nu m-au interesat niciodată laurii, n-am alergat după premii și distincții, o bună parte dintre cele care mi s-au conferit de-a lungul anilor au venit fără să le caut, fără să le invoc, fără să le aștept. De fapt, ca să fiu sincer, detest ceea ce se întâmplă azi în această privință, când mai toată lumea premiază pe toată lumea, când se organizează unele competiții literare obscure cu jurizări incompetente, cu premii constând doar din diplome - simple cartoane cu formule banale, unele incorecte, chiar agramate. Am întâlnit, de pildă, un Premiu întâi atribuit pentru o poezie care conținea exprimări gramaticale greșite!

Despre cărțile mele îmi place să spun că le-am atribuit, la fiecare din ele, încă de la naștere, dreptul inalienabil de a "vorbi" singure. În afara grijii mele deloc excesive de a le da un conținut orientat către cititor și poate a prezumtivului meu talent de a mă manifesta în scris, restul ține de cărțile propriu-zise. Și încă o subliniere: nu le mai număr de multă vreme. Așa că, dacă mă întrebați câte sunt, nu știu să răspund exact la această întrebare, decât dacă aș aloca ceva timp (re)gestionării lor.

Semnele asupra cărților mele sunt, cred eu, în bună parte, semnele succesului. Cel mai important roman al meu cred că este considerat "Mogoșoia - istoria unei tragedii", un roman-document dedicat cumplutului accident naval - cel mai mare înregistrat vreodată în țara noastră - petrecut pe Dunăre la Galați, pe 10 septembrie 1989, accident în urma căruia și-au pierdut viața circa 215 suflete nevinovate. Volumul s-a bucurat de mult succes, fiind apreciat și preluat ca document de bază de către presă, inclusiv de presa audio și vizuală, și nu numai. Romanul a ajuns la a treia ediție.

Dar aș putea adăuga în categoria cărților de succes

aproape toate cărțile mele de eseuri - gen literar despre care criticii spun că ar fi punctul meu forte. Aici aș menționa: "De Lingua Universalis", "Autograf", "Oglinda lui Eminescu", "Eu și Dumnezeu", dar și colecția recent instituită cu cinci mari poeți români: "Poezie și Matematică: Ion Barbu - Dan Barbilian", "Mihai Eminescu. Gânduri în oglindă", "Muzica și plânsul în poezia lui George Bacovia" și încă două în curs de apariție, cu Nichita Stănescu și Lucian Blaga.

Cât privește succesul cărților mele de matematică, sau tehnice în general, acesta este unul cu mult mai accentuat, în această direcție existând și o unitate de măsură mult mai eficientă și facilă: vânzarea.

Revenind la cărțile de succes de azi, cele din literatură, în general, aș preciza că, atunci când scrii literatură, o faci în primul rând din dorința de a comunica cu oamenii, și unii scriitori nu mizează întotdeauna pe succesul literar. A avea succes înseamnă, pentru cei mai mulți, a fi citit de cât mai multă lume, și nu neapărat "vânzarea" propriu-zisă a cărții. Și asta în pofida faptului că unii se așteaptă să facă bani din cărți.

O carte de succes din zilele noastre conține adesea idei pseudo-științifice atractive. Cu cât acestea sunt mai bizare, deci cu cât șochează mai mult și sunt mai rupte de realitate, cu atât succesul este mai mare. Din acest punct de vedere literatura science-fiction pare a fi preferata de azi a marelui public. Cărțile de succes de azi sunt cele care oferă cititorilor adevărate povești moderne, cu răsturnări spectaculoase de situație, mister cât se poate, competiții severe, dragoste, ură și pasiuni mistuitoare. Colecțiile de succes cuprind și multă literatură de divertisment, de tipul romanele de spionaj, thriller sau acțiune. Într-un eseu mai vechi de-al meu, intitulat "Efectul Flynn și succesul literar" concluzionez în final: "succesul este o stare dorită pe care fiecare individ și-o propune după criterii numai de el știute. Și poate că scriitorul de azi se comportă exact în acest spirit, sau poate că toate sunt în acord cu tonusul emoțional al cititorului de azi. Dar cartea se ridică la rangul de adevărată creație și emoție artistică? Și, mai ales, va dăinui?"

Pe de altă parte, hai să pornim de la considerentul că azi oricine poate publica o carte, dacă a scris-o și dispune de o susținere financiară în acest scop. O carte poate avea rolul de informare sau un rol educativ cultural sau științific. Desigur, sunt și cărți de promovare sau de divertisment. Indiferent din ce categorie ar face parte, valoarea unei cărți este definită de conținutului ei intrinsec. Și totuși, știm bine că există și cărți care nu au nicio valoare din punct de vedere estetic, dar se vând într-un număr impresionant de exemplare. Dacă ar fi să ne referim doar la piața autohtonă de carte, am putea menționa cărțile al căror conținut prezintă diferite figuri publice, fie ele personalități culturale sau științifice, dar și individualități desprinse din lumea mondenă, cele promovate intens, cu campanii de marketing agresiv, cu recenzii exagerate etc.

Până la urmă am putea conchide că adevărata valoare a unei cărți ar fi dată de măsura în care, peste ani și ani, ea mai este căutată și citită, apar pentru ea cercuri de cititori care o dezbat, rămâne în sufletul

(continuare în pag. 17)

cititorilor săi, are cereri de reeditare și este inclusă în topurile cărților ce ar trebui neapărat citite.

Mihaela Vaida: *Alegeți o carte de-a dumneavoastră și vorbiți-ne puțin despre ea...*

Petre Rău: Pentru mine mai mereu ultima carte este și cea mai dragă. Și totuși, prefer să mă opresc la penultimul meu roman, "Casa cu fluturi". Și nu pentru că a fost premiat recent de către Uniunea Scriitorilor - filiala Iași, ci pentru că, la modul sincer, chiar cred că mă reprezintă. Profesia de matematician este rar reflectată în beletristică, și asta pentru că profesia în sine este una dificilă, pentru unii chiar incomprehensibilă.

N-am s-o prezint eu aici, ci doar am să preiau câte ceva pe această temă din prefața semnată de cronicarul Dan Ion Sanda: "În economia acestei cărți întâlnim un melanj de constituenți dispuși în pagina scrisă cu un dozaj splendid-perfid: cursuri de matematici speciale, seminarii și colocvii, teme de casă..., multă bogăție de spirit în conversații pe teme matematice, dar și un filon de literatură de o frumusețe cu totul neobișnuită, descrieri reținute, mici în dimensiunea lor fizică dar uriașe în conținutul lor imagistic, ca niște ode ale bucuriei de a privi. ...Romanul este unul misterios, scris de un autor complex. Misterioasă este și strategia autorului de a rămâne imparțial, lăsând posibilități multiple interpretării. Deși este dificil, autorul reușește să rămână nepărtinitor, sau vrea aceasta cumva măcar în ideea de a face o trimitere către școala deconstructivismului literar. Generozitatea genialității lui creatoare constă aici în faptul că ne lasă nouă, cititorilor, privilegiul de a ne consola cu gândurile noastre bune în amintirea Adei, socotind-o victima călăului ei, Max, jovial, cameleonic și apoi să arătăm cu degetul vinovatul și să dăm cu prima piatră. ...În forma oferită cititorilor, "Casa cu fluturi" este densă și dură înăuntru ei, prin componenta conținutului epistemologic covârșitor, dar satinată și îmbucurătoare în componenta de cultură spirituală, autorul folosind cu o cumpătată eleganță idiomul nației noastre, cuvinte sobre, dar pline de armonie și foarte bine țintite. Ambele componente ne seduc și ne susțin în râvna noastră sisifică de emancipare, fiindcă până la urmă aproape orice carte este un demers didactic, aceasta cu atât mai mult, dar și celelalte semnate de dânsul. Scriitura aceasta prețioasă îl onorează pe autor iar pe noi ne înnobilează în subsidiar și, prețuindu-l, nu-i facem doar domniei sale un favor, ci și nouă înșine, fiindcă îi înlesnim

voia de a ne ridica și pe noi pe platoul pe care se află, prin empatia prezentă în rânduri și nu doar prin dăruirea fizică a acestora - sub formă de carte, ca parte integrantă a generozității lui. Așadar, să-i închinăm sfielnic autorului gândul nostru bun, purtând de grijă cununii lui de lauri".

Mihaela Vaida: *După un prim volum de aforisme, apărut în anul 2010, "Insomniac 1001 - o mie și una de sentințe", a urmat un al doilea, numit "Alte 1001 de aforisme". Din cele 1001 aforisme ale ultimului volum, opriți-vă azi la unul...*

Petre Rău: Păi, cum aș putea să mă opresc doar la unul? Risc să-mi detest restul operei, nu-i așa? Ei, dar dacă totuși aș fi nevoit să aleg doar unul, am să mă opresc la cel care cred că ne aduce o definiție nouă a aforismului: "Aforismul este ceea ce este mai important din ceea ce spui". Și totuși nu pot să mă abțin să mai adaug și alte câteva pe care le îndrăgesc mult: "Nu-i așa că dacă nu-ți vezi umbra te poți simți singur?"; "Adevărul nu îmbracă niciodată haina metaforei"; "Cel mai greu este să spui în cuvinte ce ai în suflet, nu în minte"; "Copilăria este prefața romanului care este viața"; "Sunt atât de singur încât îmi vine să cred că așa m-am născut"; "Cuvintele s-au născut ca să rupă tăcerea".

Mihaela Vaida: *De multe ori asociem cartea cu autorul. Ni se întâmplă să cunoaștem autorul unei cărți și totuși să nu rezonăm cu acesta în ceea ce privește principiile sau valorile de viață pe care le expune. Exact ca la școală, asociem lucrarea cu numele elevului și devenim poate subiectivi. Ați primit cărți pe care nu le-ați citit pentru că nu v-a plăcut autorul?*

Petre Rău: Nu cred că pot face asta. Deși în ziua de azi e foarte posibil să primești o carte de la unii care s-au aventurat în lumea scrisului și încă n-au dovedit că scriu pe placul tău. Cu toate acestea, avem șansa ca măcar să o răsfoim.

Eu am totuși o mare experiență în a-mi da seama și a putea aprecia valoarea unei cărți, chiar dacă pentru început doar o răsfoiesc. Sunt de ani buni editor de cărți și aproape nu intră un manuscris în redacție dacă nu trece și prin mâna mea. În plus, am o experiență, cred eu, destul de vastă, de redactor de cărți și reviste, ceea ce mă avantajează din acest punct de vedere...

Mihaela Vaida: *Vorbiți-ne pe scurt despre activitatea dumneavoastră de editor.*

Petre Rău: InfoRapArt, așa cum s-a numit editura noastră până mai zilele trecute, și-a preluat numele de la o companie de IT pe care am deținut-o și care a avut ca domeniu principal de activitate elaborarea și comercializarea de software. Apropiindu-mă de vârsta pensionării, în 2007 am transformat-o în editură și de atunci, încetul cu încetul, activitatea de bază a devenit cea de editare a cărților și revistelor. În această perioadă am reușit să scoatem peste o mie de cărți, uneori am depășit și o sută de titluri pe an. Cartea principală este cea de literatură, dar publicăm și cărți științifice, de informare, divertisment, literatură pentru copii etc.

Recent, mai precis pe 25 ianuarie 2023, editura și-a schimbat numele în Boem@. Practic, am făcut asta la sugestia mai multor autori și colaboratori, dintre cei

(continuare în pag. 18)

care au venit cu argumentul suprem al brandului existent pe care îl dețineam de multă vreme cu revista de literatură și artă Boem@.

Astăzi editura Boem@ oferă toate serviciile importante de editare a cărților și revistelor și este apreciată, în primul rând, pentru promptitudine și pentru calitatea produselor sale.

Mihaela Vaida: *Există un eveniment literar care v-a marcat în tot acești ani?*

Petre Rău: Literatura a devenit pentru mine o prioritate abia după ce am ieșit la pensie. Aveam doar 55 de ani și am putut ieși la pensie așa devreme datorită faptului că beneficiasem de grupe mari de muncă. Mi-am dorit mult să ajung să fiu complet liber, să mă pot ocupa îndeaproape și, mai ales, fără întrerupere, de adevăratele mele pasiuni. Când visul mi s-a împlinit, m-am afundat pe deplin în treburile pe care le aveam demult planificate și puse la păstrare.

O mulțime de evenimente literare au avut darul să mă emoționeze. Dar nu țin minte vreunul să mă fi marcat pe deplin, altele decât cele în care am fost direct implicat, protagonist cum s-ar zice, și m-am bucurat de succes, precum lansarea cărților mele, jurizările, festivalurile literare organizate etc. În ultimii ani însă particip mai rar la ele, în primul rând din motive de sănătate, dar și pentru că sunt mult prea ocupat cu celelalte treburi, majoritatea tot legate de literatură.

Mihaela Vaida: *Trăim vremuri în care citim puțin dar dorim să scriem mult. Se spune că e bine să ne ferim să dăm sfaturi, pentru că, de cele mai multe ori, ele nu funcționează așa cum ne-am imagina noi. Dar, cu riscul de a trece neobservate, eu vă întreb: Ce sfaturi le-ați da scriitorilor aflați la debut?*

Petre Rău: Debutul literar e ca o apă de ploaie răcoasă, binefăcătoare, dar dacă nu-ți continui drumul pe care ți l-ai ales se evaporă repede. Așa că, sfatul meu pentru aceștia este să se înhame la treabă, e treabă multă de făcut în literatură și e loc pentru toată lumea. Perseverența reprezintă cel mai bun aliat pentru a păși cu încredere pe un drum ales în acest domeniu.

Mihaela Vaida: *Care este următorul proiect la care lucrați?*

Petre Rău: Așa cum am mai spus, conform obișnuinței mele de o viață de informatician, m-am obișnuit să scriu, de mulți ani, numai pe calculator.

Ca să pot răspunde la întrebarea pe care mi-ați adresat-o, ar trebui mai întâi să spun că am un stil aparte de a lucra, stil care ar putea părea, într-un fel, ciudat. Practic, fiecare dintre proiectele mele de cărți (și alte scrieri) se găsește într-un folder special din calculator. Dacă îmi trece prin cap un proiect nou, deschid imediat pentru el un folder nou. Așa începe la mine povestea unei cărți noi. În aceste foldere, care conțin fișierele de lucru, adaug, în funcție de cum evoluez, tot ceea ce am compus peste zi (sau peste noapte, căci se întâmplă uneori să lucrez și noaptea!), aportul meu cu idei noi, fraze, versuri, materiale documentare și orice altceva ce ar fi demn de atașat la proiect. Așadar, la un moment dat, proiectele mele sunt în diferite faze de lucru.

Când unul dintre ele a evoluat suficient, de regulă peste 80%, deci când cartea se apropie de final, adică a atins

stadiul de finalizare, o preiau definitiv în lucru, îi acord o atenție privilegiată și depun efortul să o termin. În astfel de momente, de regulă, las cam totul deoparte și mă focalizez doar pe această carte. La fel fac și cu articolele mai scurte, pentru reviste, de exemplu idei de eseuri noi. Așa scot câte un folder din uz, așa îmi finalizez eu un proiect de carte.

Și acum, revenind la întrebarea dumneavoastră, mă veți înțelege că nu prea pot spune care este ultimul la care lucrez. Practic lucrez la mai multe odată, uneori am și zece proiecte deschise, care îmi stau în atenție. Pot în schimb să precizez cam care din ele sunt mai aproape de finalizare. Iată: cel mai avansat proiect al meu cred că este romanul pe care l-am și intitulat "Fetița îndrăgostită de Pitagora". Mai am într-un stadiu avansat un volum de versuri (nu i-am pus încă un nume) și o carte de ficțiune intitulată provizoriu "Decameronul zeilor", care va conține zece po-vești magnifice despre câțiva matematicieni de excepție ai lumii. În domeniul științific am în lucru un eseu amplu despre creația cibernetică a literaturii și mai completez încă la al treilea volum de probleme originale de matematică propuse și rezolvate intitulată "A treia carte care îți dă probleme".

Îmi doresc să fiu sănătos și să le pot duce pe toate la bun sfârșit.

Mihaela Vaida: *Cum îl vedeți acum pe omul Petre Rău, dincolo de cărți, fie ele de matematică sau literatură?*

Petre Rău: Eu sper, dacă am norocul tot în această viață, să aflu de la cei care mă citesc sau m-au cunoscut, cum mă văd, cum mă cred, care e părerea lor despre Petre Rău. A mea personală cred că e una legată de satisfacție, în sensul că sunt mulțumit cu ceea ce am putut dăruia până acum și, de se va putea mai mult, promit că mă voi strădui în continuare.

Mihaela Vaida: La final de interviu, vă mulțumesc și vă urez mulți ani sănătoși, cu bucurii și împliniri, cu reușite în tot ceea ce vă propuneți să realizați. Mai mult, să aveți puterea de a continua să ne umpleți inima cu scrierile și cărțile dumneavoastră!

Martie 2023

¹ Anul acesta (2023), pe 9 martie, Petre Rău împlinește venerabila vârstă de 70 ani! La mulți ani, domnule Petre Rău!

Maria IEVA**Fluture-rază**

Din calea uitării o umbră se-abate,
Iau dalta, ciocanul și vreau s-o cioplesc,
Dar vine spre mine adusă de spate
Și parcă mi-e teamă că pot s-o rănesc.

O strâng între pleoape, ea curge prelungă,
Spre locul în care abisu-i copil
Și clopotul bate tăcerea în dungă,
Când clipa tresare din visul febril.

Prin albia vremii încet se strecoară,
Ca fluture-rază uitând ce a fost,
Dar muguri de zare din gene-i coboară,
Să-i ceară luminii, pe veci, adăpost.

Simbioză

Mai citesc, mai citesc uneori,
În lumina sfioaselor flori
Și dezbrac de dureri, de păcat,
Fluturul care în cer s-a-ngropat.

Îl așez într-o palmă și-l țin;
- Ai trăit, ai trăit prea puțin,
Îi șoptesc și-l sărut cu un gând,
El răspunde încet fremătând:

- Am trăit doar atât cât ai vrut,
Să-i plătești veșniciei tribut
Și-am plecat, am plecat ca să mor,
Să te vindec, femeie, de dor!

Îl privesc cum se-ntoarce în cer,
Cu aripi, cu aripi de eter
Și citesc doar în astrele verzi,
Că mi-e dor, că ți-e dor, să dezmierzi...

Umbra

M-ai privit și-ai zâmbit peste umăr,
Îmbrăcată-n cămașa cea gri,
Încercând să găsești primul număr,
Pe spirala durerii de-a fi.

Ai uitat că amurgul se lasă
Și-ai să dormi ghemuită-n ungher,
Ca un voal aruncat de mireasă,
Ca o stea destrămată în cer?

Te-am privit cum stăteai lângă mine,
Încercând să devii curcubeu
Și-am întors o oglindă spre tine,
Să-nțelegi că și tu ești un eu...

În gondola cu fluturi

Hai, să ne plimbăm în gondola cu fluturi,
Cât încă mai suntem avizi de săruturi,
Cât ochii mai cer un strop de candoare,
Iar noaptea se-mbracă în prima ninsoare.

Hai, bezna s-o ștergem din harta astrală,
Să ducem iubirea de mână la școală,
Ca ploaia ce cade din gene de flori,
Să fie doar abur și joc de culori.

Hai, clipei, ce încă nu știm cum va fi,
Să-i dăm veșnicia din ultima zi,
Iar noi să fugim în gondola cu fluturi,
Avizi de iubire, avizi de săruturi...

Adiere

Adie infinitul și iar mi-e dor de tine,
Din miezul cald al pâinii cuvintele țâșnesc,
Eu m-am întors, iubite, da, din mâine,
Ca peregrin al clipei în straiul omenesc.

Pe fire de mătase, pe zarea de argint,
Ca fiică a luminii spre tine am venit,
Avem în loc de brațe aripile de vânt,
Dar îți păream străina de dincolo de mit.

Îngenuncheau copacii la malul nesfârșirii
Și se rugau în taină toți fluturii atei,
Ca din preaplinul vieții, izvoarele iubirii
Să spele de durere și frunțile de zei.

Am tot sperat că moartea va șterge cu uitare,
Tot ce-am lăsat odată ca oameni netrăit,
Dar moartea nu-i uitare, ci numai așteptare
Și azi mă-ntorc la tine, așa cum mi-e ursit!

Retragere

Se întorc cărbunii-n copaci,
Și cărțile în lujerii albi de tei,
Și aburul pâinii în grâul din saci,
Și viața în visul din marginea ei.

Te privesc dintr-un vers și mă doare,
C-am lăsat un poem dezbrăcat,
S-a întors cu lumina în soare,
Și gândul din care speranța-a plecat.

Te-aș chema să revii, dar mi-e teamă,
C-ai să spui c-am greșit așteptând,
C-au jucat, împreună, o dramă,
Două verbe la capăt de rând.

Și-au lăsat sângerând pe o scenă,
Două roluri din filmele mute,
Un ecou răgușit de sirenă
Și aripile clipei trecute...

(continuare în pag. 20)

Comprimare

Iată, cuvintele cad de pe foi,
Ceasurile toate merg înapoi
Și-un om de zăpadă aruncă pe geam
Cu stele albastre căzute din ram.

În ciuturi fântâna se naște din nou,
Ca pasărea care se-ntoarce în ou,
Iar cerul devine mai mic, tot mai mic,
Când ochiul privește mirat spre nimic.

Sihastră

Din umerii mei ninge de-o vreme,
Pesemne un înger a ars o pădure,
Doar flacăra mâinii mai stinge poeme
Când lutul se crapă sub vinul de mure.

O umbră desculță strivește zăpada
Sub care un țipăt demult a tăcut,
Iar vântul îmbracă în negură strada
Pe care pășește un gând nenăscut.

Din capătul zării femeia de fum
Aduce în palme doar rouă albastră,
Dar pașii ei umblă mai mult pe sub drum
Și luna rămâne pe cer tot sihastră...

Mihaela GUDANĂ

Lutul pierdut

Nu găsesc bulgărele din care am ieșit.
Mi-am schimbat mâinile și formele,
uneori sunt cameleon,
pielea mea ia culoarea de la soare.
Perna care-mi cunoaște somnul
a legănat multe anotimpuri,
dar uneori dorm singură într-un gând,
alteori iau o bucată mare de timp
s-o dezmiard,
s-o trec printre gene și buze,
să-mi curgă sufletul într-un poem de dragoste,
cum zeama unui fruct mare și bine copt
pe râsul fericirii că suntem.
Apoi, încep iar să caut acel bulgăre galben,
aurul vieții nu-mi aparține.
Lumina mea va scobi pământul într-o zi!
În lutul meu se vor prinde rădăcini de copaci
rămuroși.
O fărâma de timp va purta lutul pierdut
într-o poveste cu suflet.

Iertare

Tu să mă ierți de iarna asta aspră
De urletele aruncate din copac,

Ne e departe primăvara noastră
Și albul din cuvinte-i fără leac.

De când te știu e o iertare-n mine
Și-n glas mă tulbură un pescăruș,
Am zborul lui pe buze, dar mai vine
Un munte dăruit pentru urcuș.

Să mă mai ierți de neputința albă
De fulgerul din ierburile-adânci,
Mă iartă că mi-e iarna salbă
Și-n ochii plini de mare îmi cresc stânci.

Eu te strecor dintr-o iertare-n alta,
Te țin în mine-adânc să nu te pierd
Din iarna învrăjbită albul saltă
Iertarea de pe urmă-n care cred.

Trecere

Mă mai trec printr-o zi
ca printr-un inel osos
ce nu mai știe clepsidra întoarsă pe dos.
Undeva am lăsat ieri păpuși
chinuri albe ne încearcă timid pe la uși.

Un lan a fost verde demult
printre ierburi de azi nu ascult
decât viforul gol
dând ocol
unui trup de lună bolnav
cu aerul grav.

Nu primesc nici un cântec de la soare
în dorul de tine amestec ninsoare
să topesc timp și flori
pe morminte stau fluturi și nori
Mă mai trec printr-o zi,
printr-un cerc plutitor
ce înconjoară lumea de la capăt cu dor.

Gând cald

La mine vine vara deodată
Că mi-au crescut din palme albi maci
Precum ninsoarea noastră așteptată
Dar de nu vine suntem singuri și săraci.

Prin iarbă simt miros de pădăie,
Un vânt mi-a răsucit în plete ani.
La mine vine vara în chirie,
O iau de pe acum și nu vreau bani.

Din șapte maci cresc zilele într-una
Și nu mai număr lunile deloc.
Pe trup de vară va apune luna
Și-n arămiu mă-mbrac în zi de foc.

Într-un mănunchi de albe, lungi tulpine
Țin toate câte sunt eu, deodat'
La mine vine vara doar cu tine
Și-n suflet îmi cresc muguri neîncetat.

(continuare în pag. 21)

Ea a venit

Ea a venit,
dar nu e primăvara.
Îți minte noaptea
cu căldură de-mprumut.
Aștepti o înflorire de o seară,
dar ochii tăi nu văd ce ar fi vrut.
Sunt muguri morți,
străini și plini de aer
sunt zburătorii lumii de demult,
ea a venit,
dar nu e primăvara
și nu mai știi ce cântec a-nceput.
Cu crengi de răs
îți înconjoară trupul
și-n false mângâieri tu o dezmierzi...
iei un cercel de vorbe nestemate,
dar strălucirea clipei simți c-o pierzi.
Ea a venit, dar nu e primăvara,
e numai un amestec de un ceas
sub care se adună iar vioara
să-ți lase de pe corzi un bun rămas.

Un viscol

Azi viscolește, iarna-i la ferestre,
Degeaba am gândit a vară ieri.
De-ți dau azi albul în poveste zestre,
Tu drum de sănii poate vrei să ceri.

Un zurgălău nebun să se agațe
De gâtul unui cal năbădăios
Lăsăm zăpada grea să stea pe brațe
Și-n fiecare trap un vis frumos.

Azi viscolește, marea albă vine
Să ne-amintească ochii curioși
Că de au nins, nu s-au putut abține
Să viscolească-n suflet sperioși.

Neînduplecare

Nu mă îndupleci până când ninsoarea
Nu va trimite mieii pe câmpii
Și crengile, atât de dezbrăcate-și
Vor face haine din stelute mii și mii.

Și nu vor sta în poala ta cuvinte
Amestecate-n mierea de pripas,
Nu mă îndupleci nici dacă deodată
Ferestrele vor ninge ceas de ceas.

Și n-am să schimb deloc albul din mine,
Că prea mult negru am călcat visând.
Vreau o ninsoare simplă, care ține
Cât liniștea în care-am stat crezând.

Gavril Iosif SINAI

treci pe acasă

umblă gândul dincolo de apus
satul are o maramă pe față
pot fi toți împreună
prieteni mei cu opinci și cioareci
citind în urme și plete albe
au coborât pe răzoare
în bătătura cu suflet
cheamă hotarul verde
salcâmi în floare pe vale
se-mperechează cu Ulița Mare
unduiesc pe Joseni către drumul Sighiului
fețele tinere au intrare
în jos la Marea cea mare
a destinului veșnică căutare
ca un pom în creasta Bolcii
bătut de vânt
mângâiat de soare
ceasul își curge timpul
în pașii celor cu rădăcinile înfipte
adânc
tu ești acasă
nene loane
icoanele umblă prin sat
Dumnezeu a pus sufletul
la scădat
suntem goi

femeile noastre țin un ștergar
bărbații argăsesc piei de oaie
copiii cresc litere din alfabet
acasă

migrație în calendar

călătoria poemului pe flori de zăpadă
inundă inima cu lumină
încheie într-o rază de soare
balsam de cuvinte buzele tale
acoperă hotarul cenușiu
pe gheața fiecărei secunde
cade în noapte un vis
o taină trupul pământului
se întinde-n clipiri
țesute în chip angelic
din adânc lumina scobește
dune de viață împing
primăvara
trece pe chipul oamenilor
printre firele de iarbă

(continuare în pag. 22)

înmuguresc speranțele cu zile
crapă centimetrul tău de iubire
alb ca zăpada
terenul de joacă al fiecăruia
cu îngerul său
în care recunoaștem
își bagă nasul câte un poem

definitiv

iată-mă în galeria de artă cu ecusonul
numelui tău îi zâmbesc capodopere
după perdeaua timpului
fiecare imagine își poartă povestea

cum fac să alerg pe inima ta
înglodat cu ochii plini în vise
nimeni să nu mă scoată de acolo

primăvara ocolind autostrada
rămân ghiociei
înflăcăți de lutul cu mirosul celor trecuți
le cunosc albul din brațele cu cerul
prin venele care poartă rugăciuni

până la inima ta urcă și coboară oameni
în cântecul de leagăn și sudoarea
unor nașteri dincolo de ușă
cu atâta iubire ridică altarul

te arde neputința de-a înțelege
jerfa arderii de tot la cortul întâlnirii
sângele tău mi-a dat culoare
în arta iubirii pe veci nu se moare

cât alergi pe câmpul apus după grimasa
unei sfere prelinsă în lacrimă
te dor amintiri aglomerate
în autobuzul de la ora 5
fără loc
tot drumul ascuți rețete de bucătărie
și ultimele pățanii ale rudelor
vecinilor năpăstuiți cu un bețivan în ogradă
dacă nu
despre timpul probabil
sau lenea celor care nu și-au curățat ogoarele
împiedicații care-și scutură neajunsurile
tocmai la fereastra casei

am picat într-o lume ce n-o cunoașteam
tata și mama îmi ascundeau multe
iar autobuzul e locul unde descopăr
adevărul de plastic
care se topește
când calc pe caldarâm
gașca cu pantalonii peticiți în fund
genunchi juliți și coate-nvinețite

mă înconjoară să le spun despre oraș
ce am mâncat bun și alte cele

mă schimb
revin gâfâind
călăream un destin cu harnașament
decupat din basme și fantasmă
prin & peste garduri de nuiel
unde a rămas
mărul de vară la tușa Ileană după șură
noaptea m-am visat pe un bloc turn
înfulecam lacom dintr-un măr
de vară
tușa Ileană avea năframa pe umeri
cu părul zbârlit bombănea
în ecou pe vale se prelungea
cu o coadă de mătură făgăduia avântat

după nori
la mare distanță ochii albaștri
tot timpul privesc
dorule dor
în cenușă o aripă de serafim
mărul de vară
și un autobuz pe șoseaua Sighiului

anotimpurile satului

strânge pământul în culori anotimpurile
sufletul satului adună
în șezătoare bătrânii din toate ungherele
cimitirul respiră încărcat cu povești
în lumina ochilor de copii viitorul
are părinți într-o grădină din care mușcă
gurile noastre au gustul timpului
în pagini vase de lut
ard intens
culorile vieții

între dealurile cu ochi și izvoare
bătaia coasei pe nicovală
rămâne în ecou și o inscripție
pe vantura șurii anii stau așezați
numărați în șoapta copilului
au lungimea și lățimea cerului
prin care umblă Dumnezeu
deschide o ușă
și zărește satul meu

Lucia PĂTRAȘCU

EUGENIA LUCICA DELCEA - DANSUL NORILOR (Volumul 1 - LIȚA, VALEA MARE, POEM)

„Vine un timp - și e venit! -
Când rădăcinile te strigă”

Volumul **„Dansul norilor, volumul 1, Lița, Valea Mare, Poem”**, semnat de scriitoarea **Eugenia Lucica Delcea**, este publicat la editura **LIANNE BOOKS**, Nenciulești, în anul 2022 și se bucură de o prefață semnată de Lia Nenciu.

Așa cum arată titlul de pe coperta volumului, cititorul va întâlni un poem unitar, cu vers liber, desfășurat pe cele 415 pagini, într-un răsfaț literar surprinzător și cu totul nou. Ideea de poem, la care contribuie și o așezare aerisită în pagină, prin rânduri scurte și chiar foarte scurte, creează impresia unei lecturi lesnicioase, ușor de parcurs, chiar cu o oarecare nepăsare relaxantă. Păreră eronată! Cititorul va intra în această capcană și va rămâne captiv între paginile sale până la final. Apoi va constata că are în față, nu o carte, ci un raft cu cărți, ce așteaptă, fiecare, să fie luată și reluată, citită și recită, deoarece la orice pagină s-ar deschide este ceva nou de descoperit și de redescoperit. Nou este un fel de a spune! Tot ceea ce cuprinde acest volum a fost trăit de mulți dintre noi, a fost auzit sau a fost citit în alte pagini, dar niciodată, în ultimii ani, scris și descris cu atâta dragoste, căldură și gingășie.

Caracteristica de **monografie literară** împletită cu note de arbore genealogic este un fir de aur pe care scriitoarea Eugenia Lucica Delcea înșiră, pagină după pagină, po-doabe ivite din tezaurul sufletesc al **fetitei**, care a deschis ochii pe meleguri teleormănene, la Lița, și-a trăit copilăria pe **rusca**, unde era așezată casa părintească și și-a scăldat zburdălniciile în **Sâi**, Oltul Mic, adunând o comoară de amintiri, ce invită cititorul în **lumea de frumuseți** a timpurilor și a locurilor.

Volumul începe cu o spovedanie din care cititorul va înțelege că oricât ar fi lumea de mare, oricum ar fi locurile de celebre, pentru micuța **fată**, locurile natale rămân și peste ani povestea de iubire, ce a împlinit toate dorințele. Și astfel, cu amintirea **rădăcinilor**, nostalgia stăpânește totul. Scriitoarea spune că s-a născut în rusca Sâului, de parcă ar fi fost vârful Himalaiei, s-a scăldat în apele Oltului Mic, unde s-a simțit ca și cum ar fi fost în oceanele lumii (Atlantic, Indian, Pacific), a trierat cu tălpile goale apele aduse de ploi fugare și impetuoase, adunate în șanțurile drumului, de parcă ar fi fost cascada Niagara, și-a bălăcit piciorul în mâlul rămas după retragerea inundațiilor de ape, de parcă erau nămolurile Nilului, s-a dat cu sania și cu **caicul** pe văile înghețate, de parcă ar fi fost în munții Alpi, a patinat pe Oltul Mic, înghețat bocnă în toiul iernii, de parcă ar fi fost Oceanul Înghețat, a cutreirat locurile, viile, pădurea, câmpul, de parcă ar fi fost prin pădurile virgine ale lumii. Iată, cât de frumos spune despre **caicul**

(o sanie mai mare, care în alte părți se numea **bob**) copilăriei: **„Din vârful / ruștii, / ne urcam / pe el. / Până jos, / la fântână / cădeam / unul câte unul, / caicul își / continua drumul prin rostogolire. / Îl ajungeam / și noi din urmă. / Îl duceam iarăși / în deal / și, tot așa, / până când / puterile ne lăsau.”** (pag. 109). Peste ani, întâmplările se repetă: **„Peste mulți ani / copiii mei / au avut parte / de un caic. / Îl priveam de sus, / din deal, / cum se rostogoleau, / ca și mine. / Era rândul lor! / Ei mi-au acoperit / urmele! / Emoția mă încearcă!”** (pag. 113).

Parcă spoliați de toate acele trăiri, oamenii rămân, desigur, cu amintirile, cu nostalgia, odor neprețuit, alinare a sufletului. Scriitoarea însăși se întoarce acum în lumea amintirilor sale, la casa copilăriei sale și este singură: **„Nimeni nu mă strigă, / Hei, fată, unde ești, / vino la masă-odată!”** (pag. 395). Ca și altădată, culege din pomi **moșmoane**, aflându-se într-o stare sufletească atât de cunoscută iubitorilor de poezie. Ca și Nicolae Labiș, scriitoarea Lucica Delcea, aflată în situații diferite, concluzionează: **„Mănânc, privesc și plâng.”** Dar, mai ales, trăiește, își amintește și scrie. Mai mult ca sigur că, în vâlmășagul amintirilor, tendința fiecărui om este de a cuprinde cât mai mult, ceea ce cititorul va găsi în acest volum. Deoarece scriitoarea Lucica Delcea, cu o nedisimulată tandrețe, privește și acum în **„dansul norilor”**, unde par a fi teaurizate toate minunile copilăriei, cu amintiri de aur ascunse în căușul sufletului, amintiri ce se cer dezvăluite (**Toate cer intrare-n lume, cer veșmintele vorbirii**, cum spunea marele Mihai Eminescu). Ochii minții văd tot: **„Și ce șansă / să poți privi, / să știi privi!”** (pag. 15). Amintirile, **„sedimentate / ca într-o amforă grecească”** (pag. 351), clocotesc în sufletul scriitoarei și se revărsă, precum apele râului, ce inunda, uneori, pământul roditor. Ele pornesc din copilăria cea mică, mică, din care a rămas în amintire pedagogia rudăresei, vânzătoare de linguri și fuse, când o întreabă pe mamă despre comportamentul copilei, care trebuie să fie cuminte: **„Că, dacă nu, / o iau îndărăt! / Uite, o pun colea, / în sac, / și-o iau cu mine, / numaidecât!”** (pag. 277) și ajung, fără tăgadă, la cea de pe urmă clipă a lui bătu, om înțelept și respectat. Astfel, împreună cu ea, cititorul trece prin toate întâmplările vieții (naștere, botez, căsătorie, moarte), spuse cu căldură, ca în povestirile celebrului Nică, dar mutate aici pe **linia Ciresului** din Lița teleormăneană.

Temele sunt, fără niciun dubiu, multiple, bogat

(continuare în pag. 22)

colorate și prinse în hora timpului într-o înălțuire armonioasă, începând de la străbunici despre care micuța află din poveștile celor mari, trecând pe la **ma marea**, femeie evlavioasă, care păzește tradițiile și impune în familie o conduită corectă și în concordanță cu nevoile și împrejurările: „**Du-te, fa, fetițo, / și prinde niște scoici! / Luam geacul de pânză, / altul decât cel de pește, / când ajungeam în Sâi, / îl puneam la gât, / în față. În apropierea malului, / chiar sub mal, / în apă, / găseai cuiburi de scoici.**” (pag.297). Scriitoarea trece apoi la părinți, Oprea și Gheorghe Matreșu, de la care Lucica află lucruri despre strămoșii săi direcți, Ion Matreșu, Pavel Matreșu, Constantin Matreșu și Gheorghe Matreșu, dar, mai ales, învață multe lucruri folositoare. Este adevărat că n-a reușit să toarcă, poate și pentru că era mai aproape de tatăl său, mare meșter pescar, care simțea **bătaia peștelui**: „**Opreo, / sare pitrocul pă Olt, / de e prăpăd!**” (pag. 43) și cu care fata mergea la pescuit, de învățase să mănuiască plasa și să fixeze **coluzul**, ce ține plasa bine așezată, pentru a aduce împreună acasă bogăția apelor. Știa să țină lanțul boilor, ajutându-l pe tatăl său atunci când acesta împingea cu umărul carul împotmolit în șleaurile apei. Copila participa la treburile gospodăriei, cu multă responsabilitate, ajutând familia și observând. Atentă la tot ceea ce se întâmpla în jur, memora chipuri, memora întâmplări, urechea ei prindea din zbor vorbele, alunecoase uneori, acestea se întipăreau pecete pentru totdeauna și apăreau acum, în ani târzii, în paginile acestei cărți, ce povestește despre orice. Despre oameni, despre vecinătăți și prietenii, despre meșteșuguri (aici cititorul va afla despre rudarii din Prundu, lingurari cunoscuți, despre lăieții spoitori cu cazanul de aramă la spinare, despre femeile lor, ghicitoare și fermecătoare să apere copilul de cele rele, despre viața lor nomadă plină de veselie, cu oameni dornici de libertate; se presupune că ei sunt din neamul vechilor daci, care s-au retras în munți pentru a nu cădea sub ocupația romană), despre tradiții și superstiții, obiceiuri ca peste tot, pe pământul românesc. Și aici se joacă **paparudele**, invocând venirea ploii. Și aici se face Caloianul, dar are alt nume, **Muma Ploii**, cu care se respectă același ritual. Și aici copiii sunt atenți la faptele celor mari, de la care învață cinstea și buna cuviință. Femeile satului sunt bune gospodine, fiecare străduindu-se să fie: „**Femeie așezată / și la minte, / și la vorbă, / și la port!**” (pag. 34).

Ar fi multe de povestit despre cuprinsul acestui volum. Dar ar fi păcat să stricăm farmecul unei lecturări, cu părțile noastre trunchiate. Este mai bine să lăsăm cititorului bucuria surprizelor, cu atât mai mult cu cât scrierea emoțională cu care a fost țesută această carte induce o stare de trăiri aparte. Fiecare este de acolo, chiar dacă trăiește în altă parte și ar dori mereu să se întoarcă acolo, în „**castelele gândurilor mele**”, cum frumos spune autoarea. Peste tot reiese o paralelă între viața tihnită, simplă și curată, trăită în gospodăriile modeste și încercările oamenilor de a trăi, astăzi, după obiceiuri noi. Referirile la oamenii locului și la preocupările lor se încheagă într-un tot unitar colorat, pictural chiar, cu nuanțe fascinante, uneori. Fiecare va înțelege în felul său toate acestea. Și cel care, născut acolo, a bătut cu pasul acele locuri, dar și cel pe care viața (și serviciul) l-a adus întâmplător în zonă. Citind cartea, indiferent unde s-ar afla, își amintește și, cu emoție, re trăiește totul. Iar cititorul care nu a fost niciodată

trecător pe acolo, intră, vrând-nevrând, în lumea mirifică pe care scriitoarea a adus-o în paginile cărții sale și simte că ar fi vrut să trăiască aceleași lucruri, ca și micuța Lucica.

Despre stilul pe care scriitoarea îl folosește în această scriere a sa, cititorul află și din prefața volumului, de aceea nu vom insista mai mult. Multe epitete, multe comparații, personificări, un limbaj specific oamenilor locului cu expresii neașteptat de concise, vii și lămuritoare. Dar a te juca mereu cu metafora este o adevărată măiestrie. Iată cum **cositul**, o muncă agricolă nu tocmai ușoară, capătă o altă conotație când balansul coasei, în mișcarea sa legănata, stânga-dreapta-stânga-dreapta, este asemuită cu unduirea unui evantai. Cu toate acestea se va întâlni cititorul în carte. Mai degrabă vom accentua, încă o dată, despre lumea acestui poem, ce începe cu străbunii, bunicii, părinții, vecinii, prietenii, ajungând până la oamenii de seamă ridicați dintre aceștia și care nu se rușinează de rădăcinile lor și n-au uitat niciodată gustul „**chioftelor**”, făcute din aluatul de pâine.

„**Dansul norilor. Lița. Valea Mare**”, semnat de scriitoarea **Eugenia Lucica Delcea** este o carte, ca o comoară. O lecție de viață de înțeles, de învățat, de ținut minte: „**Toate astea, / câte ți le spun eu, / tu să le ții minte / și să le spui mai departe! / Că se uită, fetițo, / se uită!**” (pag.20).

Ca cititor, deschizi la întâmplare și găsești în paginile respective o nouă bijuterie veche de când lumea, ce te ia de mână și te duce în povestea copilăriei. Nu este o carte ce ar putea fi povestită, deoarece este mult prea bogată în întâmplări, descrieri, devenind, mai degrabă, o carte-document de excepție, prin toate conotațiile, cu care autoarea a îmbogățit-o. Să fie:

„...ca o mărturie
a unui timp
ce a fost
și nu va mai fi
niciodată.”

**SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ
(LETTERS OF DELIVERED LOVE),
O CARTE TRIPLU PREMIATĂ**

Cartea domnului Ioan Romeo Roșianu, **SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ (LETTERS OF DELIVERED LOVE)**, Editura GRINTA, Cluj - Napoca, ediție bilingvă, româno - engleză, 2017, versuri, (traducere Patricia Lidia), face parte din ciclul **SCRISORILOR DE DRAGOSTE**, al feluritelor scrisori de dragoste: deschise, neexpediate, despre demoni și sfinți, pierdute, irosite, către Izoleta, scrisori de dragoste eternă, scrisori și destin, scrisori de dragoste nemărginită, de dragoste expediată și așa mai departe, momentan în lucru, **SCRISORI CĂTRE IUBITA DE ACASĂ**.

Acest lung șir al scrisorilor epistolare din ciclul **SCRISORILOR** începe în anul 2016 cu **SCRISORI DE DRAGOSTE NEEXPEDIATĂ**, Editura GRINTA, Cluj - Napoca, 2016, versuri, continuând cu **SCRISORI DESPRE DEMONI ȘI SFINȚI**, Editura ETHNOLOGICA, Baia Mare, 2016, versuri; **SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ**, Editura GRINTA, Cluj - Napoca, ediție bilingvă, româno - engleză, 2017, versuri (traducere Patricia Lidia); **SCRISORI DE DRAGOSTE PIERDUTĂ**, Editura eCREATOR, Baia Mare, 2018, versuri; **SCRISORI DE DRAGOSTE ETERNĂ**, Editura eCREATOR, Baia Mare, 2018, versuri, coautor, alături de Alina Florica; **SCRISORI ȘI DESTIN**, Editura eCREATOR, Baia Mare, 2018, versuri, coautor, alături de Alina Florica; **SCRISORI DE DRAGOSTE IROSITĂ**, Editura eCREATOR, Baia Mare, 2019, versuri; **SCRISORI DE DRAGOSTE NEMĂRGINITĂ**, Editura eCREATOR, Baia Mare, 2019, versuri, coautor, alături de Alina Florica; **SCRISORI CĂTRE IZOLETĂ**, Editura DETECTIV LITERAR, București, 2020, versuri; **SCRISORI DESCHISE TRUPULUI TĂU**, Editura UNIVERSITATEA DE NORD, Baia Mare, 2020, versuri.

Șirul scrierilor Domniei sale este unul de-a dreptul fabulos: 15 volume de poezie; 2 volume de religie (coautor); 1 volum de publicistică; 5 volume de critică literară; 3 volume de cărți traduse, iar în curs de apariție încă 2 volume, unul de poezie și altul de critică literară.

Ioan Romeo Roșianu a semnat, până acum, prefața, postfața sau referințe critice la peste 500 cărți, fiind inclus în 11 dicționare și în aproape 100 de antologii literare, dintre care trei sunt ediții bilingve româno - albaneze.

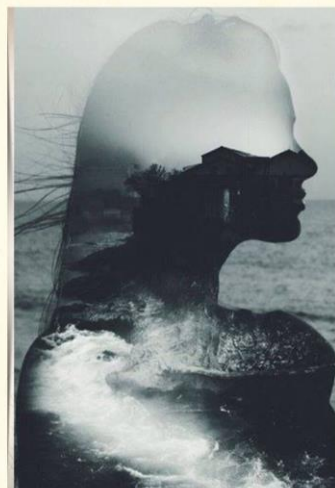
A publicat poezie, proză, eseuri și critică literară în toate revistele importante din țară, la unele dintre ele având rubrici sau pagini permanente de critică literară.

Iată, așadar, o activitate de-a dreptul fantastică în câmpul creației literare, ca să nu mai vorbim despre multele și felurile distincțiilor și premii pe care le-a obținut, de-a lungul anilor, pentru poezie și proză la diferitele concursuri și festivaluri din țară și străinătate, dar și 6 importante premii pentru volum: **POETUL UCIS DE CUVINTE**, poezie; **ÎNMORMÂNTAREA CUVINTELOR**, poezie; **SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ**, poezie (carte premiată la trei festivaluri) și **SCRISORI DE DRAGOSTE PIERDUTĂ**, poezie.

A fondat revistele **MILLENNIUM** și **eCREATOR**, ambele din Baia Mare.

A publicat poezie, proză și eseu în Franța, Germania,

Ioan Romeo Roșianu

**Scrisori de dragoste expediată
Letters of Delivered Love**

eCreator

grinta

Anglia, Albania, Austria, Canada, SUA, India, Belgia, Ungaria, Italia, Spania, Moldova, Ucraina și Bulgaria.

În postura de redactor, redactor șef sau director la editurile **CASA LUX** și **ODEON** din București, **ENESIS**, **IULIUS** și **eCREATOR** din Baia Mare, a coordonat și îngrijit apariția a peste 700 cărți.

Este membru în: Liga Scriitorilor din România; Uniunea Scriitorilor Europeni; Uniunea internațională a Oamenilor de Creație; Uniunea Ziariștilor profesioniști din România; Asociația jurnaliștilor Români de Pretutindeni; Asociația presei sportive din România.

În prezent deține funcții de conducere în: Reprezentanta Maramureș UIOC (Președinte); Editura **eCREATOR** (Director); Revista **eCREATOR** (Director); Asociația Social-Cultural-Creștină **eCREATOR** (Președinte); Ziarul **NECENZURATMM** (Redactor șef); ziarul **ȘTIRILEMM** (Redactor șef); Revista **CREDINȚA ADEVĂRATĂ** (Redactor șef) și revista **TELEORMANUL CULTURAL** (Secretar general de redacție).

Am realizat, prin cele prezentate mai sus, o scurtă focalizare asupra muncii, activității și arderilor incandescente în care este implicat acest mare om de cultură, poetul, prozatorul, eseistul, jurnalistul, editorul și, nu în ultimă instanță, formatorul de oameni de cultură, domnul Ioan Romeo Roșianu.

Revenind la cartea pusă în discuție, **SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ (LETTERS OF DELIVERED LOVE)**, Editura GRINTA, Cluj - Napoca, 2017, ediție bilingvă româno - engleză (traducere Patricia Lidia), carte care conține între copertile ei un număr de 48 asemenea scrieri epistolare, despre catedrală și Dumnezeu, despre Dumnezeu și cuvinte, Dumnezeu și tăcere, despre binecuvântare și

(continuare în pag. 26)

blestem, despre bunica și ielele bune și rele, despre căderea din Rai și cerul căzut pe pământ, despre facerea lumii și Dumnezeu iubirii, despre iubirea dintr-o viață anterioară, despre lumina salvatoare a morții, despre morți și vii, despre oameni și fluturi, demoni și sfinți, despre nunta noastră și trădarea poeziei, despre adulter și suflet pereche și multe, multe astfel de teme, care teme devin teme poetice la Ioan Romeo Roșianu, atât de diferite la prima vedere, atât de comune nouă, tuturor, în profunzimea lor.

Cartea de față, ne dăm seama cu ușurință de lucrul acesta, rotunjește un profil de poet ale cărui ape lirice și-au aflat de mult timp matca lor impunătoare, printr-un curs de-a dreptul maestuos și egal în același timp. Este vorba aici despre un adevărat cult, de o adevărată fidelitate față de propria-i substanță poetică, față de mijloacele proprii de expresie, pe care le va păstra și le va dezvolta, valorificându-le în același registru liric în următoarele sale volume de versuri din ciclul SCRISORILOR. De fapt, această fidelitate despre care facem vorbire este de altfel condiția de bază a unei personalități marcante.

Sub influența unor experiențe de expresie romantică și, poate într-o mai mare măsură, expresionistă, poetul realizează o detașare de contingent, blamând sau infirmând lumea exterioară, construind o lume proprie, o lume proprie visului, mai exact a visurilor sale, o lume halucinantă populată de întâmplări grave și dureroase, de gânduri negre și apăsătoare în care Dumnezeu mai mult tace decât veghează, o lume din care nu lipsesc nici Moartea, nici Diavolul și nici Demonii, o lume apăsătoare în care imaginația poetului și tema sângelui îl poartă spre origini, spre copilărie și străbuni (bunica), spre momentul pășirii în viață, alături de ielele bune și rele, precum multe și multe alte motive, o lume într-o continuă mișcare și transformare, nu înspre bine, ci invers, o lume în care eul liric, devine debusolat, pierdut parcă, dar și absolut conștient de tot ceea ce se-ntâmplă, spre neputința lui, înregistrând doar, precum un seismograf, pulsul cutremurului iminent.

În această halucinantă lume, IUBITA apare de fiecare dată, la modul tipizat, fiind prezentă perpetuu, ca un factor constant, aproape, dar departe în aceeași timp, caldă, dar rece și nepăsătoare, întreținând doar această atmosferă halucinantă și strivitoare, generatoare de tristețe și frici, cu care eroul liric s-a obișnuit, de multă vreme.

Rolul IUBITEI, aici, și-n toate cărțile sale din ciclul SCRISORILOR, rămâne doar un pretext de invocare, un pretext de adresare, un pretext, nu un dialog, ci un monolog ce are să urmeze în niște termeni dureroși și apăsători, prin care poetul pune față în față, momentele de profundă dragoste și iubire trăite în prezența IUBITEI, ca erou liric pasiv, mângâierile, tandrețele, trăirile și netrăirile avute alături de ea: "Iubito, când a cântat corul în catedrala înaltă / am avut o senzație de gol / mai acută decât cea de foame din copilărie / de parcă îngerii se ascuseseră-n cuvinte atunci / așa de frumos mirosea liniștea a smirnă și-a tămâie / și mi s-a mai părut că sfinții-mi făceau complice cu mâna din / icoanele lor cu rame groase și afumate (...) / mi se părea că până și Dumnezeu a fost încântat / că ne-am ținut de mână când cântau bătrânii satului în / catedrala din centru / am simțit că și El a simțit că ne iubim și că ne-a / binecuvântat deși n-apucasem să ne-ncheiem / rugăciunea șoptită" (SCRISOARE DIN MIJLOCUL CATEDRALEI).

Astfel se derulează firul narativ al tuturor poemelor cărții, poeme în care această alcătuire narativă imaginează întâmplări ciudate, care propun, nu atât o finalitate parabolică și etică, cât mai cu seamă o diagramă chinuită a unor căutări rebele.

Starea aceasta de vis, despre care vorbeam mai sus, deși are rădăcini ascunse într-un fundament romantic, provine, credem noi, dintr-un fel de insatisfacție ontologică a eroului liric, nefiind doar o simplă stare de constatare, ci un moment de supremă încordare lirică, care încordare sondează în fond acea lume interioară a unui suflet extrem de profund și de problematizat.

Pe întreg parcursul cărții sale, poetul apare în ipostaza omului modern supus unei meditații lucide și torturat de sensul marilor întrebări existențiale, niște întrebări ostenitoare, dar cu toate acestea, neistovite.

Cu siguranță, nu putem obiecta poetului ostentația livrescului, sau abuzul de cultură, deoarece erudiția acestuia încheie aici o experiență de viață, o condiție umană care pare a fi încheiată, o cunoscută deci, dar o cunoscută imperfectă, care naște întrebări și provoacă visuri poetului, dar și încercări de a depăși ceea ce știe deja, provocându-l la nivelul epistemologicului.

Însuși titlul cărții, SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ, naște întrebări. La prima vedere tindem să credem că scrisorile de dragoste sunt expediate, dar, atenție, acordul participiului "expediată" se face nu cu scrisorile, ci cu atributul substantival prepozițional "de dragoste", o dragoste pe care poetul o expediază, săturat fiind de apăsarea ei dureroasă și mută, spre alte zări ale necunoscutului, căutându-și parcă liniștea și pacea în această lume zbuciumată și nelalocul ei.

Cartea domnului Ioan Romeo Roșianu, SCRISORI DE DRAGOSTE EXPEDIATĂ, a obținut Premiul Revistei FAMILIA, 2018; Premiul Festivalului Internațional de Poezie de la Sighetul Marnației, 2018, precum și Premiul CEA MAI BUNĂ CARTE DE POEZIE A ANULUI 2017, la Festivalul - Concurs Național de Creație Literară AVANGARDA, Bacău, 2018.

Cristian MLADIN

Interviu cu scriitorul Gheorghe Schwartz

„Dacă s-ar dispensa de «lucrurile nefolositoare», omul n-ar mai fi om”

Distanța și timpul nu pot estompa emoția mesajului transmis, care își găsește loc chiar și atunci când drumul este șerpuit. Discutăm astăzi despre viață, artă și vise cu scriitorul Gheorghe Schwartz.

Născut la Lugoj în 1945, Gheorghe Schwartz urmează cursurile Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității „Babes-Bolyai” din Cluj-Napoca. Se stabilește la Arad, unde își începe cariera didactică și pedagogică la Școala ajutoare. Predă psihologie și filosofie la Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad, ocupând între 2003 și 2008 funcția de decan al Facultății de Științe Umaniste și Sociale din cadrul aceleiași universități. Debutează în 1972 cu romanul „Martorul”, intrând în rândul Uniunii Scriitorilor din România din anul 1976. Are la activ 50 de cărți tipărite. Alege proza ca modalitate artistică prin care sufletul poate evada spre înalt, mesajul său pogorându-se apoi în lumea noastră, pentru cei ce înțeleg, aud și mai ales simt.

Să începem, așadar, această călătorie astăzi, alături de gândurile invitatului nostru.

Mladin Cristian: *Domnule Schwartz, ce v-a determinat să alegeți calea artei și când ați știut că vreți să transmiteți emoție artistică?*

Gheorghe Schwartz: Așa cum se întâmplă îndeobște, la început totul este o joacă. Pe urmă și puțină imitare. Prin clasa a V-a am scris o piesă pionierească care s-a transmis prin difuzor la Lugoj. A fost o încercare puerilă, iar când am vrut să scriu ceva mai „serios”, am dat chix. După mai mulți ani, în facultate, plictisindu-mă la multe cursuri, neputând chiuli într-un cadru disciplinar mult mai riguros decât cel de azi, am revenit la scris.

Mladin Cristian: *Uneori viața ne oferă și bariere, nu doar drumuri deschise. Ați întâmpinat obstacole sau greutăți din partea oamenilor sau a societății pe parcursul dvs. artistic și pedagogic?*

Gheorghe Schwartz: În mod firesc, au apărut și barierele de care ați pomenit, dar „drumul închis” l-am străpuns prin cerbicie. Am trimis zeci de proze scurte la revistele din capitală, fără să primesc timp de mai mulți ani niciun răspuns. Am predat la teatrul din Arad două piese într-un act, dar au fost respinse, după ce inițial au fost acceptate în repertoriu.

Chiar și după ce am debutat în presă (două proze scurte în revista Familia, octombrie 1969) și în volum (romanul „Martorul”, editura Facla, Timișoara, 1972), chiar și după ce am obținut primul meu premiu literar (CC al UTC pentru roman), aceeași cerbicie m-a făcut să fac istovitoare drumuri lunare în capitală pentru a continua să public.

Scriitorul Gheorghe Schwartz

Am amintit de multe ori despre această perioadă pentru a arăta că doar anduranța m-a ajutat să-mi văd scrisul tipărit.

În altă ordine de idei, am tot povestit despre cele bune și cele rele și fiind vorba despre o singură biografie, vrând-nevrând, mă repet. Nu pot să răspund în mod diferit la întrebările ce mi s-au pus și mi se pun. Întâmplarea face că, de curând, am fost silit să scriu pe larg despre mine într-o carte apărută la Piatra Neamț, unde toți laureații Premiului Opera Omnia „Ion Creangă” am fost solicitați să completăm cu câte un volum de amintiri seria cărților în cinstea patronului spiritual al distincției. Eu, publicând acea autobiografie, am comis o trădare față de crezul meu de scriitor: nu am scris niciodată fragmente desprinse din viața mea, pe de o parte, pentru că nu cred că este atât de importantă pentru eventualii cititori, pe de altă parte, pentru că eu cred că noi nu suntem decât actorii unei piese concepute și regizate de Dumnezeu și nu văd cum să-i fac Lui concurență. Așa că toate scrierile mele beletristice le-am plasat doar în universul meu imaginar, acolo unde eu sunt cel ce dă viață și moarte. Așa că am numit cartea de la Piatra Neamț „Trădarea” - trădarea unui principiu ce m-a călăuzit mereu.

Mladin Cristian: *Dacă l-ați întâlni acum pe copilul Gheorghe Schwartz, ce sfaturi i-ați da?*

Gheorghe Schwartz: Cunoscându-l, așa cum mi-l amintesc pe copilul Gheorghe Schwartz, nu i-aș da niciun sfat pentru că știu că întotdeauna copilul Gheorghe Schwartz a replicat adulților și a luat deciziile după capul lui. Asta probabil pentru că am avut părinți iubitori și foarte înțelegători, care au avut încredere în destinul meu.

Mladin Cristian: *Vremurile sunt în continuă schimbare. Uneori suntem nevoiți să ne reinventăm. Ca artiști și ca oameni, în viața personală. Există o parte dintre artiști care s-au reinventat de mai multe ori de-a lungul carierei lor. Credeți că e benefică această schimbare pentru un artist? Sau ar trebui, mai degrabă, să păstreze linia sau direcția care l-a consacrat?*

Gheorghe Schwartz: Da, vremurile sunt în continuă schimbare, dar totul se repetă, chiar dacă în forme diferite. Dezvoltarea exponențială a științei, invențiile și inovațiile ne schimbă raporturile cu natura,

(continuare în pag. 28)

dar omul nu a devenit nici mai bun și nici mai rău ca strămoșii săi. Marile sale probleme au rămas aceleași: nevoia de securitate, sexul și dialogul cu eternitatea. Tehnic, astăzi individul are posibilități mai eficiente de a-și ameliora existența, dar se află și în fața unor noi provocări. Dar tot nevoia de securitate, sexul și dialogul cu eternitatea sunt și astăzi problemele sale. Artistul ilustrează aceste probleme în funcție de talentul său. Unii schimbă registrele, alții nu. Eu am scris întotdeauna la fel, dar nu neg că arealul economic și politic te obligă la o cenzură, care, dacă nu e impusă de afară, se află în subconștientul fiecăruia. Eu am scris de la început pe aceeași gamă, deși cred că poți, la un moment dat, să treci pe alt registru. (Nu discut aici despre cei ce se mlădiează după cum bate vântul. Aceia nu sunt decât mercenari).

Aș mai adăuga doar că nu sunt deloc de acord când aud o sentință emisă de cineva care pretinde că azi nu se mai poate scrie ca acum o sută de ani, că nu se mai poate compune ca în timpul Renașterii sau că nu se mai poate sculpta ca pe vremea lui Rodin. Dacă ar fi așa, atunci n-am mai citi clasicii, ori n-am mai asculta cu aceeași satisfacție o fugă de J. S. Bach.

Mladin Cristian: *În viață avem diferite cumpene. Câteodată le depășim, alteori ne marchează profund. Credeți că acestea sunt semne ce apar în calea noastră, pentru a schimba ceva?*

Gheorghe Schwartz: Cumpenele de care vorbiți fac parte din viață. Nimeni n-a trăit o viață fără să se lovească de mai mari sau mai mici greutăți. Ne lovim de necazuri - reale sau doar închipuite - și unele ne pot doborî, altele ne pot îndârji. Fiecare le trăiește în funcție de caracterul său, de sensibilitatea sa, de voința sa și de ambițiile sale. Ele ne trasează drumul care, da, se poate schimba.

Mladin Cristian: *Creativitatea este o condiție sine qua non a unui artist. Pentru că rolul artei este să lase urme pe nisipul timpului. Care sunt sursele dvs. de inspirație și care sunt artiștii care v-au influențat?*

Gheorghe Schwartz: Eu am de foarte mulți ani un acvariu și comportamentul peștilor mă preocupă: mă uit la ei și nu pot să-mi explic modul în care se mișcă, comportamentul lor în general, cât se aseamănă cu motivația oamenilor. Probabil că n-au un dialog cu eternitatea și mai ales, spre deosebire de individul om, peștii nu construiesc nimic și în afară de pui, nu lasă nimic în urma lor. Așa că nici nu au nevoie de surse de inspirație. Spre deosebire de ei, eu mă inspir pe măsură ce inspir aerul care mă ajută să trăiesc. Nu am o muză miraculoasă, așa că pot scrie și fără ea, atâta vreme cât sunt valid și înconjurat de ființe, lucruri și cărți. Unele dintre ele mă inspiră, altele nu, unele îmi trezesc amintiri, altele îmi trezesc imaginația. Nimic nu este după o rețetă anume, de multe ori chiar întâmplarea este cea care mă îndeamnă s-o folosesc. De pildă, am primit un imbold puternic de la un autor prea puțin sau chiar deloc cunoscut pe la noi, Alvaro Menendez Leal al cărui volumaș mi-a căzut întâmplător în mână la timpul potrivit: exact atunci când, fiind student, am reînceput să scriu.

Mladin Cristian: *Artiștii sunt oameni, ca și noi, atunci când se întorc acasă și închid ușa în urma lor. Ce vă face fericit ca om, ca profesor, ca scriitor și cum ați defini o zi perfectă pentru sufletul și inima dvs.?*

Gheorghe Schwartz: În primul rând, fericirea nu poate

fi pusă în cuvinte, spre deosebire de bucurie și, deci, nu poate fi planificată. Artiștii sunt oameni, dar, atunci când creează nu sunt preocupați de ceva ce le poate face viața mai ușoară. Omul nu face doar lucruri folositoare, ci și lucruri fără de care viața ar putea continua și fără ele. De pildă, artistul a pictat Gioconda, a compus Simfonia a IX-a, a scris Hamlet și a cioplit Cumințenia pământului. Traiul omului s-ar putea desfășura și fără Gioconda, și fără Simfonia a IX-a, și fără Hamlet, și fără Cumințenia pământului. Doar că, dacă s-ar dispensa de toate asemenea „lucruri nefolositoare”, n-ar mai fi om, ci doar o viețuitoare preocupată doar de securitatea ei, de sex și de hrană. Lucruri pe care arta nu le oferă.

O zi perfectă? Când știu că ai mei - atâți câți mi-au mai rămas - se află în regulă, când nu sunt copleșit de obligații administrative ori de alt fel, când m-am trezit odihnit, când nu mă deranjează trupul, când pot să scriu nederanjat.

Mladin Cristian: *Câteodată ne hrănim cu trecut pentru a putea construi viitor. Trebuie să trăim arta ca și viața, de la începuturile ei. Ce proiecte artistice viitoare aveți în plan?*

Gheorghe Schwartz: Noi trăim doar în prezent. Trecutul este doar amintire, iar viitorul doar ipoteză, poate că va avea loc așa cum ni-l imaginăm, poate nu. Am publicat mult și vreau să mai public. Dar în primul rând să termin cartea la care lucrez de mai mult timp, un roman cu titlul ACVARIUL și cu mai multe subtitluri. Lucrez de vreo doi ani la el, am pierdut sute de pagini, pe care le-am aruncat și alte multe pagini pe care mi le-a înstrăinat un virus care mi-a făcut ilizibil tot ce am avut pe calculator. Dar nu mă sperii de timpul necesar să termin și această carte. După ce pentru CEI O SUTĂ am cheltuit 27 (douăzeci și șapte) de ani, două luni și patru zile, știu că o asemenea perioadă nu mai este posibilă pentru mine.

Mladin Cristian: *Știu că în domeniul psihologiei ați adus concepte noi („psihologia transversală”). De asemenea, ați avut un parcurs cu multe realizări în domeniul învățământului. Și în literatură, sunteți autorul unei opere remarcabile din punct de vedere al volumului cât și al calității scriiturii. Aș remarca aici romanul-fluviu „Ce-i o Sută”, un roman de referință pentru literatura română. Care aspect al activității dvs. îl socotiți mai reprezentativ, cel al psiho-pedagogiei speciale sau cel literar?*

Gheorghe Schwartz: Ambele. Pentru ambele am lucrat, pentru ambele am suferit, pentru ambele răspund în fața celor ce le analizează. Nu e nici măcar moral să simți unul dintre copiii tăi mai privilegiat decât celălalt.

Mladin Cristian: *Mi-a făcut o deosebită plăcere să povestim împreună și vă mulțumesc din suflet pentru deschidere și sinceritate. Mult succes în tot ceea ce faceți! Să fie Artă!*

Gheorghe Schwartz: Fiat lux!

Adrian LĂZĂRESCU**Din Cartea Facerii...**

pe orișunde vei ajunge, fiule,
 să știi c-o să lași în urmă vise...
 asta n-ar trebui să te sperie
 când ai să înțelegi că noi toți
 de fapt, am călcat având pământul
 rece, umed și negru sub tălpi...
 deasupra, sub soarele fiecărei dimineți
 mereu ne vom trăi împlinirile
 ca păsările
 Phoenix

Orbire

privesc,
 dar nu-ți văd sufletul!
 ți-l simt...
 ești orb, atunci! - strigând,
 ai început să râzi
 în urma-mi
 creșteau aripi
 de toamnă

Flash-uri

de fiecare dată, la sfârșitul spectacolului,
 se trage cortina.
 se aplaudă încrucișat,
 ca-ntr-un joc de copii
 pe trotuarul de la marginea străzii.
 de partea cealaltă,
 măștile cad, scurgându-se
 aproape - de bucurie
 prin șanțurile lăsate pe chipurile
 celor care mereu își caută rostul zilei de azi.
 mâine - presupun - îi vom face iar fericiți,
 sub soarele acesta arzând zgomotos
 de-atâta vară la scenă deschisă...

Înainte

dormind, uneori vizez viața
 născându-mă suflet
 către cele patru zări..
 cu mâinile întinse îmi prind
 precum într-o horă, rotund,
 nemurirea, apoi râd...

iarba-mi gădilă obraji
 lipiți de acest pământ
 pe care calc, încă
 visându-mă mare,
 aproape albastru
 fără sfârșit.

Glaciațiuni

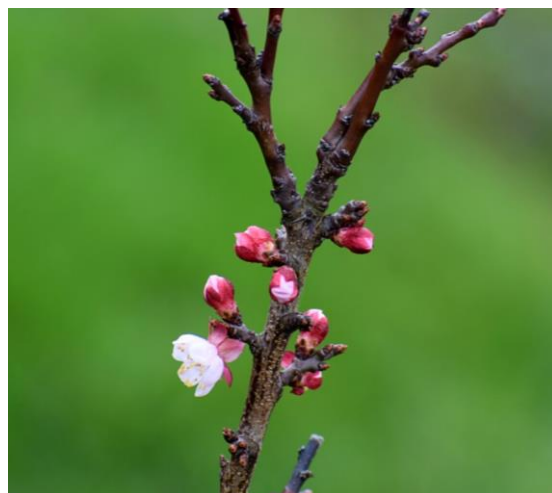
privesc...
 doar atât cât ochii mă lasă.
 mai departe,
 nu-mi rămâne decât să trec
 spre a afla mai mult
 despre ceea ce te privește...

Verdele mereu nocturn

uite, vezi? acesta sunt eu,
 cel care pășeste ușor în noapte,
 între lăcomie și dor, pendulând
 ca și cum n-ar mai da doi bani
 pe ziua de mâine..
 iar dacă mai zâmbesc la lună,
 este pentru că încă îmi aduc aminte
 de rotirea nestingherită
 a limbilor de ceas,
 contrar devenirii noastre...
 așadar, să nu-ți fie frică,
 de-am să mai bat uneori pe nevăzute
 la poarta ta, ferecată definitiv
 pe timp de noapte...

Maidan

fii fericit când ochiu-ți biruiește - din când în
 când,
 câte o depărtare și să nu uiți niciodată
 că neantul e un viitor atâtea-ncăpător,
 având trebuință doar de noi iluzii.

Dumitru BĂLUȚĂ

CREANGA DE ARGINT

O frântură de creangă uscată, scuturată de vânt dintr-un mesteacăn din preajmă și agățată de cornișă, pendula ușor în cadrul ferestrei. Părea că ea, ca și cum pe post de cameră de supraveghere, urmărea de afară tot ce se petrecea în interiorul salonului. Coaja ei albicioasă, mai ales în razele soarelui iernatic, îi dădea o nuanță argintie. Primul gând ce îi veni lui Victor, a fost întrebarea: unde se află? A dat să se ridice, dar l-a străpuns o durere acută pe stânga corpului, de la coapsă până la claviculă, din care cauză între pereții goi a răsunat ca un gong geamătul lui involuntar. În imediata apropiere a sesizat o respirație fierbinte. A încercat iarăși să se miște, ca să vadă ce este în jur, dar nu a izbutit nici măcar să întoarcă capul. Pipăindu-și corpul cât putea ajunge cu degetele, a constatat că pe față și tors sunt aplicate pansamente. Avea senzația că este ținut în pat de o forță necunoscută. Eforturile de a înțelege ce s-a întâmplat cu dânsul erau zadarnice. Nu știa cât este ora. Însă, aflându-se postat cu fața spre fereastră și după unghiul din care era iluminată de soare creanga, a înțeles că vremea se înclină spre chindii.

Dintr-odată, s-a auzit cum se deschide larg ușa și prin câmpul lui de vedere a trecut ușor o figură sinilie cu ceva asemenea unei tipsii în brațele întinse înaintea sa. În imaginația lui febrilă, acea scenă aducea cu una pe care o văzuse nu demult într-un spectacol la Teatrul Național. În spațiul pe care el doar îl intuia, s-a produs o agitație confuză și asta arăta că în încăpere se află mai mulți oameni. Peste ceva timp, în spatele său s-au auzit clinchete și foșnete mai deslușite, urmate de un geamăt lung.

– Rabdă, draguță fată. Îmi pare rău de tine, dar altfel nu pot să te ajut. Încă o injecție și gata.

Apoi „figura sinilie”, care s-a dovedit a fi asistenta medicală de gardă, în halat și bonetă de culoarea cerului senin, s-a apropiat de patul ocupat de Victor. De aproape, asistenta nu prea semăna cu Solomea. Mai degrabă cu o pensionară tânără și încă frumoasă, rechemată la serviciu din cauza crizei de cadre medicale.

– O, cavalerule, ți-ai venit în fire! Păi, se poate?! Trei zile în stare de șoc: nici ochii să-i deschizi, nicio mișcare, niciun cuvânt. Ai tăi de-acasă deja se pregătesc de ce ar fi mai rău. Da' tu, iaca, te-ai smuls din... Ești bravo!

– De ce am trupul bandajat?

– Ai șters puțin asfaltul cu fruntea. Te-au mai și operat, pentru o hemoragie traumatică internă. Da' slavă Domnului, aproape că s-a rezolvat.

– Dar de ce mă dor tare oasele, de la claviculă în jos? Îmi vine greu să respir.

– Ei, asta nu mai știu. Și așa am vorbit prea multe.
– Vă rog! De ce să nu-mi spuneți? Trebuie să știu.
– Ei bine, da' să nu mă spui cumva, că la noi este strict. Te-ai ales cu fracturi grave la nivelul oaselor bazinului și a coastelor, iar o frântură de coastă a vătămat plămânul.

– Ce s-a întâmplat cu mine?

– Chiar nu-ți amintești? Asta o fi din cauza comoției cerebrale.

– Eu nu știu nimic.

– Te-a tamponat un microbuz. Cum s-a întâmplat, n-am de unde să știu: șoferul era chior sau tu singur... Hai să-ți fac și ție câteva injecții.

– Unde mă aflu acum?

– Da' unde crezi? Evident că la spitalul de urgență. Secția reanimare.

Asistenta, făcându-și treaba, a ieșit la fel de tândră cum a intrat, cu tipsia cu resturi de fiole și seringi întinsă înaintea, ca și cum ducând capul Sfântului Ioan Botezătorul.

Afară deja se lăsa întunericul. Părea că Victor urmărește cum conturul crengii încet-încet dispăre din vedere, dar nu. El analiza ceea ce aflase de la asistentă. Însă, cu cât se străduia să descurve informațiile neverosimile, cu atât deveneau și mai confuze.

– Tu ai vrut să te sinucizi? L-a întrebat brusc fata. Pentru care motiv?

Glăsu ei copilăresc, vlăguț de suferință, dar și sensul întrebării l-a răvășit și mai tare. Involuntar, s-a răsucit în direcția de unde se auzise vocea. L-a înjunghiat din nou durerea corpului și a gemut. Fata, revenindu-și puțin după injecțiile analgezice, probabil, simți nevoia de comunicare.

– Poți să nu-mi răspunzi. La urma urmelor, este problema ta.

De obicei, s-a gândit el, copiii exagerează orice enunț provocator și, cu cât nu pricep limpede sensul vorbelor, cu atât mai mult dramatizează situația. De aceea a încercat să răspundă pe înțelesul ei.

– Nu am alte probleme decât să revin la viața de până la...

– De fapt, poate nu-i adevărat ce spune asistenta. O fi văzut ea multe la meseria ei, dar eu n-o cred. E o flecară. Ea, prima dată, și pe mine m-a întrebat dacă eu cumva am vrut să-mi pun capăt zilelor, pe când eu am căutat să scap de.... Tu ce crezi, s-ar putea așa ceva?

– Nu știu.

– Lume aiurită, ce mai...

Prin ușa întredeschisă, se auzea de pe hol ticăitul unui ceasornic după care se puteau calcula duratele lungi dintre replicile lor. Victor bănuia că interlocu-toarea lui nu este decât o copilă naivă.

– În ce clasă ești?

Pe fața fetei s-ar fi putut observa un zâmbet, oarecum, amuzant.

– Eu demuuult am absolvit liceul. Acum sunt la facultate, anul 2. Altceva este, că încă n-am prins destulă minte.

A zâmbit și el, pentru imaginația sa deplasată. Și-a dat seama că domnișoara nu era cine și-a închipuit.

(continuare în pag. 31)

Fără să-și dorească, ar fi intrat într-o zonă tabu a ei. Nu era cazul să-i pună întrebări, dar ea singură s-a oferit să-și spună povestirea ca pe o spovedanie.

– M-am luat ca o puștoaică după capul unei colege de cămin. La ce mi-a trebuit să merg cu ea acasă la prietenul ei? Acolo mai era un tânăr care s-a prezentat foarte amabil și eu l-am crezut.

Am ascultat muzică, am dansat, apoi băieții au insistat să servim șampanie și tot așa...

Victor, în virtutea experienței sale profesionale, a presupus că urmează să asculte ceva banal și a imitat o tuse convulsivă, încercând astfel să dea de înțeles că nu l-ar interesa, dar ea continua:

– Colega cu prietenul ei s-au retras în altă cameră. Atunci tânărul necunoscut m-a culcat cu forța pe canapea. Eu am reușit să mă smulg din mâinile lui, dar ușa era încuiată. Credeam că ne aflăm la etajul 2, dar s-a dovedit al 4-lea. Ca să scap de viol, am sărit de la balcon. Noroc că am căzut în coroana unui pom și impactul cu solul s-a atenuat, altfel... Din câte am înțeles, m-am ales cu o traumă la coloana vertebrală. Mă doare grozav spatele și nu-mi simt membrele inferioare. Nu cred în miracol, dar sper ca medicii să mă pună pe picioare.

El a vrut să o întrebe dacă a făcut declarație la poliție. În caz contrar, ar fi putut să-i acorde o consultație juridică. Însă și-a dat seama, că administrația spitalului oricum este obligată să raporteze neamănat poliției despre astfel de infracțiuni. Totuși, pentru siguranță, a întrebat:

– Ai povestit medicilor ce și cum s-a întâmplat?

– Da, cum să nu! Tu ce crezi, am vreo șansă să-mi revin?... Tu poate... dar eu cred.

Vocea ei tremurătoare căuta o susținere, dar el nu știa ce să-i spună. Ca să se autojustifice, s-a gândit că tutuirea cu care îl trata ea, ar fi cumva obraznică. Asta pentru că, datorită serviciului și vârstei lui, nu era obișnuit cu asemenea adresare. Totodată, a înțeles că paturile lor sunt amplasate cap la cap și ea, fiind imobilizată ca și dânsul, nu avea cum să-l vadă.

– Cum te cheamă? A întrebat el, mai mult de formă.

– Dar pe tine?

– Victor.

– I-auzi, Victor! Și pe mine la fel: Vica. Adică, Victoria. Ambii victorioși!

– Așa gândesc și eu.

– Ce anume?

– Că ești victorioasă. Ai nevoie doar de o scânteie, ca să învingi orice în viața.

– Interesant... Dar eu nu știu nimic despre tine. Eu sunt Fecioară, tu?

Asta chiar la bulversat cu totul și a tras de timp cu răspunsul.

– Mă refeream la zodie, a precizat ea. Bine, ce mai crezi despre femei?

– Eu am spus ce cred despre tine. Dacă vrei la general, poftim: femeile la chip sunt frumoase precum soarele, iar la gândire ca și luna dintotdeauna.

– Hai mă, nu mă fă să râd că nu pot, mă doare spatele.

Discuția lor a fost întreruptă de asistentă, care intrase cu „tipsia” sa plină cu medicamente.

Ticăitul nevrotic al ceasului din exterior părea că înadins pătrunde în salonul de reanimare și așa plin până

la refuz cu suferinzi, unii chiar pe moarte, unde trebui să fie o liniște absolută. Pe Victor îl treceau frisoane reci și mistuitoare până la inconștiență. Periodic își revenea și atunci simțea că la patul lui se află un medic tânăr care, ținându-i degetele în palmele sale, îi tot șoptea cuvintele calde ce îi diminuau durerile. Peste ani, va afla că acel tânăr, care făcea la spital stagiul de doctorat, a devenit un doctor în medicină cu renume.

Sunetul ceasului l-a făcut să deschidă ochii și a văzut că „creanga de argint” era luminată dinspre răsărit, de unde a înțeles că este dimineață. Cren-guța aceea devenise pentru el nu numai o busolă ce-i arăta cursul timpului de suferință – de la răsărit la asfințit – ci și speranța ca să o vadă și mâine, și că nu va fi singur oricât ar sta ținut la pat. La fel, pe fundalul norilor de pe cerul din geam ce se perindau ca o cara-vană în pustiu, creaga îi susținea psihicul zdruncinat de consecințele nefaste.

Zilele se perindau, dar el pierduse numărul lor. Doar călăuza lui din ochiul ferestrei îl mai ajuta să delimiteze ziua de noapte. Se obișnuise să aștepte noaptea, când intra în tură medicul tânăr, care îl vizita neapărat și se reținea la căpătâiul lui. Acele momente erau ca o sursă de energie și de noi speranțe.

În dimineața următoare, un grup de medici care efectuau vizita pacienților, cu dânsul au fost zgârciți la vorbă. L-au pipăit corpul, verificând atent și imaginile roentghen, făcându-și semne unul altuia. Pe Vica au trecut-o în secția neurochirurgie. Nu a mai auzit-o niciodată. În locul ei au fost internați alți doi pacienți gravi. Un bărbat cu tot corpul bandajat, care striga că nu vrea să moară, iar după ce i-au aplicat un anal-gezik, a adormit îndată. Alt pacient – o femeie care noaptea se aruncase sub tren. Era atât de mutilată, încât nu a fost posibil să o culce în pat și i-au im-provizat un loc pe dușumea. Ea nu mai avea vlagă să se vaite, doar ruga în șoaptă să fie lăsată să moară.

Într-o după-amiază, în jurul pacientei schilodite de tren, au fost aduse multe medicamente și diferite scule medicale. Victor chiar a observat pe cineva cu un fereștrău, unul ca de tăiat scândură, iar asta la dus cu gândul la oasele lui zdrobite. Atunci s-a prins iarăși cu privirea de „creanga de argint” ce pendula ca un leagăn pentru liniștea lui. Curând în salon a intrat și o echipă de medici.

– Pacienta nu poate fi transportată nici într-un mod. Până la blocul operator, cu siguranță nu va rezista, a raportat medicul curant.

– Nu va rezista, au confirmat și alți medici specialiști.

– Am instalat pe loc tot necesarul pentru intervenția chirurgicală planificată, a dat asigurări curantul.

– S-a decis, să aveți grijă de pacienții din preajmă.

Pacientei i-au amputat pe loc ambele membre inferioare zdrobite. Nu s-au auzit zgomote sau vaiete.

La câteva zile Victor a fost transferat în secția „Traume asociate”. Acolo, pentru a salva plămânul lezat, avea să umfle atâtea baloane, câte nu mai

(continuare în pag. 42)

Stejărel IONESCU**marea adunare a strămoșilor noștri**

Decebal însoțit de Marele Lup Alb
 s-a întors în Cetatea de Scaun
 de la Sarmizegetusa Regia,
 și a dat ordin să se aducă bușteni din pădure
 pentru Marele Foc de Taină
 și pentru Marele Sfat,
 a chemat oștenii, și a trimis solii
 la cetățile din preajmă
 Costești, Blidaru și Piatra Roșie,
 și să le spună așa: mâine de dimineată
 odată cu cântatul cocoșilor
 să se formeze cete de daci,
 câte douăzeci de la fiecare cetate
 și să se prezinte de urgență
 la Cetatea de Scaun,
 fiindcă va fi mare adunare
 unde se va auzi cuvântul lui Zamolxe
 și se vor aduce întru aminte Legile Marelui Profet,
 pe Marele Lup Alb la trimis
 pe cea mai înaltă creastă a munților
 pentru a da de știre celorlalți lupi
 să înconjoare cetatea pentru a o păzi
 de hoartele străine de cotropitori,
 apoi a cerut să se scoată din puțurile adâncurilor
 burdufurile de vin învechit de sute și mii de ani,
 să se aducă din celelalte cetăți
 cei mai grași berbeci
 pentru a fi sacrificați pe Altarul Luminii
 la miezul nopții odată cu ploile de stele
 care vor anunța întoarcerea celor plecați spre
 eternitate,
 a scos din adâncurile pământului
 unde nu mai intrase de mii de ani
 tronul pe care a fost încoronat Zamolxe
 și la așezat în apropierea focului
 așteptând primul cântat al cocoșilor,
 luna încă nu trecuse de vârful brazilor
 când Marele Lup Alb
 a și dat semnalul de adunare,
 primul cocoș a și cântat
 parcă trezit din somn de urletul acestuia,
 pădurile vuiau și trosneau
 se auzea clipocit de ape
 iar izvoarele șiroiau spre vale,
 oștenii intrau în cetate,
 focul se înălța până în vârful brazilor,
 focul trosnea, berbecii plângeau sub lama cuțitelor,
 de pe altarele morții
 sângele se prelingea spre rădăcinile pământului.
 v-am chemat aici să vă aduc la cunoștiință
 ceea ce trebuie să faceți la întoarcere în cetățile
 voastre,
 de acum acestea vor fi legile după care vă ve-ți ghida
 Legile Marelui Spirit Zamolxe,
 fiindcă el și numai el este spiritul
 și scântea trimisă de Dumnezeu,
 luați de mâncați, luați de beți
 fiindcă aici vor sta trei zile și trei nopți
 și ne vom sfătui

despre ceea ce trebuie să facem,
 știți cu toții că țara este în mare primejdie
 și de aceea ne-am întors ca să o ducem înapoi
 acolo unde îi este locul,
 cea mai mare primejdie sunt percepțele religioase
 anoste,
 destrămarea culpabilității,
 cercetările zeilor noștri confirmă
 întoarcerea spiritelor,
 nu mai există o recunoaștere
 și o cunoaștere de sine,
 chiar că îmi este și teamă
 fiindcă mulți au uitat să mai propovăduiască iubirea,
 nu mai există înțelepciune,
 suferința poporului e prea mare,
 vinovăția și furtul este un mare păcat,
 au ajuns să ne fure chiar și energia, și asta ne
 doare,
 să ne căutăm fericire, fiindcă omul e creator
 precum Dumnezeu va trebui să și-o găsească pe
 parcursul acestei vieți,
 dacă ne vom ruina înțelepciunea
 ne vom paraliza puterea
 și ne vom întoarce înapoi în moartea
 din care am venit.

Zamolxe în Kogaion

au coborât sfinții din înalturi
 și s-au așezat alături de Zamolxe
 în Kogaion,
 dincolo de curgerea timpului
 Focul cel viu era Veșnic,
 și odată cu venirea Marelui Lup Alb
 plinul, ne umplea golul făpturii,
 iar fiul omului aprindea
 focuri pe dealuri
 în cinstea Marelui Preot
 și al Marelui Lup Alb,
 între tunet și lumină
 se revărsau umbrele celor plecați,
 muntele era înconjurat
 de sus și până jos de ruguri de foc,
 în interiorul lui
 cei prezenți la sfat
 aprindeau smirnă și tămâie
 și afumau sorerele spre apus
 cu stingerea zilei,
 un copac din apropierea templului,
 cel mai semeț copac
 avea rădăcinile împletite
 cu zenitul
 la talpa muntelui,
 un firicel de apă se furișă
 dimineată de dimineată
 să aducă răcoare
 aceluia copac
 care dădea viață muntelui,
 taina omului era ca și fulgerul
 care brăzdează universul
 și despică pământul
 până la rădăcini,
 și pământul se înroșea și rodea,

(continuare în pag. 33)

fiul omului adăpa pământul
și pământul da roade
pentru om și fiul lui,
pământul care a fost cândva sterp
acum dădea roade
datorită fiului omului,
iar Zamolxe în Kogaion
se ruga pentru om și fiul lui,
omul atunci s-a dus în junglă,
a chemat la el toate animalele
ca să le hrănească,
apoi, a strigat păsările din înalturi
și le-a dat grăunțe,
s-a dus la apeși a hrănit
viețuitoarele adâncurilor,
iar Zamolxe a mulțumit omului
și fiului acestuia
și s-a rugat pentru el,
iar omul
a plantat pomi fructiferi,
a semănat grâu
și a crescut dobitoace,
omul și fiul lui au avut de toate,
au avut îndeștulat.

chemare

spre înălțare chem numele tău,
pentru pâinea noastră cea de toate zilele
chem numele tău,
pentru înălțare și într-o voință
chem numele tău,
pentru focul ce se înalță până la cer
chem numele tău,
pentru sfințenia puterii
și pentru inima ce încă bate în neguri
chem numele tău,
pentru credința și preoția
umbreii tale
chem numele tău,
tu, marele preot
ce așezi râurile în albie,
și mările între maluri,
tu care sfințești gândul cu nemurirea
și mărirea, care pui în înalturi
vulturii și corbii
și în leagăne pruncii
chem numele tău,
tu duh de lumină, de ape, de vânt,
de pământ și de foc,
tu ce cădelnițezi universul,
care înțelege fiarele pământului
și păsările cerului în graiul lor,
tu mai marele Zamolxe,
zeul focului din adâncuri
peste zi și noapte,
duh de carne și pământ,
îndrăznesc ca din râuri să iau peștii
să îi pun pe altarele de sacrificiu
pentru nemurirea morții tale.

Mioara BACIU

COLINDUL INIMII

(Mamei mele)

Când amintirile îmi dau năvală
La poarta inimii să se-odihnească
Îmi rezem gând, pe coji de portocală
Și văd gutuia mamei din fereastră...

Pe ram de vis îmi poposesc colinde
Ce îmi alungă zbucium pământean
Din brațul sfânt primesc merinde
Pe chip duios țâșnesc izvoare de alean....

Și te-ntâlnesc trudind printre secunde
În care soarta-i zbatere de dor
Pe care, depărtarea tristă o pătrunde
Când stele curg din geana unui nor....

Și-adorm, sperând în revederi, prin vis
Să-mi amintești colindul de la geam
Când clipa-mi era punte-n paradis
Când fericirea, pe potecă de lumină o strigam....

ȘTIU, MAMĂ

Noiane de ghiociei își ning
splendoarea
pe străzile
și așa argintate de dor,
ale tâmpelilor tale
dar zâmbetul ți-e încă viu
în dosul ochilor blânzi
ce-mi luminează necuvintele
aninate în copacul tăcerii,
din depărtate labirinturi
Știu, mamă
că eu ți-am sădit ghiociei
pe brațul destinului
dar, de la polul nord al
trupului meu
îi ud cu lacrimi de gând
și-i mângâi cu raza inimii...
Știu, mamă,
că te-ai mulțumit mereu
cu infinit de puțină lumină
de teamă, ca s-ar putea face
intuneric
pe cărările mele ...
Știu, mamă,
tot ce ți-ai fi dorit vreodată
să-mi spui
și n-ai facut-o de teamă
că ghimpii timpului
m-ar putea răni...

(continuare în pag. 34)

Știu, mamă,
că ți-ai așternut viața
pe altar de lacrimi, de
iubire, de speranță...
De aceea, MAMĂ
îmi esti unicul univers
în care vreau să-mi
ocrotesc și eu vlăstarele
de negura vremurilor
și să le las moștenire
cea mai prețioasă dintre
iubiri: IUBIREA DE MAMĂ.

LAS TIMPUL MEU ...

Las timpul meu pe-o coală de hârtie
Să vremuiască-n litere și-n cânt,
Să dăinuiască întru veșnicie
În mare de speranțe și-n cuvânt.

Las timpul meu pe zborul lin al clipei
Să-mi poarte gândul dincolo de nori
Să scrie-n cer că mulțumesc urșitei
C-a picurat în viața mea doar primăveri.

Las viața mea pe-o coală de hârtie
Și bucurii, necazuri, orice-ar fi
Dovadă-n ceruri, sfântă mulțumire
C-am rezonat cu viața, doar prin poezii!

COROLA DE GÂNDURI

Mi-alunecă un gând în palma nopții,
Se leagănă pe tâmpla harului divin,
Aduce-ofrande-n poala nobilă a sorții,
Scriind destine-n vremuri care vin.

Un gând va naște pururi alte gânduri,
Ce-și vor stropi culoarea în cuvânt.
Povesti se lasă scrise, printre rânduri
Atât cât viața naște viață pe pământ !

Din leagan sfânt, din fragedă pruncie
Noian de gând ma învelește-n astru
Ducând în zbor cuvântul întru veșnicie
Zidind pe clipe amfore de alabastru.

În taina-n care crește-n tihnă altă taină
Un gând se va-ntrupasporadic în cuvânt
Cuvântu-i va fi gândului o sfânta haină
Și taina-i va fi gândului un veritabil scut.

CINE SUNTEM NOI

Cine ești tu?
Crâmpei din zâmbetul naturii,
sau natura însăși
îmbrăcată-n curcubeu de vise
aninate-n pieptul năvăș
al nespusei dorințe ...
Cine ești tu?
Prospețimea verdelui ce se coboară
printre crestele munților
înrouând tâmpla albastră a zorilor
cu miros de iasomie
mistuită de dor...
Cine sunt eu?

Mugur ce așteaptă să-nflorească speranța
în copacul iubirii
pe ramul veșniciei....
Cine suntem noi?
Căldura luminii
ce-mbrățișează fiorul întinericului
ce-și scaldă frumusețea
în muzica universului
sau, poate, însuși universul
ce se-asterne
în straie de sărbătoare
în leagănul cuvântului?

PE GEANA FRUNZEI

Și-a despletit frunzele
pe brațul ruginiu al clipei,
mângâind tâmpla pământului
în culorile gândului ...
Pe cărările sufletului
parfum de crizantemă
își picură povestea,
din pleoapa cerului
În palma toamnei ...
Anotimp al frumuseții divine
coboară liniștea
pe geana frunzei...
Mi-e toamnă iar

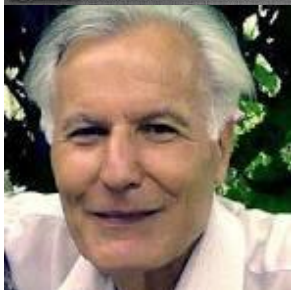
ȘOAPTE ÎN NOAPTE

Lacrimă de bucurie sau blestem
Inundă potecile răsărite
pe obrazul clipei
Ceru-și scutură petalele plumburii
Pe umerii speranței
Ce-și caută nemurirea
În fiecă boare de vis ...
Șoapte cuibărite-n Frunze
Rostesc descântecul luminii
Ce-mbrățișează pântecul pământului
Și deschid aleile gândului,
Mereu arzânde
Și-atunci, minune sau nu,
Murmurul tău, soare
Și zâmbetul tău, lună
Îmbrățișează veșnicia secunde
Ce se scurge-n cuvânt...

DESCULȚI PRIN GÂND

Alegăm desculți pe ulițele vieții
în povestea timpului crud,
traversat prin tăcerea dimineții din noi.
Arcul său se-nfinge în regatul minții
uns cu țândări de cuvinte
șiroind prin munții cunoașterii...
Deschide orizonturi de-așteptări
pierdute în neguri de anotimp,
în nespuse trăiri,
adunate în franjuri de gând,
descălțați în slove, în vers, în cuvânt...

Ștefan ANDRONACHE

Strasbourg

Orașul care și-a propus să cucerească Europa

Strasbourg-ul este nu numai una dintre cele mai frumoase așezări ale Franței, ci un veritabil pol de atracție pentru europeni, pe care mi l-am dorit, întotdeauna, să-l pot vizita. Și cum știusem să-mi însușesc zicala românească, „mai bine mai târziu decât niciodată”, iată că mi s-a întâmplat totuși ca, la o vârstă destul de înaintată, să pot ajunge și aici.

De cum am descins din trenul către Strasbourg, care mă adusese de la Paris în mai puțin de două ore (!), am început să iau contactul cu Strasbourg-ul. Primul lucru care m-a șocat, din momentul când am ieșit din gară, ce are forma unei cupole semisferice, a fost puzderia de biciclete etalate în mijlocul parcului. Lipsa autovehiculelor, dar și animația locuitorilor reușeau să creeze, astfel, o atmosferă intimă și extrem de plăcută. Așadar, aici îți era permis să te deplasezi pe mai multe din străzi, fără a mai sresat de zgomotul mașinilor ori afectat și de poluarea acestora. Poate că tocmai din acest acest motiv, am avut posibilitatea să mă plimb chiar pe unde îmi dicta inima și să apreciez, cu un plus de bucurie, frumusețile orașului din Alsacia, clădirile sale vechi ce continuă să se păstreze cu atâta sfințenie.

O stradă din Strasbourg, plină de biciclete

Pentru că tot ajunsesem aici, cel mai mult îmi doream să pot vedea catedrala ce-mi era „cunoscută” doar din cărțile poștale ilustrate care-mi înfrumusețaseră colecția dedicată Franței. Mi-am scos repede, din geantă, o hartă a localității și, după ce am trecut podul de peste canal, mi-am călăuzit pașii pe strada 22 Noiembrie, o arteră largă de circulație străjuită doar de magazine și restaurante cu mesele întinse chiar și în exterior. Apoi, rătăcindu-mă pe alte câteva străduțe pietruite, am reușit, să-mi continui drumul pe o altă stradă largă, cea a Marilor arcade, pentru ca, în cele din urmă, să ajung la faimosul monument al orașului.

Aflat, dintr-odată, în fața Catedralei Notre-Dame, excesiv de înaltă, mi-am dat seama cât de mic pot să fiu

Catedrala din Strasbourg

în raport cu dimensiunile sale. M-am învârtit câțva timp în jurul colosului solid din piatră, inteligent decorat cu o multitudine de ornamente și cu un exces de statui, poate sute, ce ies puternic în relief datorită efectelor de lumină și umbră. Dantelăria rafinată din piatră, ce scoate în evidență ilustrațiile preluate din cărțile Evului Mediu, reușise, într-adevăr, să-mi taie respirația. Nu-mi venea să cred că tot ceea ce vedeam în jurul meu putea fi și real.

Informându-mă dintr-un pliant, am aflat că, la începuturi, pe un fost templu de origine romană, pe la sfârșitul secolului al VII-lea, s-a ridicat o biserică creștină. Ulterior, după incendiul câtorva clădiri, care s-a întâmplat pe la începutul celui de al doilea mileniu, între anii 1176-1439, s-a construit catedrala care constituie astăzi o expresie a goticului dus dincolo de limitele sale.

Dacă aceasta reprezintă, conform aprecierilor lui Victor Hugo, „o combinație pricepută de mărime monumentală și delicatețe”, fațada alcătuită din gresie de nuanță roz, adusă din Munții Vosgi și concepută într-un stil gotic, este de o fantastică bogăție. Turla semeată și elegantă, înaltă de 142 metri, și pe care acum toată lumea din juru-mi o admiră, este considerată drept a doua din Franța, după cea din Rouen, dar, până pe la 1874, ea reușise să bată recordul, fiind cea mai înaltă clădire a lumii creștine.

Deși coada lungă, de la intrarea din stânga, mă cam îngrijorase puțin, pe parcurs, am observat că ea se mișca, totuși, destul de repede. Pătrunzând cu o oarecare emoție în interiorul impresionantă Catedrale, descopăr naosul atât de înalt și de lung care reușește să-ți creeze o atitudine cât se poate de adecvată contemplării de natură spirituală. Acestuia li se

(continuare în pag. 36)

adaugă, pe laturi, superbe vitralii ce au fost edificate între secolele XII-XIV. Rozasa cea atât de mare și de frumoasă, de pe fațada principală, este considerată drept o capodoperă a arhitectului Erwin von Steinbach.

Interiorul catedralei

După ce admir amvonul predicatorului Geiler din Kaysersberg, precum și „Coloana Îngerilor”, care reprezintă, în trei dimensiuni, „Judecata de Apoi”, nu pot să nu observ și orga restaurată, în secolul al XVIII-lea de Silbermann, și ale cărei tuburi sunt încadrate cu frumoase decorații din bronz. Totuși, aceasta mi s-a părut mult prea mică pentru folosirea ei în cadrul ceremoniilor religioase.

Marele orologiul din catedrală

Și tot în interior, pe partea stângă, am remarcat o placă menită să omagieze sacrificiul militarilor americani, făcut în anii 1944-1945, pentru eliberarea Alsaciei de sub armata hitleristă, dar și câteva vitrine, stre-

curte printre coloane, cu interesante reprezentări în teracotă ale lui Isus Hristos, acestea fiind realizate de meșterii napolitani.

Trebuie să mărturisesc faptul că o mare parte dintre vizitatorii, descinși în acel moment în catedrală, auzind clopoțelul unui înger, s-au îndreptat spre celebrul ceas astronomic din perioada Renașterii, destul de vizibil din cauza dimensiunilor sale. Meșterii elvețieni, care l-au conceput inițial, au avut grijă ca, pe cele trei cadrane distincte, să fie evidențiate: ora, ziua, luna, anul, semnul zodiacal, faza lunii și chiar dispunerea planetelor. Din curiozitate, m-am atașat și eu grupului de oameni, așteptând să asist la spectacolul oferit de „ora solară” (12:30) care știam că se petrecea, cu aceeași consecvență, adică doar o singură și scurtă zi din cele 24 de ore. În acel moment, prin fața statuetei lui Isus Hristos, aflată deasupra cadranelor, au început să-și execute rondul predestinat, figurile celor doisprezece apostoli. Într-un astfel de moment, cocoșul galic, cocoșat deasupra întregului ansamblu, a cântat de patru ori, dând chiar și din din aripi, spre bucuria noastră a celor de față.

Și pentru că tot mă aflu în cartierul denumit, încă de la începutul secolului trecut, „Mica Franță” (Petite France), mi-am propus să încerc a-l descoperi. Bineînțeles că am început noul periplu cu ceea ce se afla în proximitatea catedralei. Mi-am făcut loc, ce-i drept, destul de greu printre oamenii ce umpluseră piața înfrumusețată de clădirile din jur ridicate în stil alzacia și atât de diferite ca înfățișare.

Monumentul lui J. Gutenberg

Primul lucru care mi-a atras privirea a fost, bineînțeles, o statuie monumentală din bronz, ridicată de prin anul 1840, care-l omagiază pe genialul inventator al tiparului, Johannes Gutenberg. În tipografia sa, aflată chiar în acest perimetru, el avea să imprime, în 1454, cea mai prețioasă dintre cărțile lumii, „Biblia”. Pe prima filă, cuprinsă între brațele personajului, autorul statuii a ținut să înscrie cuvintele memorabile cu care se deschidea practic Cartea Sfântă: „Și a fost lumină!”. Într-adevăr, trebuie să recunoaștem că după acest eveniment, mai mult decât memorabil, a început adevărata civilizație a cărții ce avea să contribuie inclusiv la crearea de biblioteci și la proliferarea școlilor de pretutindeni.

Vizavi de marele edificiu religios se găsesc o sumedenie de cafenele, ceainării și magazine cu seveniruri. Dintre toate acestea, observ că iese în evidență frumoasa clădire în stil gotic, Kammerzell, declarată deja

(continuare în pag. 37)

monument istoric, ce-și etalează cu mândrie elementele medievale din piatră și, mai ales, sculpturile din lemn, atașate fațadei. Restaurantul de la parter atrage numeroși clienți interesați să profite de bucătăria specifică.

Clădirile vechi din centrul orașului

Casele vechi de secole, pe care le tot întâlnesc, mă impresionează prin barele lor de lemn, încastrate în pereți, prin picturile și florile ce decorează, în mod atât de inspirat, multe din ferestre. La un moment dat, chiar și casele în stil baroc, de pe străzile lăturalnice, au reușit să-mi încante ochii, din care motiv am ținut neapărat să immortalizez cu ajutorul camerei foto mai multe imagini.

Pe strada care mă conduce spre Vechea Piață de pește, oamenii, din cauza orei prânzului, au invadat deja restaurantele astfel încât, cu greu, am reușit să descopăr un loc liber. După ce servesc, în grabă, o clătită savuroasă și mă înfrupt cu un pahar de vin alb, de Alsacia, cobor spre debarcaderul de unde constat că pleacă deja un vaporas cu turiști pentru ca, o altă ambarcațiune, să-i aducă, la cheu, pe pasagerii încântați de turul pe care, în mod cert, reușiseră să-l încheie.

Case de pe malul canalului

„Batorama” te poate plimba, vreme de o oră, de-a lungul canalului ce înconjoară vechea cetate a orașului, permițându-ți să admiri frumoasele edificii cu elemente din lemn de pe mal, care se oglindesc în apă, podurile din piatră și pasarelele grațioase, care traversează din loc în loc râul, vechile mori ori fortificațiile cu zidurile din cărămidă înnegrite de vreme.

În preajma barajului Vauban, construit încă din timpul lui Ludovic al XIV-lea și folosit pentru inundarea zonei, atunci când orașul se întâmpla să fie atacat de dușmani, mă întâmpină cele trei turnuri pătrate cu creneluri, ce

datează din secolul al XIV-lea și care, până la 1784, străjuiseră podul din lemn acoperit cu țiglă pentru protejarea galeriilor negustorilor.

Cu „Batorama” prin Mica Franță

Și pentru că tot am ajuns aici în zona unde s-a vehiculat, pentru prima dată denumirea „Petite France”, mă simt dator să spun că ea provine de la o întâmplare reală. Atunci când soldații francezi s-au dus să lupte împotriva orașului Napoli, care era posesiune spaniolă, la întoarcere deja ei se pricopsiseră cu o boală venerică ce fusese adusă, de marinarii de acolo, tocmai din America. Așadar, toți cei care se îmbolnăviseră de sifilis, pentru ca acesta să nu răspândească în tot orașul, au fost izolați de către autorități în cartierul tăbăcăriilor, pe vremea când Strasbourg-ul, aparținând de Sfântului Imperiu Roman. Din acest motiv, Clădirea Spitalului de variolă avea să fie poreclită de localnici, „boala franceză” pentru ca, ulterior, aceasta să-și schimbe denumirea în „Petite France” care astăzi s-a extins făcându-i o reclamă orașului.

Vedere spre turnurile vechi

Pentru a putea îmbrățișa cu privirea acest loc foarte pitoresc și liniștit din autentică Mica Franță, am urcat niște trepte, pe o latură a clădirii cu etaj, ce fusese ridicată chiar deasupra canalului de navigație. Dintr-odată, m-am trezit pe terasa unui edificiu transformat într-o autentică promenadă, unde mi-a fost dat să constat și faptul că, aici, descinseseră destui de mulți tineri dornici să se familiarizeze cu atmosfera desprinsă parcă din poveste ori să-și facă selfie-uri capabile să marcheze trecerea lor pe aici.

Așadar, de la o înălțime apreciabilă, respirând ambianța medievală autentică, am avut posibilitatea să admir și să fotografiez o parte prețioasă a

(continuare în pag. 38)

romanticului oraș, să surprind apa, excesiv de limpede, turnurile din prim-plan în toată configurația lor, podul în formă de arc și barajul aflat din amonte. Bineînțeles că, tot de aici, dincolo de casele vechi de secole, am identificat și silueta impresionantă a catedrale gotice din plan îndepărtat.

Străbătând Mica Franță

După ce am coborât de pe terasa atât de ospitalieră, am ținut neapărat să trec și pe lângă vechile mori de apă. Cum vremea de august devenise superbă, iar mie îmi venise chef să tot merg pe jos, am străbătut partea de oraș pe care o mai văzusem dar nu avusesem ochi și pentru vitrinele magazinelor și, înainte de a mă apropia prea mult de catedrală, am traversat podul Corbeau, de peste canal, pentru a urma cheiurile ce se tot succedau, pe partea dreaptă, știind că mă vor conduce, unde credeți?, spre cartierul predestinat instituțiilor europene.

De-a lungul metropolei, bineînțeles că am trecut pe lângă mai multe clădiri masive și foarte arătoase, am admirat, mai ales, vilele în stil secesion, de la începutul secolului trecut, până am dat de vestitul parc „Orangerie” ce este străbătut de alei și este plin de verdeață și de flori. Așadar, cum el îmi ieșise în cale, m-am și așezat pe prima bancă de sub umbra unui copac. Simțeam că aveam nevoie să mă și odihnesc puțin după cei peste patru kilometri parcurși, à pied, și aproape fără întrerupere.

Sediul Consiliului Europei

Cum îmi luasem cu mine și un ghid, m-am tot uitat prin el pentru a vedea configurația clădirilor, din cartierul atât de cosmopolit de aici, cel care a reușit să facă Strasbourg-ul atât de cunoscut în întreaga Uniune Europeană.

Leșind din autentică oază de liniște și aer curat, mi-a fost destul de ușor să nimeresc, cum altfel(!), decât pe bulevardul Europei, pentru că, exact în buza sa, se află situat faimosul Consiliu al Europei. Chiar pe latura stângă a acestuia, după ce urc puțin aleea largă și asfaltată, aveam să fiu atras de o sculptură monumentală, din oțel inoxidabil și bronz, ce înfățișează o femeie vâjnoasă și fericită așezată pe un taur, această reprezentare a simbolului continentului nostru aparținând fraților Sotiriadis din Grecia. În celălalt capăt al părculețului, pe partea dinspre bulevard, remarc și o pledoarie pentru „Drepturile omului”, compoziția în relief aparținându-i sculptorului spaniol Mariano González Beltrán.

Simbolul Europei

Clădirea maiestuoasă a Consiliului Europei (organism înființat în 1992) cu fațada sa, desfășurată mai mult pe orizontală și îmbrăcată în aluminiu, a fost proiectată de arhitectul francez Henry Bernard. Înaintea intrării în instituție, în vârful șirului de catarge, dispuse într-o linie dreaptă, fluturau, în bătaia vântului, steagurile tuturor statelor membre. Mulți dintre cei care ajung până aici încearcă să-și immortalizeze chipul pe fundalul acestora. Nimerind, însă, în luna august, când până și personalul auxiliar se afla plecat în vacanță, nu am avut șansa să pot vizita spațiile din interior în care știam că își desfășoară activitatea șefii de stat și guverne de pe continent, adică cei care definesc orientările și prioritățile, de ordin politic, generale ale UE fără a lua și deciziile importante, acestea materializându-se numai la Bruxelles.

Trecând o pasarelă grațioasă peste canal, încerc să mă apropii și de sediul Parlamentului European, aflat nu prea departe. Mi se pare destul de curios faptul că el are forma unui cilindru din metal, sticlă sau gresie și este intenționat neterminat în zona acoperișului, probabil cu scopul de a arăta că proiectul european s-ar afla într-o construcție pereptuă.

Acest sediu, inaugurat în anul 1999, m-a impresionat nu numai prin transparența, ci și prin eleganța lui. Mă simt nevoit să mărturisesc că, cel puțin până aici, nu mi s-a mai întâmplat să văd o astfel de arhitectură. În Parlamentul care conține, în interior, și un hemiciclu spațios, lucrează în plen cei peste 700 deputați, inclusiv președintele desemnat, toți fiind reprezentanți aleși prin votul universal exprimat de către cetățenii din țările afiliate Uniunii. Aici, în cea mai mare adunare din lume, delegații dezbat și votează legile de importanță europeană, inclusiv bugetul UE.

(continuare în pag. 42)

Eugen ONISCU

INIMA STRĂINULUI

Nuvelă-foileton (16)

Într-o seară pe când Eusebiu stătea cu tatăl său în bucătărie la un ceai, acesta îi spuse:

– De mult doream să îți spun un lucru și anume, este foarte naiv ce crezi tu cum că toată această pandemie ce dă semne să se termine, deși pare ca o flacără ce este pe cale să se stingă dar totuși nu se stinge ci continuă să pâlpâie. Ei bine, tu susții că ar fi un fel de făcătură a unor elite ce conduc lumea întreagă și bineînțeles toate guvernele lumii, eu îți spun că te înșeli amar pentru că așa ceva nu se poate. Spun asta pentru că am și eu ceva experiență de viață, și de aceea cred că așa ceva nu este posibil. Prea ai luat tu în serios toate aceste lucruri...

Bătrânul se opri puțin și tuși, apoi sorbi din cana cu ceai. În bucătărie se simțea din plin aroma ceaiului de mușetel. Eusebiu îl privi pe tatăl său și constată că acesta se gârbovise mult și arăta tot mai slăbit.

– De aceea doresc să te sfătuiesc să renunți la astfel de idei, și să-ți trăiești viața ca un om normal precum fratele tău Alin. Un alt lucru despre care doresc să-ți vorbesc, este noua ta viziune despre viață pe care tu o ai în urma lecturilor tale din Biblie. Nu vreau să spun că este greșit să crezi în Dumnezeu, ba chiar este foarte bine să ai o credință în Divinitate dar nu trebuie ca acest lucru să te facă prea diferit de oamenii în mijlocul cărora îți trăiești viața pentru că tu nu ești predicator sau preot, ci doar un om ce trebuie să trăiască precum semenii săi. Alin îmi spune că uneori la muncă le predici oamenilor din Sfintele Scripturi și eu cred că unii te vor ridiculariza pentru asta, cred că ar fi mai bine dacă ți-ai păstra credința ta doar pentru tine. Sunt tatăl tău Eusebiu și îți doresc tot binele din lume, crede-mă. Aș dori să mor cu inima împăcată că ți-am spus înainte de moarte tot ce am pe suflet...

– Se pare că ai fost destul de îngrijorat în privința mea?

– Da, m-am tot frământat dacă să-ți spun sau nu și am ajuns la concluzia că ar fi mai bine să știi ce cred eu despre tine și mai ales doresc ca tu să-ți revizuiești ideile în ceea ce privește faptul că lumea este condusă de o elită ce organizează fel și fel de orori din umbră. Și eu m-am gândit mult dacă pandemia este o făcătură sau nu, și am ajuns la concluzia că așa ceva nu este posibil.

– Ba da, este o manipulare la scară planetară fără egal în istoria omenirii! Am cercetat diferite surse pe internet și din păcate concluzia la care am ajuns este că totul a fost o înscenare din partea unei elite diabolice. Și ceea ce este mai trist este faptul că războiul ruso-ucrainean ce se desfășoară atât de aproape de noi nu este altceva decât episodul doi al pandemiei, totul face parte dintr-un plan macabru. Îmi pare rău să te contrazic dar există o elită a oligarhilor ce conduce toate celelalte guverne din umbră.

– Oare ar putea fi așa ceva adevărat? Mă uimești mult cu ceea ce spui! Deși eu continui să cred că totul nu este

decât o închipuire omenească și că în realitate nu se poate realiza așa ceva. Dar să lăsăm asta, doresc Eusebiu ca tu să fii fericit și să nu mai suferi, aș dori să văd că și viața ta este asemenea vieții lui Alin. Mă întristează mult faptul că mai mereu ai parte de mari eșecuri în viața ta sentimentală. Of, într-un fel este bine că mama ta nu mai este pentru că s-ar întrista mult văzând cum suferi.

– O să fiu mai bine, nu îți face griji.

– Să sperăm, dar să știi că pe de altă parte mă bucur că ești acasă cu mine.

Se așternu tăcerea între ei. Își sorbeau în tăcere amândoi ceaiul. Eusebiu se gândea la faptul că bătrânul nu putea înțelege de ce el împărtășește vestea bună a mântuirii, oamenilor și că ar fi fost de prisos să încerce să-i spună cum iubirea lui Hristos îl motiva să facă acel lucru. În acea noapte până să adoarmă Eusebiu se gândi la discuția cu tatăl său, și ajunse la concluzia că toată viața duhovnicească pe care el începuse să o trăiască în ochii celorlați era o adevărată nebunie. Însă în ciuda acelui lucru era hotărât să meargă înainte pe acel drum ce îi oferea un sens existențial și bucuria de a trăi.

În următoarele zile starea sănătății lui Alexandru se înrăutății și mai mult. Eusebiu împreună cu Alin îl duseră la un medic. După spusele medicului, tatăl lor începuse să aibă complicații la inimă ce îi creau dificultăți de respirație. În tot acel timp, întristat fiind de starea sănătății tatălui său, Eusebiu urmărea cu interes tot ce se întâmpla în lume și mai ales era atent la războiul din Ucraina. Îl îngrijora faptul că în lume lucrurile mergeau extrem de prost și mai ales inflația era foarte mare și umplea de amărăciune viețile oamenilor. Apoi mai era și zvonul că era foarte posibil ca Polonia și România să fie introduse în războiul ruso-ucrainean. Însă un lucru totuși îl liniștea și anume faptul că deasupra tuturor trona Dumnezeu care din veșnicia Sa veghea ca planurile Sale să se împlinească pe căile tainice ale providenței. De aceea era convins că nici oamenii și nici demonii nu puteau împinge lucrurile mai departe de ceea ce Dumnezeu îngăduia. Dar exista o problemă și anume, el ca individ trebuia să fie implicat în planurile lui Dumnezeu și să poată discerne pe marea tumultuoasă a vieții lucrarea providenței și chemarea lui Dumnezeu pentru el, era convins că avea un rol în societate pe care trebuia să și-l împlinească.

Într-o zi spre seară pe când tatăl său slăbit de boală stătea în pat, Eusebiu îi citi din predica de pe muntele fericirilor, în mod special fericirile rostite de Iisus. Bătrânul după ce îl ascultă cu atenție zise:

– Ce frumos, și ce minunat este faptul că am ajuns ca unul din băieții mei să-mi citească la sfârșitul zilelor mele din Biblie! Este atât de înălțător tot ceea ce tu mi-ai citit!

A doua zi dimineață când Eusebiu intră în camera tatălui său pentru ai spune că pleacă la muncă, rămase surprins de faptul că bătrânul stătea cu fața în sus nemișcat asemenea unei stane de piatră. Întreaga față a tatălui său plină de riduri era marcată de oboseală și boală, însă părea că bătrânul își găsisese odihna deplină. Iar mâinile așezate peste plapumă păreau istovite de toată truda unei vieți de

(continuare în pag. 40)

muncă. În prima fază Eusebiu gândi că bătrânul doarme și că ar trebui să-l lase să-și împlinească somnul. Însă observă pe fața acestuia o paloare stranie și apoi nu se auzea nici un zgomot, nici măcar o respirație ușoară ca a unui om ce doarme fără a sforăi. Se apropie de tatăl său pentru ai lua pulsul și constată că nu mai respira, era rece semn că murise de câteva ore în cursul nopții. Stând în fața trupului neînsuflețit al tatălui său, Eusebiu simți o durere adâncă pentru acea pierdere. Apoi se gândi la fragilitatea vieții umane și la cât de trecător este omul asemenea ierbii de pe câmp. Ultima seară petrecută cu tatăl său în care îi citise din Biblie și uimirea bătrânului îi tot revenea în minte. Iar în acele momente privind acel chip acoperit de paloarea morții se înfioră.

Pentru înmormântare Eusebiu organizează și plăti totul împreună cu Alin. Vlad împreună cu sora lor din Spania nu putură veni pentru a participa la înmormântare. După ce totul se termină Eusebiu rămase singur în casa părintească apăsător de gânduri sumbre și foarte îndurerat de pierderea tatălui său. În ultimul timp îi stăruia gândul că ar trebui să plece înapoi în occident. Pe de altă parte ceva în el stăruia să rămână în locul acela și să se împace cu Elena. Și spre surprinderea lui în acele momente se auzi cum ușa casei se deschide și în prag își făcu apariția Elena. O văzuse și la cimitir printre oamenii adunați pentru slujba de înmormântare și se bucură că ea în acele momente grele pentru el venise pentru ai fi alături.

– Bună Eusebiu, sincere condoleanțe, îmi pare rău pentru tatăl tău...

– Mulțumesc, dar până la urmă trebuie să înțelegem că acesta este ciclul vieții, a trăit, a lucrat, și-a întemeiat o familie, s-a bucurat de viață și apoi a murit. Oamenii nu înțeleg că asta este doar prima moarte și că este de fapt un somn din care se pot trezi la învierea celor neprihăniți pentru a intra în împărăția slavei. Moartea a doua este groaznică pentru că de acolo nu mai există șansa mântuirii...

– Ce vrei să spui Eusebiu nu te înțeleg?

– Scuză-mă m-am exprimat ca un instructor de școală biblică ce vorbește unor oameni mai avansați în ceea ce privește cultura biblică. Dar am să încerc să-ți explic mai pe larg pentru ca tu să mă înțelegi. În Sfintele Scripturi ni se spune că atâta timp cât trăim în această viață avem șansa de a ne împăca cu Dumnezeu și putem primi și experimenta încă de pe acum viața veșnică ca un dar nemeritat. Iar în fața morții rămânem cu speranța învierii și la a doua venire a lui Hristos vom învia și ne vom înălța cu El spre ceruri pentru a trăi veșnicia. Pe de altă parte dacă trăim aici pe pământ respingând la nesfârșit chemarea duioasă a lui Dumnezeu și într-o zi murim, nu vom avea parte de prima înviere a oamenilor neprihăniți ci vom învia la sfârșit alături de cei nelegiuți și vom avea parte de moartea a doua din care nu mai există înviere, adică vom fi distruși pentru totdeauna de focul judecății lui Dumnezeu...

– Este foarte promițător ceea ce ai spus în prima parte, și foarte înspăimântător ce ai spus în a doua parte.

– Nu am rostit decât adevărul așa cum este revelat în Sfintele Scripturi.

– Mă faci să tremur cu astfel de afirmații, atât de radicale!

– Nu îmi aparțin, se găsesc în Sfintele Scripturi și orice

om le poate citi și înțelege dacă vrea.

– Bine te-am înțeles, dar cu noi cum rămâne Eusebiu pentru că înaintea lui Dumnezeu suntem căsătoriți?

– Trebuie să înveți să mă respecti mai mult Elena, așa cum fac eu cu tine.

– Ce, tot eu sunt de vină?

– Ai nevoie să înveți mai mult ceea ce înseamnă rafinament, prea încerci să mă domini cu temperamentul tău...

– Cum, tot pe mine mă acuzi nu îți este rușine! Și eu care am venit acum să ne împăcăm și să te iau acasă, cine te crezi tu Eusebiu de îndrăznești să-mi dai tu mie lecții de comportament? Nu uita că îți sunt superioară din punct de vedere intelectual, educația mea o spune și locul pe care îl ocup în societate. De aceea eu sunt mult mai în măsură să-ți dau lecții și nu tu mie. Ori îți ceri acum iertare ori eu plec și nu mă mai întorc la tine niciodată.

Câteva clipe se priviră în ochi. Privirea Elenei strălucea de mândrie rănită și dorința de a domina pe Eusebiu. Privirea lui Eusebiu reflecta dorința de a o modela pe Elena după cum el credea că este mai bine.

– Trebuie să înveți Elena ce înseamnă blândețea și supunerea în fața lui Dumnezeu, și ce înseamnă să nu te mai porți atât de impulsiv...

– Ce iar îndrăznești...

Elena îi întoarse spatele și ieși trântind cu furie ușa casei. Eusebiu rămas singur privind în urma ei gândi: "Nu mă pot întoarce acum la tine Elena, pentru că asta ar însemna să te las să mă chinui toată viața. Tu trebuie să înveți să devii o femeie cu tact și rafinament așa cum era Sefora. Deși în cazul tău cred că va fi enorm de greu și va trebui să treci prin multe pentru a învăța." Apoi Eusebiu ieși în curte și se lăsă îmbătat de toată frumusețea primăverii. Acel aprilie era frumos, copacii erau înfloriți și peste tot se întindea verdele viu al primăverii. Stând pe banca din fața casei privi cerul, acele înălțimi albastre aveau darul de ai mângâia inima sa îndurerată. Și în ciuda neînțelegerilor cu Elena și a morții tatălui său simți cum în inima sa se coboară pacea, și fu cuprins de o liniște minunată.

Începutul lunii Mai îl găsi pe Eusebiu trăind intens comuniunea sa cu Dumnezeu. Muncea zi de zi în șantierul naval cu Alin și acolo la muncă de câte ori avea ocazia le împărțea oamenilor din cuvintele minunate ale lui Dumnezeu. De asemenea urmarea cu interes tot ce se întâmpla în Ucraina și îl uimea foarte mult acel război dus cu brutalitate, ba chiar cu sălbăcie și nu înțelegea cu mintea sa de om simplu de ce nu se căuta o soluție pe cale diplomatică pentru a se opri acel conflict sângeros. Singura explicație pe care o găsea era că se dorise acel război pentru a se declanșa o puternică criză economică pe fondul căreia se putea realiza marea resetare mult dorită de oligarhi. Peste tot în jurul său vedea oameni ce se plâneau că inflația era foarte mare. Viețile oamenilor erau tot mai afectate de consecințele aceluia război.

Eusebiu avea impresia că lumea întreagă se îndrepta spre o noapte a umanității. Apoi îl uimea foarte tare drama ucrainenilor, vedea și în orașul său

(continuare în pag. 41)

refugiați ce fugeau îngroziți din fața bombardamentelor rusești și totul era ca desprins dintr-un scenariu de groază. Urmărea și pe internet și la televizor emisiuni de știri și rămânea îngrozit de imaginile de coșmar unde se vedea cum foarte multe clădiri din mai multe orașe din Ucraina erau dărâmate de bombe rusești. Operațiunea militară a lui Putin continua decimând vieți de oameni și semănând suferință, groază, și moarte. Pe măsură ce îl urmărea pe Zelinski, acesta îi dădea tot mai mult impresia că era dirijat de cineva din umbră pentru a împinge lucrurile într-o anumită direcție. Îi dădea impresia unui actor ce era în slujba elitei mondiale, și nicidecum nu îl putea vedea ca pe un mare patriot după cum încerca mass-media să îl prezinte.

În acele zile primi de la Elena un mesaj pe Messenger unde îi scria: „Eusebiu am crezut în tine dar mai dezamăgit amarnic, te-am crezut un om bun dar în realitate tu ești foarte dur, iar acum am tot mai mult convingerea că ești și un om rău pentru că mi-ai nenorocit viața, făcându-mă de răs înaintea oamenilor. Apar în societate ca o femeie măritată ce trăiește singură, iar tu ai obsesiile tale și nu vrei să conviețuim ca o familie. Dumnezeu în care zici că crezi să-ți răsplătească după tot răul ce mi l-ai făcut.”

Acel mesaj îi tulbură inima lui Eusebiu și pentru prima oară își puse întrebarea: „Oare Elena nu are dreptate? Se pare totuși că mă port prea dur cu ea. Și apoi cum cred eu că ea va învăța să fie blândă și cu tact, dacă eu stau departe de ea? Oare cu trecerea timpului nu se va înrăi tot mai mult împotriva mea și reconcilierea noastră va fi tot mai greu de realizat? Se pare că greșesc, însă pe de altă parte dacă mă întorc acum la ea și nu va recunoaște că are nevoie de modelare în comportamentul ei, viața noastră va fi ca un dezastru. Atunci cei de făcut?” Acele gânduri îi spulberă lui Eusebiu liniștea sa interioară și îl aruncă într-o stare de zbucium, iar conștiința sa începu să-l mustre datorită faptului că totuși se comportase prea dur cu Elena ce era o femeie minunată în ciuda temperamentului ei.

Spre sfârșitul lunii Mai, Eusebiu primi înștiințarea de la locul său de muncă, că el împreună cu alți muncitori începând cu data de 1 lunie pentru o perioadă de trei luni de zile erau trimiși în șomaj tehnic. Alin îi spuse că putea remedia acea problemă, trimițând alt muncitor în șomaj și să-l oprească pe el la muncă. Însă el se opuse și rămase acasă în șomaj. Având timp mai mult, urmărea cu interes tot ce se întâmpla în lume și căuta să învețe prin prisma Bibliei din învățăturile minunate ale lui Dumnezeu. Însă în adâncul ființei sale începuse să se cuibărească ideea că nu procedase corect cu Elena și că în parte era și el vinovat de despărțirea lor. Se gândi să plece pentru un timp în Hamm un oraș din Germania de unde Titu prietenul său îl chema să vină acolo la lucru. Ar fi vrut să plece pentru un timp scurt în Germania pentru că știa că drumul în sine și șederea pentru un timp departe de casă îl va ajuta să ia o hotărâre și să vadă lucrurile dintr-o perspectivă diferită.

Într-o seară ieși pe faleză, își alese un loc cât mai retras pentru a sta liniștit și a medita în speranța că va găsi o soluție la problema sa cu Elena. Acea seară de vară era frumoasă, apele Dunării străluceau în răsfrângerea razelor de soare, pescărușii croncăneau și zburau în

cercuri și se așezau apoi pe garduțul falezei sau pe micile ambarcațiuni acostate pe acolo. Mireasma apei împletită cu mireasma verii îi dădea un nou impuls de viață lui Eusebiu. Privea valurile Dunării ce se izbeau de marginea de beton a falezei atunci când erau împinse de unele vapoare mai mari ce navigau prin apropiere, sau valurile deveneau mai mici când apele erau străbătute de ambarcațiuni ușoare. În rest observă că atunci când apele erau liniștite valurile aveau un ritm al lor propriu. Îi plăcea să urmărească jocul valurilor ce îi aducea aminte de anii copilăriei când venea la Dunăre cu părinții și frații săi și se jucau pe faleză, sau intrau în apă și cum mama lor era mereu îngrijorată ca nu cumva unul din ei să se înece. De asemenea avea impresia că acea mișcare a valurilor se asemena cu zilele vieții lui, pentru că în viața lui trăise zile line și frumoase și trăise zile în care avusese impresia că valurile vieții aveau să-l doboare.

Șirul gândurilor sale fu întrerupt de sunetul unui apel telefonic, privi ecranul telefonului său și văzu numele lui Fabian cu care mai conversase la anumite intervale de timp. Răspunse la apelul telefonic:

- Da...

- Salut Eusebiu, se auzi vocea plină de speranță a lui Fabian, ce mai faci?

- Uite stau și admir Dunărea, pentru că am rămas fără muncă și am mai mult timp la dispoziție.

- Este minunat acest lucru! Dar scuză-mă că te întreb, cu Elena nu te-ai mai reconciliat?

Fabian știa de la Eusebiu în parte de conflictul pe care acesta îl avea în noua sa viață de familie.

- Încă nu, dar trebuie să iau o hotărâre în această privință, însă de moment mă gândesc să plec pentru o perioadă mai scurtă de timp în Germania. Încep să cred că am nevoie de o călătorie pentru a putea depărtându-mă de aici să văd lucrurile și altfel.

- Nu este bine să pleci așa de departe. Hai că îți propun eu ceva, uite despre ce este vorba, fostul tău cumnat Marcu este aici în România și are o comunitate în munți unde este predicator laic. Ei bine acolo se construiește o capelă și un centru medical. Eu mă duc acolo peste câteva zile pentru ca un timp să lucrez ca voluntar și cred că și pentru tine ar fi minunat să petreci ceva timp acolo și să ajuți prestând muncă voluntară. Într-un fel și eu și tu suntem datori lui Marcu pentru că el ne-a descoperit calea mântuirii.

Eusebiu simți în acele momente că invitația lui Fabian era providențială și acceptă. Căzură de acord ca peste două zile Eusebiu să călătorească până la Iași unde locuia Fabian și apoi de acolo să plece împreună spre acea comunitate religioasă din munți. Fabian era venit doar de câteva săptămâni din Germania unde erau fetele, nepoții, și ginerii săi, și era decis să rămână doar pe perioada verii în România pentru aș rezolva anumite treburi după care dorea să se reîntoarcă în Germania, pentru a fi cât mai aproape de familia sa.

În schimb, Marcu abandonase Germania împreună cu familia sa și trăia într-o vale dintre munți unde împreună cu alți prieteni de ai săi făcuse câteva

(continuare în pag. 42)

salarii și chiar un mic centru medical la care veneau mulți oameni pentru a fi tratați gratis, pentru că acolo veneau prin rotație diferiți medici ce tratau pe tot parcursul anului oamenii. Ba mai mult de atât, aveau și o caravană cu care mergeau prin satele și orașele din apropiere pentru ai trata pe cei săraci ce nu își puteau permite o consultație medicală. Marcu era sponsorizat în toată activitatea sa de câteva persoane ce dispuneau de bani și care voiau să înființeze acolo cu timpul un centru medical mai mare. Din acel loc Marcu mai organiza prin satele și orașele ce se aflau prin preajmă, conferințe medicale unde veneau anumiți medici ce îi învățau pe oameni multe lucruri legate de sănătate și dietă. De asemenea erau organizate și evanghelizări pe care le susținea Marcu sau anumiți pastori invitați pentru astfel de evenimente.

Pentru Eusebiu acea ocazie de a petrece un scurt timp acolo în munți, muncind în aer liber și fiind în comuniune cu acei oameni plini de altruism era precum a răspunde la chemarea lui Dumnezeu. Se simțea ca cei doisprezece ucenici atunci când Iisus i-a luat de o parte pentru ai învăța ceva mai deosebit și ai lăsa să se odihnească puțin. Era mai mult ca sigur că acolo în munți Dumnezeu avea să-i vorbească, și el avea să înțeleagă cum trebuia să procedeze cu Elena. Și mai ales se bucura că avea să fie din nou cu Fabian și Marcu, prietenii săi cu care petrecuse clipe frumoase în Berlin. Perspectiva acelei călătorii îl încânta și i se părea minunată acea ocazie. Era ferm convins că din punct de vedere spiritual avea să urce o treaptă mai sus în ceea ce privește cunoașterea lui Dumnezeu. Iar în privința neînțelegerilor dintre el și Elena era dispus dacă avea să fie convins că Dumnezeu îi arată o cale să o urmeze, indiferent dacă asta însemna să se întoarcă la Elena și să fie umilit de ea. Inima lui Eusebiu se umplu de bucuria perspectivei acelei călătorii.

(Va urma)

(urmare din pag. 31)

umflase în viața lui. A urmat un șir de intervenții chirurgicale, iar una s-a dovedit a fi chiar unicală, după care a învățat din nou a merge pe propriile picioare, ca un copil.

Fiind externat acasă, el și-a cioplit dintr-o creangă (iarăși creanga veni să-l susțină, de data aceasta fizic) o cârjă potrivită pentru a se deplasa prin odaie, care îi insufla siguranță și încredere în sine.

Era sfârșitul anilor '90 din secolul trecut...

(urmare din pag. 38)

La sfârșitul acestui periplu, de numai o zi, se cuvine a atenționa cititorii, pasionați de călătorii, că Strasbourg-ul a ajuns să fie un oraș fermecător și excesiv de primitiv, și aceasta nu numai pentru faptul că, mai demult, fusese jumătate german și jumătate francez, ci și din cauza faptului că, în momentul de față, el se pretinde, și chiar este, eminent alzacian și european.

Clădirea Parlamentului European

Dacă tot ne este dat să auzim adesea știrile de la televizor, în legătură cu demersurile Uniunii Europene ce se petrec la Strasbourg, de ce nu ne-am propune să ajungem, măcar o dată în viață, în această metropolă romantică, atât de tânără și de vie, în ciuda vechimii sale, pentru a cunoaște o bună parte din istoria bogată și atracțiile turistice atât de generoase, mai ales că, aproape tot orașul, a fost deja inclus în Patrimoniul Mondial UNESCO.

(<https://vacanteinspire.com/prin-strasbourg-capitala-alsaciei-ghid-de-calatorie/>)

(<https://www.veggietrips.ro/o-zi-in-strasbourg-cum-sa-vezi-si-sa-simti-orasul-in-doar-cateva-ore/>)

La mulți ani și o primăvară frumoasă
vă urează din inimă
revista Boem@

Petre RĂU

DIN NOU DESPRE MATEMATICA LUI NICHITA STĂNESCU

(1)

Articolul meu "Concepte matematice și filosofice în poezia lui Nichita Stănescu" publicat inițial în august 2003 pe site-ul poezie.ro, preluat apoi de mai multe reviste literare și site-uri de profil, dar și în volumul meu de eseuri "Oglinda lui Eminescu" (editura Fundația Culturală Antares, 2008) s-a bucurat de mult interes și a fost menționat și utilizat des, cu precădere în medii educaționale.

Recitind opera poetică stănesciană, am putut să descopăr, pe aceeași temă, multe alte aspecte pe care nu le-am avut anterior în vedere. De aceea, încerc să (re)vin în acest studiu cu unele completări care să contureze mai bine relația marelui nostru poet cu matematica.

Întrebarea cu care îmi începusem studiul pornea de la tentația de a afla câtă matematică a cunoscut și a folosit Nichita în creația sa artistică. Iar concluziile pe care le-am putut desprinde atunci au fost, sintetic vorbind, următoarele:

- Nichita nu a avut nicio pregătire matematică specială, dar s-a arătat interesat uneori să afle mai multe despre această disciplină. I-a plăcut matematica pe vremea cât a fost elev, nu a înregistrat însă alte performanțe decât cele legate de publicarea numelui său de elev (Stănescu Hristea) ca rezolvitor de probleme în paginile revistei *Gazeta Matematică și Fizică*. Tot atunci a citit și opera matematică a lui Euclid, fiind atras de ea. Despre această operă va susține permanent că l-a marcat. Așadar, Nichita a avut unele preocupări matematice, dar nu la modul profesionist. Nu a avut o vocație specială, iar dacă a avut un început în această direcție, asta s-a petrecut doar în perioada școlară și strict legat de partea elementară a matematicii.

- Chiar de la începutul carierei sale poetice a manifestat mult curaj, sfidând logica tradițională și limbajul natural. Curajul manifestat de poet merge până acolo încât ajunge să contrazică principiile aristotelice care stau la baza logicii clasice. El și-a dorit la un moment dat să redefinască o parte din conceptele matematice - cele de care s-a apropiat mai mult - prin îndepărtarea sau sustragerea realului din ele pentru a sugera sensuri mai largi, sprijinit fiind de metafizica acestora.

- În poezia sa, matematica este un prilej de a inversa lucrurile la modul abstract ("*Totul este inversul totului*", "*Elegia întâi*") sau de a-i contesta conceptele. Nichita ajunge să conteste până și un concept vechi de când lumea, acela de număr.

- Întreaga creație lirică a poetului, cea care apelează semnificativ la concepte matematice, are amprente poetice puternic metaforice, dar mai puțin un caracter rațional.

Din acest punct de vedere ar trebui să ne aducem aminte de observația criticului Alexandru Condeescu: "Nichita Stănescu nu atinge decât rar și spre sfârșit treapta sa cea mai înaltă - rațiunea - rar recunoaște adevărurile căutate «orbecăind» printre paradoxurile ființei care este, ca și realul, o veșnică devenire mistuită de timp".

- Chiar dacă numai parțial, din punct de vedere al expresiei poetice, partea de creație stănesciană care are legătură cu conceptele matematice este caracterizată prin ludic, prin ironie sau exprimări absurde.

După ce Nichita a descoperit că numai cuvântul nu este suficient poeziei, s-a gândit dacă nu cumva cifrele sau figurile geometrice, adică matematica, i-ar putea oferi mai mult. Nestăpânind-o suficient, neputând deci să înțeleagă profunzimile acestei discipline, s-a jucat o perioadă de timp cu câteva dintre noțiunile ei de bază, semn că o îndrăgea, în pofida faptului că era perfect conștient că nu se putea apropia decât de cuceritoarele ei fabulații și variante orale sau din literatura de popularizare.

Solomon Marcus face o analiză pertinentă a ceea ce înseamnă concept în poezia lui Nichita. Concluzia ar fi că logica poeziei, spre deosebire de cea a științei, are o tendință anticoncepțională, pe care o împărtășește însuși Nichita¹. Abia începând cu cel de-al șaselea volum, "*Oul și sfera*" și mai cu seamă următorul "*Laus Ptolemaei*" și celelalte până la "*Opere imperfecte*", matematica începe să joace un rol important în creația sa lirică, ba chiar și în discursul său care a fost apoi adunat în prozele confesionale.

Așadar, pe măsură ce Nichita descoperea că nu l mai ajută cuvintele în poezia sa și încerca să caute

(continuare în pag. 44)

alte căi (inclusiv necuvintele), încep din ce în ce mai des să apară în limbajul poetului o parte dintre conceptele de bază ale matematicii.

Poeemele la care facem referire aici pun în mișcare o serie de concepte aritmetice, logice și geometrice precum numărul, aleph², infinit, punctul, linia, pătratul, cercul, cubul și sfera. Finul observator Solomon Marcus ne atrage însă atenția: "Conceptele sunt supuse unei desfigurări sadice uneori, unei încețoșări alteori, dar nu lipsesc nici situațiile în care poetul reține o singură notă esențială, pentru a o transforma într-o superbă metaforă".

Același cunoscut matematician și lingvist Solomon Marcus pornește în analiza sa de la ideea că logica poeziei, spre deosebire de cea a științei, are o tendință anti-concepțională, pe care o împărtășește însuși Nichita, afirmând: "deci, fenomenul numit poezie, neputând fi receptat în funcție de un sistem de referință, este un fenomen subiectiv, neputându-se deci generaliza, un fenomen deși de conștiință, totuși nenoțional; el poate da sentimentul ideilor și al zonelor abstracte (neizbutind să fie el însuși niciodată idee sau spațiu concret), poate da sentimentul obiectului și al materiei (nefiind niciodată prin sine nici obiect și nici materie)".

În aceeași idee, Ștefania Mincu explică bătălia poetului, în "Între poesis și poein", astfel: "Nu cu prozaicul se luptă metaforicul stănescian ci cu metafizica conceptului, a modelului, a numărului, a Sistemului".

Nichita l-a avut înaintea sa pe Ion Barbu, cel care, pe lângă preocupările sale poetice de excepție, a fost și un mare matematician. Așadar, Nichita ar fi putut să aibă un exemplu concret despre aceea că nu poți contrazice vreun concept matematic dovedit a fi util și verificat în viața de toate zilele, fără să pui în loc un altul care să-l acopere pe primul. Altfel spus, e un fapt cunoscut că toate conceptele matematice care au fost puse vreodată la îndoială, nu au fost abandonate, ci doar s-au constituit ca un pilon pentru a dezvolta un concept mai amplu, care să înglobeze o parte importantă din cele anterioare (vezi experiența geometriilor neeuclidiene).

Nichita însă, beneficiind de o experiență vastă de mare comunicator prin intermediul metaforei, a exagerat până acolo încât și-a pus metafora la treabă să răstoarne legi și principii de aur ale omenirii. Și totul a părut în regulă, până la curajul emfatic de a contrazice și noțiunile matematice, inclusiv operațiile de bază care sunt în folosul omenirii de mii de ani.

E drept, și matematica are propriile ei întrebări filosofice, legate în primul rând de raționamente și de logica folosită, dar nu despre acestea este vorba în poezia lui Nichita. De exemplu, nimeni n-a putut da un răspuns la întrebarea dacă $1 + 1$ este același lucru cu 2, pornind de la conceptele de «1» «2» și operația «+», așa cum sunt ele acceptate azi. Dar întrebări de genul acesta nu contrazic cu nimic matematica în uz, chiar dacă răspunsul ar fi încă în stare de ambiguitate. Și, conform evoluției observate până acum, ar fi de așteptat ca și o controversă de acest gen să fie rezolvată într-o bună zi, dar cu siguranță ea nu va suna în așa fel încât să dea peste cap faptul folosit azi pe scară largă, că $1 + 1 = 2$. Cel mai probabil ar fi să apară o teorie nouă care s-o lase adevărată (aplicabilă) și pe cea veche, deci să dezvolte noi concepte, noi principii, într-o perspectivă mai largă decât cunoaștem și putem intui azi.

Nimeni nu știe azi cum s-a ajuns la noțiunea de număr, concept care reprezintă unul dintre cele mai controversate abstractizări inventată până acum de mintea omenească. De ce totuși ar trebui să știm această istorie a evoluției descoperirilor minții umane? Pentru simplul motiv că dezvăluirea unor astfel de peripeții ale gândirii umane ar însemna să ne inspire, să ne înarmeze cu noi și noi căi de a merge mai departe în bătălia pe care o are de dus omenirea pe tărâmul cunoașterii.

"La început a fost numărul; el este stăpânul Universului", spunea Pitagora. "Toate lucrurile care pot fi cunoscute au un număr, pentru că nu este cu puțință nici să concepem, nici să cunoaștem un lucru în lipsa unui număr", aprecia încă din antichitate filosoful presocratic Philolaus. Mai târziu și Platon se exprimă, în Timaios, exact în aceeași idee legată de abstracta noțiune de număr: „Și când Haosul originar a început să se ordoneze... toate elementele au primit de la Dumnezeu chipurile lor prin acțiunea Ideilor și a Numerelor".

Să ne amintim că aparent simpla naștere a noțiunii de număr - și se crede că mai întâi au fost descoperite numerele 1, 2, ..., adică cele pe care le numim azi naturale - a dus în timp la concepte mult mai complexe, precum acelea de număr întreg, apoi rațional și irațional (adică real), imaginar și complex, algebric și transcendent, despre care știm bine azi că n-am putea trăi fără ele. Ca să dăm un singur exemplu, să ne amintim faptul că omenirii i-au trebuit mii de ani pentru a ajunge la conceptul de număr irațional (de pildă, $\sqrt{2}$), dificultăți despre care Ion Barbu ar fi spus la un moment dat, cu seriozitate dar și cu multă candoare: "Criza civilizației științifice grecești a fost imposibilitatea de a concepe numărul irațional".

Să ne mai amintim și despre bătrânul dascăl din poemul marelui nostru poet național Mihai Eminescu: "Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr / Așa el sprijină lumea și vecia într-un număr" (Scrisoarea I) ca despre imaginea unui înțelept care cugetă asupra trecutului și viitorului omenirii.

Nici Eminescu și nici Nichita nu au aflat vreodată întregul substrat al acestor bătălii pe altarul științei, bătălii pentru care victoria a însemnat un pas enorm pentru omenire. Nichita s-a simțit la un moment dat depășit de ideea de număr, chiar și unitatea primordială ridicându-i mari semne de întrebare, așa cum singur o recunoaște în poemul "Ars poetica": "...Ah sunt un vitreg / și pe deasupra fără de doi / Un străin față de unu / Un străin de unu / Un străin al unului ...".

În poezia stănesciană, cifrele au valoarea unor semne magice. Mai ales cifra "1", ca și litera „A” (pe care Nichita a tot vehiculat-o în poeziile sale), constituie o temă predilectă pentru poet.

"Trebuie să căutăm gândirea matematică acolo unde ea a rămas pură, adică în aritmetică", susținea renumitul savant și matematician francez Henri Poincaré în al său studiu "Știință și ipoteză"³. Punctul de plecare al teoriei pitagoreice despre principiul numeric al lumii es-te unitatea - 1 (monada). Ea este

(continuare în pag. 45)

principiu, esență a lucrurilor, deoarece orice lucru este unu (adică o unitate). În acest sens, unitatea nu este număr, ci generatoare a numerelor. Din ea se nasc numerele și din acestea lucrurile. Al doilea principiu cosmologic este doimea (diada) nedeterminată (fiindcă are o natură pură, deci nelimitată, nedefinită). Nici ea nu este număr, ci tot un principiu al numerelor. Din aceste două principii iau naștere numerele. Numere următoare se nasc prin adăugarea succesivă a unității⁴.

Se spune despre număr că este poetic fiindcă este ambiguu și exact. Nichita s-a rezumat la numerele simple, cele naturale. De fapt, întreaga poezie stănesciană abundă în cifra 1, mai rar apar și cifrele 2, 3, 4... Aproape niciodată, sau chiar niciodată nu întâlnim versuri despre numere fracționare, despre iraționalul dar excepționalul număr π (Pi), sau despre enigmaticul număr ϕ (Phi - numărul de aur, despre care, dacă ar fi auzit Nichita, cu siguranță că l-ar fi "exploatat" pe scară largă în poezia sa) etc. Poetul chiar simte nevoia să se explice: "...De numărul unu sunt bolnav, / că nu se mai poate împarte / la două tățe, la două sprâncene, / la două urechi, la două călcăie, / la două picioare în alergare / neputând să rămâie,..." (Elegia a zecea, [04]).

Nici lui Eminescu nu i-a scăpat fascinația și seducția lui unu: "Pe când nu era moarte, nimic nemuritor, / Nici sâmburul luminii de viață dătător, / Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna, / Căci unul erau toate și totul era una" („Rugăciunea unui dac”).

În fapt, întregul reprezintă unitatea. Iar pentru a reda ideea de unitate, s-a inventat cifra unu. Ea nu reprezintă doar singularitatea, ci și totul - e unu și multiplu în același timp. Ba mai mult, sinonimia cu noțiunea de „tot” se justifică prin raportarea lui unu la zero - cel care redă nimicul, în timp ce primul reprezintă opusul nimicului. De asemenea, o trăsătură aparte a unității e natura sa exemplară, arhetipală, caracterul său de model universal-valabil sau de matrită după care s-au făcut toate celelalte lucruri, ce au însă la bază structura celui dintâi. În esență, nu există nimic mai presus, nici mai prejos decât unu, fiindcă el își este suficient sieși.

Numerele în sine, desigur, cele simple, au exercitat pentru poet dintotdeauna o atracție magică, cum întâlnim în "Haiku": "Noi doi / voi patru și ei opt / Ah! Cât de verde pare iarba!".

Nichita a înțeles bine că numerele există peste tot, că stau în toate lucrurile din calea noastră. El le-a asociat în mod magistral cu punctele, o imagine cum nu se poate mai simplă, dar și plină de sugestivitate: "...Numerele sunt numele punctelor. [...] // Numele cifrei șapte reprezentând șapte copaci / este mai mare decât / numele cifrei șapte / reprezentând șapte furnici [...] // Un număr în viteză este mai mare / decât un număr care stă. / Cu cât viteza e mai mare / cu atât / numărul e mai mare. // Viteza cea mai mare a unui număr / este viteza gândului. [...] // Orice număr poate fi egal . cu restul tuturor numerelor / dacă viteza lui este egală sau / întrece / viteza tuturor numerelor. [...] // Atunci / și numărul punctelor acelora / este egal cu numărul tuturor punctelor / la un loc. [...] // numărul lui / poate fi egal cu toate numerele / punctelor. [...] // După ce-am dat numerelor cea mai înaltă / luciditate / pe care-ar putea s-o aibă un număr, / după ce / am dat trezie punctelor..." („Aleph la puterea Aleph", [07]).

După unele culturi cu rădăcini vechi în istorie, numărul

unu reprezintă începuturile și cauza primară. El este un simbol al creației și al speciei umane și este descris în piatră stând în picioare, în poziție verticală, simbolizând falusul în erecție. Mai mult, el simbolizează și unitatea către care toate ființele vii ar trebui să se întoarcă, să tindă. În religiile monoteiste, unu era numărul lui Dumnezeu, în timp ce în psihologia jungiană el este un simbol unificator, al începutului, al Sinelui și al singurătății⁵.

Deși nu neapărat din acest motiv, mulți filosofi și matematicieni consideră că la baza numărării stă numărul 1. Cu atât mai mult cu cât unitatea poartă cu ea și o aură de mister. Poetul și filosoful indian Rabindranath Tagore susține în "Religia poetului" că: "E în mine un mister latent al unității ce are simplitatea infinitului și care reduce masa imensă a multiplicității la un simplu punct. Această unitate din mine recunoaște Unitatea sub felurite aspecte... Unitatea e infinită (anantam), unitatea e dragoste (anandam), spun upanișadele... Faptele ocupă un timp și spațiu infinit, adevărul însă care le înglobează pe toate n-are dimensiuni. El e Unul. Când inima noastră se apropie de această Unitate, în lucrurile mari și-n cele mici, ea e în contact cu infinitul"⁶.

Să nu uităm însă că înaintea numărului unu este numărul zero (nimic) chiar dacă în mod paradoxal acesta, pe scara istoriei, a fost descoperit cu mult mai târziu. Mai precis, se spune ar fi luat naștere în India Antică. Reprezentat grafic de un cerc continuu (o), el întrușipează neființa și veșnicia. Pentru Pitagora însă acesta a fost o formă perfectă care conține totul și din care a fost creat totul, iar în Islam simboliza lumina veșnică și esența divină. "Nimic este zero, Dumnezeu este unu", spunea filosoful german Leibniz.

În viața de toate zilele numărul zero din matematică are ca echivalent conceptul *nimic*. Se spune că dacă cifra 0 n-ar fi fost descoperită, omenirea n-ar fi evoluat până la nivelul la care o vedem azi. Și poate această impresie este chiar una justificată, pentru că invenția numită "zero" și-a adus din plin contribuția⁷.

Nichita are însă varianta sa poetică despre geneza lui zero, ca de altfel pentru celelalte numere naturale care îi urmează, întâlnită anume în poemul „Confesiunea răului visător”, [12]: „Înainte, nu a fost absolut nimic. / Deodată nimicul a adormit / și a început să viseze. / Astfel s-a născut cifra zero. / Nimicul a visat cifra zero. / Cifra zero a adormit și a visat / cifra unu. / Cifra unu a adormit și a visat / iarba și capre. / Iarba visând visul caprei / a născut un copil, doi copii, / trei copii, patru copii... [...] // După aceea primul copil mare / l-a mâncat pe al doilea / al treilea copil mare / l-a mâncat pe al patrulea / După aceea primul copil mare / l-a mâncat pe al treilea copil mare / Apoi, / Primul copil mare a rămas singur. / El a zis: / „eu mă trag din nimic / din nimicul cel care a adormit, / cel care a adormit și visat cifra zero”. / Zicând acestea / a început să se închine cifrei zero...”.

Am găsit o remarcă potrivită pentru acest discurs

(continuare în pag. 46)

poetic și, chiar dacă este doar o butadă a cunoscutului aforistician Valeriu Butulescu, o redau aici fiindcă este frumoasă și sugerează ideea de nimic: "Încearcă să definești nimicul. Vei avea nevoie de multe cuvinte".

Zero însă nu poate fi atins de nimeni și de nimic. De fapt, nici nu există în realitate, el fiind doar o abstracțiune a minții omenești: nu poți vorbi, de pildă, de 0 obiecte, care nu există, nu sunt palpabile, tot așa cum nici infinitul nu poate fi atins.

Analogia dintre număr și punct o întâlnim în mai multe poeme stănesciene. De pildă, în „Un om de cal”, [13] coincidența se petrece până la confuzie totală: „...Nu există doi / Calul și cu mine suntem un punct. / Nu există trei / Drumul și calul și eu de-a-ncălare pe el / suntem un punct. // Nu există patru / și nici cinci / și nici șase... // De la zero la unu de la nimic la punct / se întinde miracolul. / Între zero și unu, între nimic și punct arde duhul! // VI / Între zero și unu / există mai mic și mai mare; / lungul există și scurtul, / timpul există și calul meu / și eu de-a-ncălare pe el // I-ha nu există decât unu; / numai punctul! / Doi, trei și patru / șaptezecișasele față de ceea ce este, / este un punct // ...calul / pe care-l călăream de la zero la unu / de la nimic spre ceva”.

Și totuși 1 este întronat ca un centru al universului și veșnic stăpân pe tot ce se află în jurul lui: / „...Unu este atenția lui zero, / doi și trei și patru și cinci / nu sunt altceva decât neatenția cifrei unu...” („Tablou cu orbi”, [13]).

O primă operație cu numerele este procesul de numărare. Acesta apare ca un fel de joacă în poezia nichitiană, pentru că poetul și-o amintește bine din copilărie, învățând-o mai degrabă din joacă decât de la școală: „...unu, două, trei, patru, le numărăm clănțănind de frig, / picioarele lor paralele. [...] // patru, cinci, șase, șapte, și altceva nimic...” („Pe câmpul de piatră”, [01]), sau „...gândul crește-n cercuri / sonorizând copacii câte doi, / câte patru” („Cântec de iarnă”, [01]), sau încă „...Morții își schimbă tot timpul între ei / Numele, numerele, unu, doi, trei...” („Cântec”, [03]), la fel ca și numărarea inversă chiar pornită de la numerele destul de mari: / „...un număr descrescând / cinci, / patru, / trei, / din zece mii, sau poate chiar din mii de mii...” („Îndoirea luminii”, [03]).

Numărarea ordinală este și ea o pasiune a poetului, chiar dacă pentru a mări ludicul în scop artistic este nevoit să trunchieze cuvintele: „Ah, vă implor, vă rog acumă când suntem înțelepți când suntem apți / de a desface adevărul de minciuna / unului doi treiului cinci ca niște frați” („Strigăt de ferire”, [13]).

Iată cum reușește poetul, și mai ales cât de elegant, să devină ermetic doar prin simpla alambicare a unei banale operații de împărțire: „...din paisprezece să fac șapte reci curate, / două brațe - unul, și atât” („Invocare”, [03]).

Când făcea treaba asta era la începutul carierei sale poetice, deși vom putea întâlni o astfel de „joacă” artistică și mai târziu, cu alte prilejuri.

Și din nou Nichita acordă unității drepturi depline de proprietate asupra fundamentului noțiunii de număr, așa cum întâlnim în poemul „Contemplarea lumii din afara ei”, [13] și trebuie să recunoaștem că o face în mod magistral: „...Aici toate numerele dorm / în cifra unu, / iar cifra unu doarme / în acest punct albastru [...] // Aici e singurul loc tragic / pentru că domnește unu, / iar nu zero, / pentru că domnește singurătatea, / iar nu nimicul, [...] // Unul nu este

mai mare decât altul...”.

Dar în poemul „Frunză verde de albastru”, [06], de altfel celebru datorită sintagmei exagerat oximoronică anunțată chiar din titlu, avem o amestecătură de numărare dimpreună cu secvențe temporare alese special pe principiul rimei împerecheate: „...și am zis unu de doi / și zăpadă de noroi, [...] // alergând pe-un câmp de noapte, / de la unu pân' la șapte - / de la șapte pân' la zece / mi-a căzut o viață rece, [...] // că mi-a fost crescut pe umăr / de din doi în doi un număr, / tot din trei în trei o iarbă / și din patru-n patru-o salbă, / și din cinci în cinci un pom, / și din șase-n șase-un om...”.

Alese după necesități pur artistice și numerele mai mari își fac loc în versurile poetului îndrăgostit de mări-mile cantitative: „...Sunt așteptat de îngerul / cu carte, / sunt așteptat de cifra patru mii...” („Arta poetică”, [08]).

Și din nou dulceața unor rime întâlnite încă din copilărie iese la suprafață și-l îmbie pe poet la un ludic liric: „...unu, doi, trei, unu, doi, trei / fantome dulci și în etate. [...] // Eu, ei, ei, / (urmează alt vers) / mai avem încă unu, doi, trei / până la univers” („Ultima și «addios»”, [08]), în timp ce un vechi principiu al logicii aristotelice îi oferă prilejul de a-l extinde - unde credeți? - chiar în logica numerelor, cu prețul forțării oarecum a logicii gramaticale: „...Prieten îți este niciunul, / nici doiul, nici nime-ne...” („Lupta inimii cu sângele”, [08]).

¹ Nichita Stănescu, *Respirări*, eseuri, Editura Sport Turism, 1982

² Aleph este prima literă a alfabetului ebraic (א) care are valoarea numerică 1. În matematică simbolul este folosit pentru numere cardinale infinite, introduse de Georg Cantor.

³ Henri Poincaré, *Știință și ipoteză*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986

⁴ Petre Rău, *Fascinanta lume a numerelor*, Ed. InfoRapArt, 2013

⁵ idem

⁶ idem

⁷ Idem

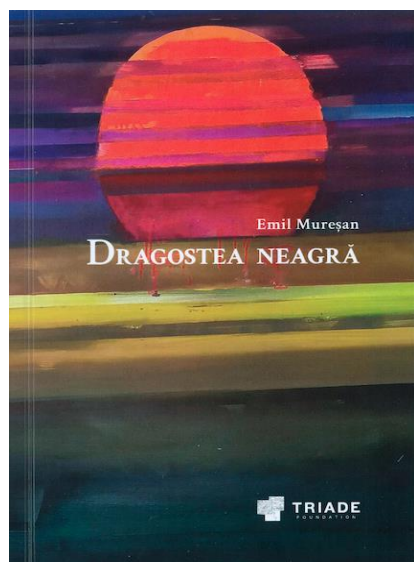
Referințe - volumele de poezii (fără antologii)

- [01] *Sensul iubirii*, 1960, Ed. pentru Literatură și Artă
- [02] *O viziune a sentimentelor*, Ed. pentru Literatură, 1964
- [03] *Dreptul la timp*, Editura Tineretului, 1965
- [04] *11 elegii*, Editura Tineretului, 1966
- [05] *Roșu vertical*, Editura Militară, 1967
- [06] *Oul și sfera*, Editura pentru Literatură, 1967
- [07] *Laus Ptolemaei*, Editura Tineretului, 1968
- [08] *Necuvintele*, Editura Tineretului, 1969
- [09] *Un pământ numit România*, Editura Militară, 1969
- [10] *În dulcele stil clasic*, Editura Eminescu, 1970
- [11] *Belgradul în cinci prieteni*, Editura Dacia, 1972
- [12] *Măreția frigului*, Editura Junimea, 1972
- [13] *Epica Magna*, Editura Junimea, 1978
- [14] *Opere imperfecte*, Editura Albatros, 1979
- [15] *Noduri și semne*, Editura Cartea Românească, 1982
- [16] *Oase plângând* (versuri ad-hoc la Belgrad), 1982
- [17] *Strigarea numelui*, Editura Facla, 1983
- [18] *Argotice* (poezii culese în 1955), Ed. Românul, 1992

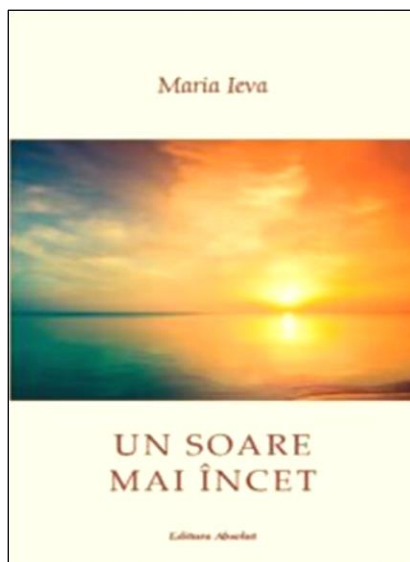
(Va urma)

CĂRTI SOSITE LA REDACȚIE

Emil Mureșan – Dragostea neagră
Editura Triade, 2020

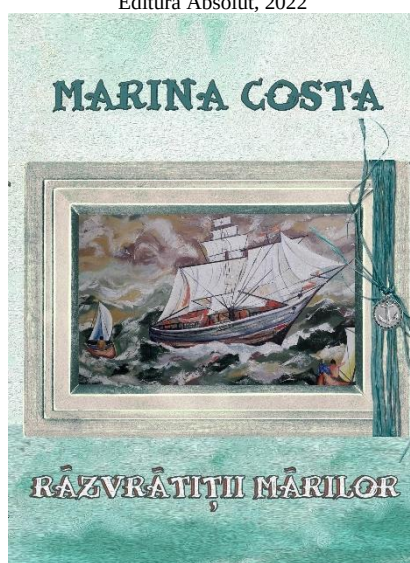
Maria Ieva – În mijlocul vântului
Editura Absolut, 2022

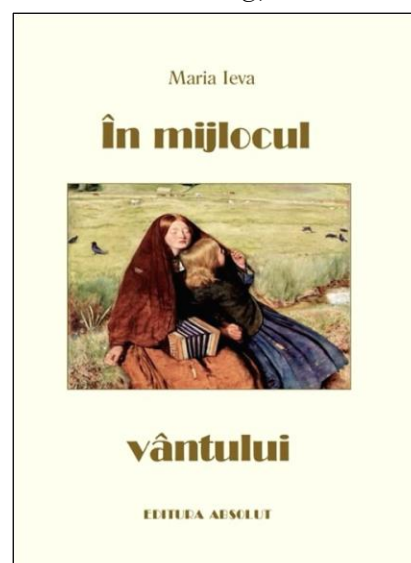
Elisaveta Drăghici – Oameni ai zilelor noastre
Editura Boem@, 2023

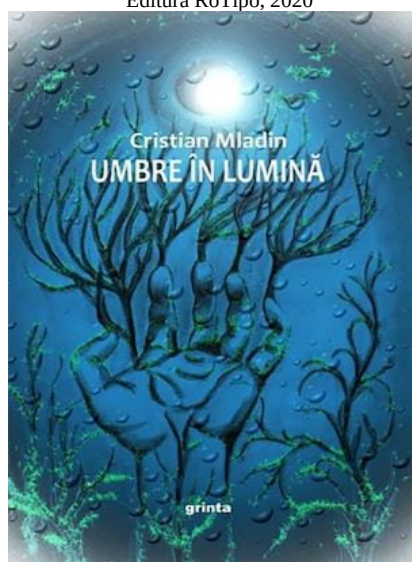
Cristian Mladin – Întoarcere la cuvânt
Editura RoTipo, 2020

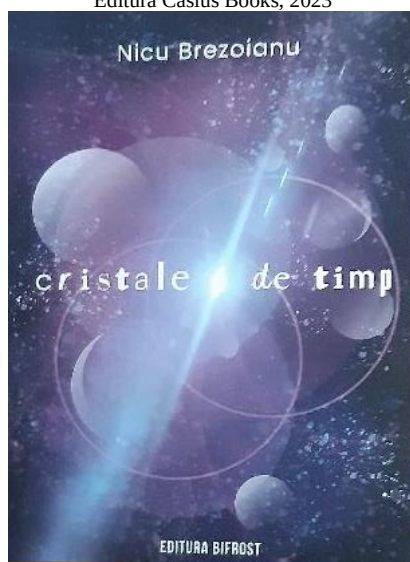
Marina Costa – Răzvrățiții mărilor
Editura Casius Books, 2023

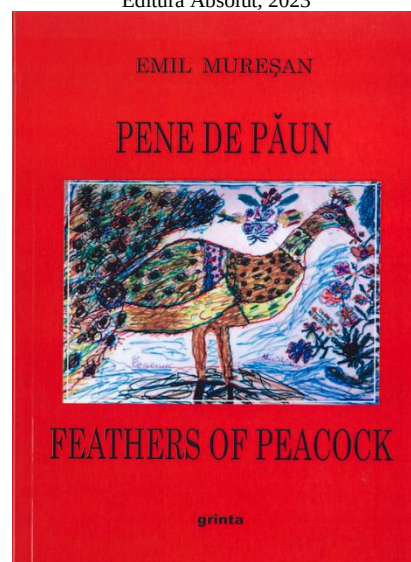
Maria Ieva – În mijlocul vântului
Editura Absolut, 2023

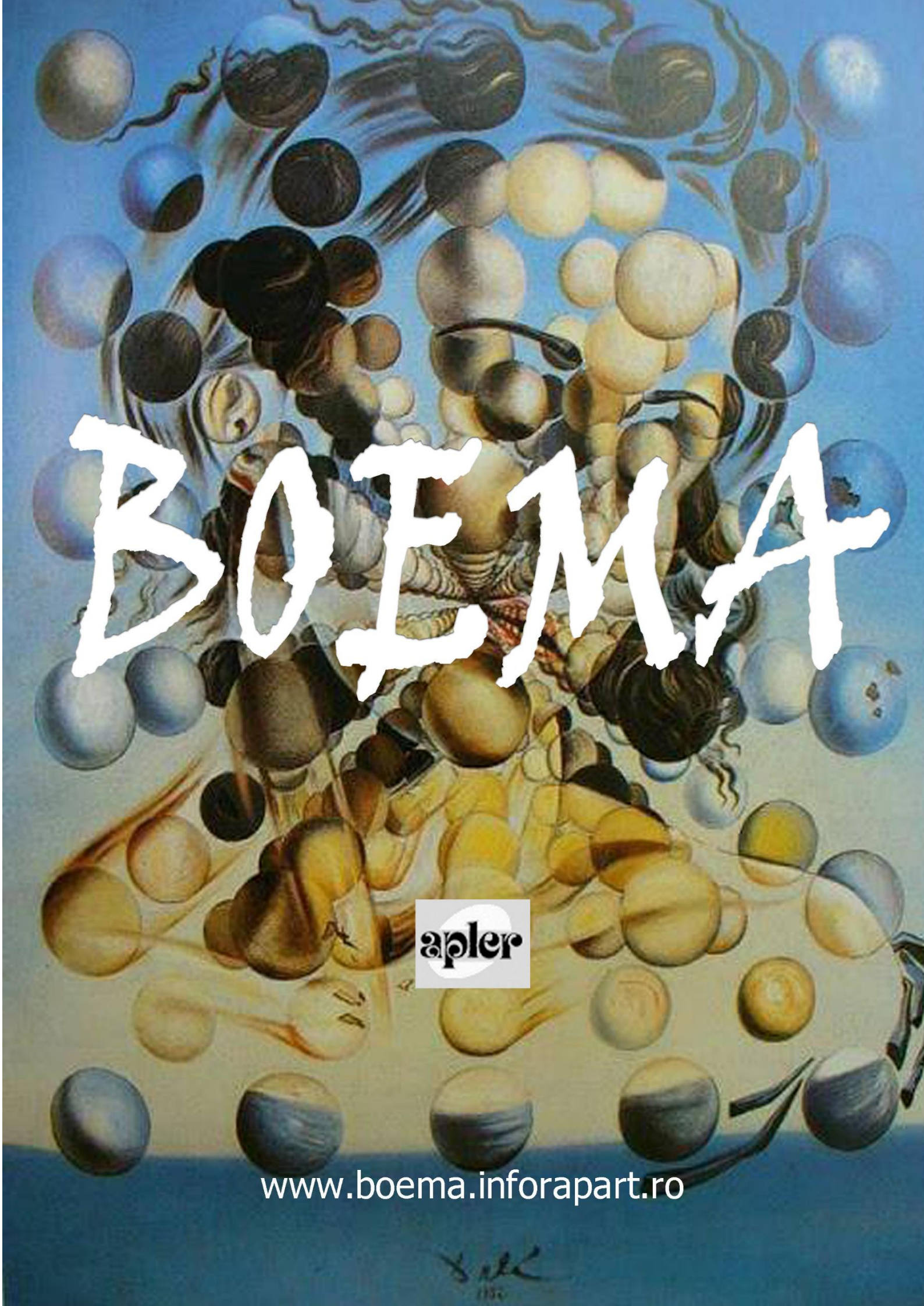
Cristian Mladin – Umbre în lumină
Editura Grinta, 2018

Nicu Brezoianu – Cristale de timp
Editura Bifrost, 2022

Emil Mureșan – Pene de păun
Editura Grinta, 2017

BOEMA

apler

www.boema.inforapart.ro